

Francesc Ferrer i Gironès

Un patriota al servei d'un poble

Francesc Ferrer i Gironès

La història de Francesc Ferrer i Gironès és la història d'una obsessió, la que el va portar a defensar en cos i ànima una llengua i un país, Catalunya, a l'hora que feia de la pedagogia l'arma poderosa que actuava com a força motriu de les seves decisions. Com va escriure el seu fill Jofre: «A casa hem après a ser com som. I ho hem après més amb l'exemple que amb les instruccions. Hem après les virtuts del treball, del debat, de ser coherents amb el que pensem.» Un tractat d'educació sentimental que, per si sol, explica les claus d'un llibre en què a través dels articles, retrats i fotografies es demostra que el compromís és una eina útil en el llarg camí que porta a la recuperació de la identitat.

Un patriota al servei d'un poble

Organitza FUNDACIÓ JOSEP IRLA

Patrocina Comitat de Catalunya Diputació de Girona Caixa de Girona

Amb el suport de Ajuntament de Girona EL PUNT OHNHU ACCIÓ CULTURAL DEL PAÍS VALENCIÀ COMISSIÓ DE LA DIGNITAT CATALUNYA

Col·laboren FIRA DE GIRONA ■ VILAWEB ■ EL TEMPS ■ TRIBUNA CATALANA ■ L'OPINIÓ CATALANA ■ ASSOCIACIÓ CONÈIXER CATALUNYA ■ CIEMEN ■ ASSOCIACIÓ AMICS DE LA BRESSOLA ■ AMICS DE LA UNESCO DE GIRONA ■ ADAC ■ GIRONA.COM ■ CLICK NETWORKS, SL ■ GIRONAPUBLICITAT.COM ■ GEIEG

Coordinació i tria de textos: Miquel Torns, Pau Lanao, Carme Vinyoles
Disseny gràfic: Florentí Morante
Correcció: Laia Teixidor
Escàner: Anna Carreras, Giorgia de Cesare, Carles Gispert
Il·lustracions: Josep Duixans
Il·lustració de seguiment: Jordi Soler
Impressió: Gràfiques Palahí
Enquadernació: Gràfiques Palahí
Edició: Fundació Josep Irla, El Punt
Dipòsit legal: GI.837-2005
ISBN: 84-89392-63-3

Comitè d'honor

PASQUAL MARAGALL i MIRA	President de la Generalitat de Catalunya
JORDI PUJOL i SOLEY	President de la Generalitat de Catalunya (1980 – 2003)
ERNEST BENACH i PASCUAL	President del Parlament de Catalunya
JOSEP BARGALLÓ i VALLS	Conseller Primer de la Generalitat de Catalunya
CARLES PÀRAMO i PONSETÍ	President de la Diputació de Girona i alcalde de Roses
ANNA PAGANS i GRUARTMONER	Alcaldeessa de Girona
JOAN BOSCH i ROURA	President del Grup El Punt
SALVADOR SUNYER i AYMERICH	Alcalde de Salt (1983 – 1991) i senador (1977 – 1979)
JAUME SOBREQUÉS i CALLICÓ	Senador (1977 – 1982) i director del Museu Nacional d'Història de Catalunya
PERE PORTABELLA i RÀFOLS	Senador (1977 – 1984) i cineasta
ESTEVE VILANOVA i VILÀ	Diputat al Parlament de Catalunya i president de la Fundació Prudenci Bertrana
JORDI PORTA i RIBALTA	President d'Òmnium Cultural
ELISEU CLIMENT i CORBERA	President d'Acció Cultural del País Valencià
JOAN PERE LE BIHAN	Escoles La Bressola de Catalunya Nord
ANTONI HOSTENCH i FIGUERAS	President de la Cambra de Comerç, Indústria i Navegació de Girona
ARCADI CALZADA i SALAVEDRA	President del Consell d'Administració de Caixa de Girona
JOAN PUIGCERCÓS i BOIXASSA	President del grup d'Esquerra Republicana de Catalunya al Congrés de Diputats de Madrid i secretari general d'Esquerra Republicana de Catalunya
JOSEP-LLUÍS CAROD-ROVIRA	President del grup d'Esquerra Republicana de Catalunya al Parlament de Catalunya, president d'Esquerra Republicana de Catalunya i de la Fundació Josep Irla

COMITÈ ASSESSOR

PERE MADRENYS i CABALLÉ ■ NARCÍS-JORDI ARAGÓ i MASÓ ■ JOAN RIBAS i FEIXAS ■ JOSEP M. PASQUAL i RODRÍGUEZ ■ XEVI XIRGO i TEIXIDOR ■ JAUME SITJÀ i ROVIRA ■ JOSEP M. SERRANO i MUÑOZ ■ ÀNGEL RAMOS i HERNÁNDEZ ■ LLUÍS COROMINES i MAINEGRE ■ JOFRE FERRER i PUMAROLA ■ RAMON MORENO i LÓPEZ ■ MIQUEL AGUIRRE i OLIVERES ■ PERE TRIAS i ROCA

Índex

PRÒLEG

Al servei d'un país i d'una llengua (Josep-Lluís Carod-Rovira) . . . 5

ONZE RETRATS PER A UN PERSONATGE

De «sots» a president de la Cambra de Comerç i Indústria de Girona (Joan Ribas i Freixas) 8

En Francesc, el meu germà petit (Narcís Ferrer i Gironès) 10

La premsa com a bandera (Narcís-J. Aragó i Masó) 12

Un desbrossador de camins (Joan Carreras i Pèra) 14

Francesc Ferrer, historiador compromès
(Josep M. Figueres Artigues) 16

El pare és una persona que viu com pensa
(Jofre Ferrer i Pumarola) 18

Mestre i patriota (Joan Puigcercós i Boixassa) 20

Fonaments sòlids per habitatges dignes
(Pere Madrenys i Caballé) 22

A la plaça de la Marina Espanyola (Joaquim Ferrer i Roca) 24

La pipa de Francesc Ferrer (Josep M. Pasqual i Rodríguez) 26

Esperit de servei a Catalunya (Jaume Sobrequès i Callicó) 28

PAPER IMPRÈS, PAPER COMPROMÈS

Un dia d'estiu 32

Un laic opina 33

L'assimilació dels immigrants 34

Els nostres boscos i la propietat privada 40

Miquel de Palol 42

El cruel problema de la vivienda 44

Una llengua viva 51

«Aproximació a la història del País Valencià» 52

La sitja 55

Sociologia sexual 56

Una Catalunya descentralitzada 58

Ara cal construir Catalunya 60

Un simulacre de descentralització 62

El català per sempre perseguit, però sempre viu 64

No voldria pas ésser catalanista 67

¿El catalán es español? 68

Si no ho fem nosaltres, no ho farà ningú 72

Els regadius del Baix Ter i els polítics 74

L'arqueologia de la persecució 76

Ens menyspreen?, doncs existim! 78

El Senado y las lenguas 80

Jordi Pujol 82

Cristina la bien plantada o la defensa de nuestra lengua 85

Quan Catalunya esternuda, Espanya es refreda 88

La revolució al quiosc 90

El dret civil 92

El tren i la història 94

Qui substituirà la Crida? 96

«Proletaris de tot el món, uniu-vos!» 97

L'esquerra 98

La dreta 99

La política i els polítics 100

La ideologia de la sardana 102

Les generacions i la veritat 104

L'aigua i el territori 106

L'Antonet de l'Ateneu 108

Fantasma 110

Geografia del poder 112

IMATGES DE TOTA UNA VIDA

Àlbum fotogràfic i cronologia 116

Passió per Catalunya (entrevista de Xavier Cortadellas) 138

**EL COMPROMÍS
D'UN POLÍTIC**

La imatge de Francesc Ferrer correspon al dia 6 de febrer del 2001, quan el diputat català es va traslladar a Madrid per defensar una esmena al Congrés de Diputats.

Les seves intervencions en defensa de la llengua han estat constants
Foto: M. POVEDANO

Al servei d'un país i d'una llengua

El present llibre que teniu a les mans és la història viva d'un compromís. La batalla vital d'algú que testimonia la seva vida pels més grans valors als que podem servir: la llibertat, la democràcia. Si aquesta militància hi afegim la causa nacional i la social, i la tenacitat de lluitar per una pàtria, la nostra, citant el poeta, tan petita que la somnio completa, la trajectòria de Francesc Ferrer i Gironès és poc menys que la d'un tossut idealista.

Un idealista és sempre un convençut. I havent nascut just un any abans de l'esclat de la Guerra Civil, comprometre's amb els ressons d'una llibertat que sonaven llunyans i enyorats, és un mèrit encara més destacable. La història de l'amic –no se m'acut dir-li de cap més manera– Ferrer i Gironès és també la nostra, la de tot un poble, la de tota una època i de més d'una generació.

La seva biografia deixa escrit com al llarg dels anys s'ha compromès amb totes les escomeses que eren possibles. Qui sap si haver estudiat per perit mercantil i haver estat gerent de diverses empreses no ha fet més que donar-li motius per trobar solvència i abast als somnis de llibertat. Cert o no, alguna raó ha de donar sentit a la militància política, social i cultural que ha desenvolupat des de sempre, que en converteixen en un ball de sigles i organismes la simple enumeració. La seva tenaç defensa de la llengua catalana, la seva dimensió d'historiador de la repressió contra l'idioma i la seva funció

de cronista de la catalanofòbia l'han convertit en una autoritat moral i científica en aquests terrenys.

Ferrer i Gironès és també d'aquelles personalitats de capçalera quan parlem de servir el país. El seu treballar l'ha dut a tots els àmbits imaginables de gestió de causes justes, des de la presidència d'Òmnium a Girona fins a la de la Cambra de Comerç i Indústria de la mateixa ciutat. Aquesta facilitat per assumir responsabilitats d'alt nivell d'àmbits tan dispars com la política, l'economia o la cultura, tan sovint contradictoris, donen fe d'aquesta valentia per desafiar el destí. Ben segur que els més joves, els qui no hagin tingut el goig de resseguir abastament els reptes de l'amic Francesc, trobaran en aquestes pàgines el dictamen d'un exemple ferm. Els que ja el coneixem, els qui hi hem compartit hores de reunions i conspiracions amables, a mig camí de l'entusiasme rotund i l'enuig de les circumstàncies, només podem alegrar-nos de la iniciativa de publicar-lo i fer-lo realitat.

Com a President de la Fundació Josep Irla n'estic orgullós. Com a amic d'en Francesc Ferrer i Gironès, que em considero, ho celebro amb la complicitat dels vells combatents, i amb la mateixa obstinació per les llibertats pendents. Com a simple ciutadà de Catalunya, en paraules prestades del President, agraeixo sincerament la col·laboració de tothom en aquest aplec nacional per fer-n'hi un homenatge sincer.

«Un idealista és sempre un convençut. I havent nascut just un any abans de l'esclat de la guerra, comprometre's amb els ressons d'una llibertat que sonaven llunyans i enyorats és un mèrit encara més destacable»

JOSEP-LLUÍS CAROD-ROVIRA

Nascut a Cambrils de Mar (Baix Camp) el 17 de maig de 1952, és llicenciat en filologia catalana per la Universitat de Barcelona. Ha estat professor de la Universitat Catalana d'Estiu i durant tretze anys, president d'Òmnium Cultural a Tarragona. El 1996 va accedir a la secretaria general d'ERC. És president d'ERC i la Fundació Josep Irla

Onze retrats
per a un
personatge

**JOAN RIBAS I
FREIXAS**

Nascut a Girona el 1935, és professor mercantil i assessor d'empreses, i es mou en ambients teatrals des dels 15 anys. És fundador del grup Proscenium i director dels Pastorets de Girona. Col·laborador de diversos mitjans de comunicació, va formar part de l'equip que, provinent de «Vida Catòlica», el 1967 es va fer càrrec de la revista Presència. És membre del consell d'administració i del consell editorial del diari El Punt

De «sots» a president de la Cambra de Comerç i Indústria de Girona

Quan a finals dels anys seixanta Francesc Ferrer és nomenat vicepresident de la Cámara Oficial de Comercio e Industria de Gerona (sic) és un jove d'uns trenta-quatre anys, que ja ha participat en multitud d'iniciatives, projectes, empreses i activitats, però mai –fins aquell moment– un membre jove com ell de la nova generació gironina ha estat implicat en càrrecs d'allò que és oficial. És per això que ens sorprèn a tots els que formem part d'algun d'aquests projectes: Presència, Llibreria Les Voltes, Teatre en Català, Premi Prudenci Bertrana, Homenatge a Joaquim Ruyra, implantació de la llengua en tots els àmbits, activisme polític de tipus social ben senyalat... i un llarg etcètera.

La *Cámara* ostentava representació dels interessos comercials i industrials d'una àmplia demarcació. Però era un organisme totalment oficialitzat, buròcrata i plegat a les exigències dels representants de l'Estat. El governador civil de torn dominava tots els àmbits polítics. Nomenava i cessava alcaldes i càrrecs de tota mena sense el menor escrúpol. Aquell que hi jugava, ja ho sabia. Però la *Cámara* era teòricament democràtica, i no preocupava al règim, ja que el seu paper era de representació empresarial, i tothom tenia clar que els empresaris volien tranquil·litat i poques mogudes. No obstant, el governador se n'havia assegurat el domini col·locant des de molts anys abans al senyor Alberto de Quintana en el secretariat de la Cambra. Quintana era una persona gens suspecta, perquè havia estat alcalde de Girona en el temps en que les tàpies del cementiri eren testimonis muts de constants afusellaments, i no havia pas dimitit. Des del secretariat, el senyor Quintana,

que per altra part era un advocat brillant i tenia una presentació personal molt acurada, era qui realment comptava i no hauria deixat fer segons què. El president era l'industrial Andreu Agustí, de Banyoles, home molt enfeinat, amb moltes empreses a ple rendiment que donava una bona imatge, però que no podia dedicar a la Cambra gaire esforç. Afegim finalment que el pressupost de la Cambra per l'any 1969 fou de 6.006.800 ptes, i malgrat que parlem de valors d'aquell temps, una quantitat així per a una corporació, no podia arribar gaire lluny. Aquest també era un punt que obligava a sufragar les despeses corrents i prou, i no permetia gaires aventures.

Ferrer fou per nosaltres el *sots*president i més col·loquialment el *sots*, perquè era molt singular aquell home en aquell càrrec.

Però a poc a poc, Ferrer va fent forat: s'amplien les comissions de govern; se subvenciona el premi en català Prudenci Bertrana, s'envien cartes a Madrid; es protesta pel desviament d'aigües al Ter, es comença a impartir classes de català... i d'anglès... Tot fet d'una manera amable, però contundent. A la Cambra, ja els va bé que hi hagi algú que treballi. És gairebé una qüestió insòlita. Però en el govern civil comencen a inquietar-se. Més endavant el president, senyor Agustí, renuncia al càrrec, i Ferrer esdevé president interí. Però a l'any 1974 s'efectua una votació i Ferrer surt escollit per 30 vots a favor i cap en contra.

L'activitat larvada durant tant de temps pot tenir llavors amb molta major projecció, malgrat l'escassetat de mitjans econòmics: el TIR de Vilamalla, l'Escola de Turisme Ferran Agulló; l'escola de Formació Empresarial; els premis Consolat

de Mar; la intervenció en els plans d'urbanització de les principals ciutats, posant de manifest contradiccions i mancances, etc.

El dia 5 d'abril de 1975 s'atreveix a escriure al ministre d'Educació i Ciència per demanar-li què pensa fer per al «cultivo de las lenguas nativas» (sic) que figurava en una nova llei d'Educació. Aquí ja s'ha començat: 229 alumnes aprenen català; i la majoria de documents de la *Cámara* es van redactant en català, entre l'escàndol i el nerviosisme del secretari, el senyor Alberto, i la indignació del governador Victorino Anguera, un home de la més rànica escola falangista de darrera hora. El governador acaba presidint actes de la Cambra per demostrar el seu predomini. Però l'activitat es continua desplegant sense aturador. L'any 1976 se sotmet a una nova votació, i torna a ser elegit president per un nou període de quatre anys. Al costat hi figura de vicepresident Josep M. Ginés, home de fortes conviccions democràtiques. Continua Ferrer enviant cartes a Madrid que fan empipar moltes jerarquies; demana el canvi de *Gerona* a *Girona*; demana el túnel de Tosses (mai realitzat); es lamenta de les devaluacions de la pesseta, i forma els futurs puntals del comerç i de la indústria en les més diverses disciplines. El seu camí ara ja no troba aturador. Quan l'any 1975 pronuncia un discurs, ho diu mol clar: «Una Corporació encardinada en la societat real i viva. Hereus de tan clara trajectòria, hem intentat mantenir aquell estil apolític, aquella conducta liberal, aquella independència. Aquella manera de fer i de pensar autònoma que només guardava fidelitat als nostres electors. Mai no hem volgut ser presoners de filosofies cojuntu-

als o servilismes imposats; hem intentat sempre actuar deslligats de les pressions ambientals i d'adhesions incondicionals...»

Aquell que tingués orelles per escoltar, ja ho podia entendre: Franco encara era viu, i el règim se sentia atacat i mancat de les llargues adhesions mantingudes durant quaranta anys. En aquell context Francesc Ferrer –més enllà de la seva eficàcia– era tot un perill públic...!

Anys després tindria ocasió d'aportar el seu actiu polític a diverses eleccions. En les quals sempre ha sortit guanyador.

*«...és un jove
que ja ha
participat en
multitud
d'iniciatives,
projectes,
empreses i
activitats,
però mai
–fins aquell
moment– un
membre jove
com ell ha
estat implicat
en càrrecs
d'allò que és
oficial»*

NARCÍS FERRER I GIRONÈS

Germà gran de Francesc, va néixer a Girona el 25 d'agost de 1933. Després d'una dècada treballant al banc va instal·lar-se com a empresari, primer en el ram del calçat i posteriorment va muntar una fàbrica de pinso i una galeria d'art. Casat amb Roser Avelli Bastons i pare de tres fills, ha estat membre del consell d'administració de Presència i del consell executiu de la Cambra de Comerç de Girona. Actualment és membre del consell consultiu de la gent gran del Consell Comarcal del Gironès.

El meu germà petit

Encara puc explicar moltes coses amb claredat, malgrat que el temps de la postguerra era justament fosc, emboirat i tenebrós.

En Francesc és el meu germà petit i això hauria pogut ser decisiu en el seu tarannà, en la seva manera de fer i en la seva manera de resoldre els problemes de la infantesa, dels 7 anys fins als 15, anys que encara molts tenim presents.

Per mi en Francesc és un home especial, ubicat dins un context també molt especial, en definitiva en Francesc no és com la majoria.

Tot i que la mare em predicava cada dia la meua responsabilitat de germà gran, jo vaig renunciar a mantenir el lideratge que em donaven els dos anys de diferència, ell continuà rebel, o dit d'altra manera, poc donat a la obediència cega.

En Francesc sempre ha sigut un home de criteris personals, elaborats amb els seus raonaments i investigacions.

Els pares treballaven tots dos per donar-nos una bona educació. Tots els sacrificis eren pocs per obtenir aquesta fita. A les 7, de peus a terra, encara recordo aquell fred de peus inacabable, amb espartenyas de lona i sola de roda de cotxe, que un municipal retallava i acuradament clavetejava. Eren unes espartenyas que aguantaven molts partits de futbol a les tardes, en canvi, als matins, amb les gelades d'aquells temps, semblava que anaves descalç. Costava aixecar-se a les 7 si havies estat llegint o escoltant ràdio Paris fins a les tanques i, és clar, en Francesc n'era addicte, no pas per caprici.

En Francesc era callat. Potser reservat, potser per l'edat? Jo diria que el clima enrarit feia que tothom desconfiés dels altres i només parlava de

segons què, si tenia certes assegurances.

Per això en Francesc es va formar, més que en les paraules, en el treball, en els fets i en l'esforç continuat i exigent.

De sobte, no sé com, en Francesc va fer un gran canvi, va posar-se a treballar seriosament per ell i pel país. Estudiava de nits, treballava de dia, sempre amb llibres amunt i avall. Estudiava català, francès, economia, història, tot era nou, tot l'interessava, tot tenia per a ell un referent al seu país.

També va canviar d'amics, va fer-se del grup d'escoltes, molt sovint es reunien i els festius sortien a la muntanya, feien pujades als pics més alts i escalada a les parets més agosarades.

Et sorprenia sempre per l'esforç que posava en totes les seves coses. Allò que es proposava ho aconseguia, tot donant una imatge de seguretat i valentia impròpies de la seva edat.

El que abans podia dir-se tossuderia, com un tret especial del seu caràcter, va convertir-se en constància i més endavant, en tenacitat.

Les seves amistats s'ampliaven en funció de les seves activitats, tenia moltes reunions de nit, tan aviat era de la unió excursionista de Catalunya, com jugava a futbol, feia teatre, anava en bicicleta, baixava a les coves més estranyes, com si tingués molta i molta pressa a aprendre-ho tot en una setmana.

La nostra amistat va patir un trasbals, un trasbals propi de l'edat i de la independència entre germans en edat de fer-se adults.

El més rellevant era la seva valentia, la seva constància, la seva lluita i l'esforç desmesurat que posava en totes les petites coses de cada dia. Com que jo no tenia la certesa de cap on volia anar, què

volia aconseguir, on el portaria la pressa per la seva lluita, em trobava perplex.

Ell sí sabia què volia fer amb la seva vida, ell sí, en aquell temps escollia selectivament el que en cada moment era del seu interès.

Aquells temps de silencis tan llargs, de tancaments tan hermètics, xoquen encara avui, amb l'obertura, la franquesa, la comunicació i tot allò que pugui fer referència a la llibertat compartida.

Vist tot plegat, des d'un espai equànime, en Francesc és un lluitador nat. Va esforçar-se, va lluitar, va treballar, sent sempre la tenacitat un dels trets més importants del seu caràcter, que avui encara conserva i que es va guanyar a pols tot sol, just iniciada la pubertat, jo, el seu germà gran, vaig ser-ne testimoni.

*«Vist tot plegat,
des d'un espai
equànime, en
Francesc és un
lluitador nat»*

NARCÍS J. ARAGÓ MASÓ

Va néixer a Girona el 1932. És llicenciat en dret per la Universitat de Barcelona i diplomat en periodisme per l'Escola Oficial de Madrid.

Ha estat redactor en cap de la revista «Vida Catòlica» (1962-67), director de Presència (1967-79) i des de 1985 és director de la «Revista de Girona». Ha col·laborat en nombrosos mitjans de comunicació i ha publicat una quinzena de llibres des que el 1972 va estrenar-se amb «Girona grisa i negra».

Des de 1987 és acadèmic de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi i des de 1995 presideix el consell editorial del diari El Punt

La premsa com a bandera

Sense ser periodista d'ofici, Francesc Ferrer fa mig segle que escriu als diaris i revistes, i hi ha publicat gairbé nou-cents articles. La seva relació constant amb la premsa es concreta en quatre fases fonamentals.

La jirafa

En el número d'estiu de 1957 de l'estranya revista *La jirafa*, editada a Barcelona per desencisats del franquisme, hi apareix per primera vegada una secció a càrrec de Francisco Ferrer. El nom és obligadament en castellà i la revista, no cal dir-ho, també, però Ferrer hi introdueix una primera escletxa: la secció es titula, en català, «Lletres catalanes». A poc a poc es passa de les lletres als fets i la revista publica, l'any 1958, un notable número extraordinari titulat «Homenaje a Cataluña», amb ressonàncies de George Orwell... i de Francesc Ferrer.

Vida catòlica

Els responsables seglars de la revista *Vida Catòlica*, òrgan de l'Acció Catòlica diocesana de Girona, l'havíem abandonat l'any 1962, per discrepàncies amb el bisbe Cartaïà, però hi havíem tornat progressivament, empesos pels nous vents del bisbe Jubany. Ferrer s'incorpora al nou equip de redacció l'any 1966 i debuta amb un article insòlit en aquelles pàgines: *L'assimilació dels immigrants*. Enmig dels altres redactors, més propers –per formació o vocació– a les lletres i a les humanitats, ell aporta per primera vegada la temàtica econòmica i social i fa una contribució fonamental per al canvi de continguts de la revista. Però també hi publica articles de signe confessional i d'altres dedicats a

temes encara infreqüents: *Un home íntegre*, sobre Pau Casals, i *Una llengua viva*, sobre el que ja és la seva obsessió i acabarà essent la seva passió: el català.

Presència

El pas de Ferrer per *Vida Catòlica* dura poc, perquè a mitjan 1967 tot l'equip de redacció ens passem en bloc al setmanari *Presència*. Ja s'ha explicat en altres llocs la intervenció decisiva de Ferrer en la reunió amb el bisbe Jubany, el dia de Corpus de 1967: hi havíem entrat per parlar de la potenciació de *Vida Catòlica* i en sortim decidits a fer-nos càrrec de *Presència*, amenaçada de mort per la cascada de multes de la dictadura. És Ferrer qui suggereix el canvi d'objectiu, qui obté el suport econòmic del Bisbat i qui fa, l'endemà mateix, les oportunes gestions prop del fundador i propietari. Si *Presència*, doncs, subsisteix i sorgeix renovada quan semblava a punt d'extingir-se, és gràcies al paper jugat per Ferrer en el moment inicial i en els mesos successius. Ell escriu, per al primer número de la nova etapa, l'article *El desenrotllament econòmic de Catalunya* i redacta, el novembre de 1968 –set anys abans del 20-N– un editorial que és un manifest dels propòsits de tot l'equip: «La revista vol ajudar a crear una nova visió de la nostra col·lectivitat, on els valors permanents de l'home, de la democràcia, de les minories ètniques, de les cultures que volen ser i de la justícia social siguin respectats i conreats en la més alta civilització.»

Aquests objectius s'aniran concretant a poc a poc, en un llarg procés, d'acord amb les possibilitats i les limitacions del moment. Ferrer, col·laborador

constant, escriu amb el seu nom i amb dos pseudònims –Coriolà per als temes polítics i Gra de Blat per als econòmics– dotzenes d'articles sobre l'habitatge, la manca d'escoles, la propietat dels boscos, els desequilibris econòmics, la seguretat social, la immigració, els plans d'urbanisme, la municipalització del sòl, la participació electoral... A partir de la mort del dictador, pot fer més explícites les seves inquietuds amb articles de títols prou eloqüents: *El centralisme*, *El català perseguit*, *però sempre viu* o *Ara cal construir Catalunya*.

El Punt

L'any 1979 neix *Punt Diari* i Ferrer s'incorpora des del primer moment al cens de col·laboradors del diari, que ja no abandonarà més. En les seves pàgines hi ha trobat una tribuna per reflexionar sobre els temes que el preocupen i per abordar les qüestions en les quals ha esdevingut un veritable especialista: Catalunya i el català; la nació i la seva llengua. Però no fa mai com un catedràtic que desenvolupa un programa preestablert, sinó com un autèntic home de premsa que sap passar de l'anècdota a la categoria i aplicar els principis generals als fets concrets de cada dia. La mateixa tècnica i el mateix estil impregnen els articles que publica en altres diaris –*Avui*, *La Vanguardia*, *El Periódico*, *El País*– i les seves aportacions a revistes d'àmbit nacional, comarcal i local.

Quan et disposes a llegir un article de Francesc Ferrer, ja saps o intueixes de què parlarà. Però no saps mai com ho farà, perquè sempre té una cosa nova per dir i una sorpresa per donar. Els seus arti-

cles no són mai els d'un doctrinari avorrit, sinó els d'un intèrpret de la realitat viva que lluita, a més, per transformar-la, i sap que la premsa és una eina eficaç per avançar en el combat. Hi ha una molt bona imatge de Francesc Ferrer enarborant la senyera, però potser n'hi ha una altra que el retrata millor: la que el mostra com un venedor de premsa, amb un feix de revistes al braç dret i alçant amb la mà esquerra un exemplar de *Presència* com una bandera de llibertat.

«*Si Presència, doncs, subsisteix i sorgeix renovada quan semblava a punt d'extingir-se, és gràcies al paper jugat per Ferrer en el moment inicial i en els mesos successius*»

**JOAN CARRERES
I PÉRA**

Nascut a Sant Pol de Mar, al Maresme del Bisbat de Girona. Rector de la parròquia de Tossa de Mar i exrector de Maià de Montcal, al peu de la muntanya de la Mare de Déu del Mont. Ha estat molt vinculat al santuari i ha publicat nombrosos articles i llibres sobre el Mont i Verdaguer.

Actualment és rector de Tossa. A la Garrotxa, va estar en contacte íntim amb el món de la ratafia. Ell si no n'és el pare, n'és el padrí, de la Fira de la Ratafia de Besalú. És filòleg i músic. Ha estat molts anys col·laborador de «El Punt» i «Presència» i actualment escriu al «Diari de Girona»

Un desbrossador de camins

Quan es tracta de l'amic Francesc Ferrer, més de mitja vida se m'obre com un calidoscopi. Aviat es diu! En Francesc i la seva companya inseparable, l'entranyable, Pumi, en el seu context familiar. Si tenir bons amics és un do inestimable, sentir-se acomboiat per la família d'aquests ideals de país és un encoratjament. Quan es tracta de Francesc Ferrer se'm tornen a fer presents els avatars de la construcció democràtica, quan et podies trobar inesperadament al jutjat de guàrdia per temes com la llibertat d'expressió i de reunió. Sobretot la recerca dels espais de llibertat per la supervivència d'una llengua maleïda amb la síndrome de l'esclau. En Francesc Ferrer és un dels cervells més organitzadors que he conegut. Un home afable i acollidor, d'un rigor extraordinari i una tenacitat il·limitada, que ha dedicat la vida al coneixement, defensa i reivindicació del català. Bon escriptor i esplèndid conferenciant, ha posat els seus coneixements i la capacitat de treball al servei d'una llengua maltractada. De vegades amb una santa intransigència justificada per la gravetat de la situació idiomàtica d'un país massa sovint castigat per la desídia dels seus propis parlants. Què ha fet, em direu, en Francesc Ferrer pel català? Seguint l'experiència dels clàssics ha demostrat amb rigor metodològic, amb noms i dades estadístiques, el què, qui, quan, com i per què de les persecucions legals contra el català.

En primer lloc, pel seu testimoniatge personal: s'ha proposat fer ús del català en tots els moments de la vida i de la seva experiència, avui en podem participar.

En segon lloc, des d'un espai polític que no li ha donat gaires satisfaccions, aprofita incansable, les

escletxes legals per sensibilitzar el ciutadà. En el consumisme que ens devora, ja sabem que el tema lingüístic representa un aspecte testimonialista de la vida, mentre que el que compta en política és el possibilisme.

En tercer lloc, anant a les arrels del problema. No ja en la denúncia d'uns reis i governants que han signat les lleis contra el català, sinó a la recerca dels polítics que han justificat aquesta repressió, alguns d'ells catalans. Pels polítics, és un company incòmode. No s'atura en l'estadística de vot, ni paga el seu tribut a la galeria. En Francesc Ferrer no és un polític convencional, sinó un patriota català, un militant de la llengua, un pioner. Però no un somiador, ni un franc tirador. No us equivoqueu! És un desbrossador de camins. La seva experiència l'ha fet un militant de la identitat catalana i l'ha convertit en un investigador excepcional de la història de la llengua. Així ho podem constatar en alguns dels seus llibres, d'un sa humor, corrosiu, com *Insubmissió Lingüística*, amb articles d'una lògica brutal com ara «Xiulets Olímpics», en què rescata per a la història les xiulades col·lectives com a últim recurs reivindicatiu.

Altres llibres, com el titulat *Catalunya Light...?* són pletòrics d'una provocadora ironia. L'autor efectuava un divertit –i tràgic– excurs per la història de l'Espanya glotofàgica, que només deixa viure amb dignitat els seus fills castellans, mentre que als altres els devora o els embordoneix. També alerta sobre el perill que representa el fals progressisme –de moda entre els intel·lectuals i els militants d'esquerra– que reconeix el monolingüisme dels pobles castellans, mentre converteix els altres en bilingües. A mi em fa riure, els socia-

listes espanyols, quan parlen d'una manera tan cínica, del respecte als drets dels altres i canten les excel·lències de la multiculturalitat, quan resulta que allà on es cou tot això –al Parlament espanyol– ens neguen el dret a parlar la nostra pròpia llengua.

La llengua, aleshores, deixa de ser un simple element d'identitat. És la identitat! I d'això en Francesc Ferrer en sap un niu, hi ha dedicat tota la seva vida. Ens ha convertit, amb el seu exemple, en militants de la llengua: reivindicant-la, fent-la servir en els seus aspectes vitals, guanyant per a ella nous espais de llibertat, protestant amb paraules –i amb fets– en comerços i restaurants, quan era ignorada, reclamant-la en el món de la publicitat, l'etiquetatge comercial...

Vull recomanar un llibre molt ben fet. A *La persecució política de la llengua catalana*, no tan sols hi trobem el millor investigador, sinó la ploma àgil i planera d'un escriptor coherent i compromès. En aquest *capolavoro*, en Francesc Ferrer hi comenta «totes les disposicions legals o governamentals, així com altres instruccions oficials que als estats espanyol i francès s'han dictat contra l'ús de la llengua catalana: una veritable suma de les restriccions imposades al català des de Lluís XIV i Felip V fins a l'actualitat».

L'actualitat no és gaire optimista. Hem perdut pistonades i ens trobem desvalguts, sota la dictadura mediàtica d'uniques esquerres que han confós els termes socials genèrics arreu de l'Estat, amb reivindicacions nacionals i lingüístiques de Catalunya –llegiu-hi Països Catalans.

Agafem com a botó de mostra el trist captiven-
ment de l'Honorable President de la Generalitat

envers el bilingüisme. Per primera vegada hem fet l'elogi dels escriptors catalans que escriuen en llengua castellana. No és menys escandalosa la claudicació d'ERC respecte als greuges lingüístics. Senyor Carod, qui ha donat –i manté– al senyor Rodríguez Zapatero la presidència del govern espanyol? Quina vergonya! ¿Perquè aquest mutisme, aquesta amnèsia, davant la discriminació que experimentem els catalans en el camp legal, jurídic, tractament dels *mass media*, premsa, ràdio, televisió, món publicitari, matrícules dels vehicles, etiquetatge comercial...? Ni el prospecte d'una aspirina, no podem llegir en català. És ben curiós. Fins i tot lleis injustes fetes per les dretes espanyoles, són consolidades per les esquerres espanyoles, amb el vistiplau dels socis catalans, quan assoleixen el poder.

Mireu si n'és d'ample i inacabable el camí fresat per Francesc Ferrer amb el treball de tota una vida, amb estudi, rigorós, honestat i coratge. Un camí que cal anar desbrossant amb el treball de cada dia, per mantenir la torxa del català oberta a l'esperança. Una torxa que es manté encesa, malgrat les ventades de ponent i és recollida amb entusiasme per les noves generacions de catalans.

«No és un polític convencional, sinó un patriota català, un militant de la llengua, un pioner. Però no un somiador, ni un franc tirador. No us equivoqueu! És un desbrossador de camins»

JOSEP MARIA FIGUERES ARTIGUES

Historiador especialitzat en història del periodisme i de la comunicació. Autor d'un centenar de llibres i d'estudis especialitzats. Professor d'història de la UAB des de 1991 i coordinador dels cursos d'història de l'associació Conèixer Catalunya des de 1988. És director de la revista «Materials d'història de Catalunya» i de la col·lecció Memòria del segle XX. Els seus darrers llibres són «Història Contemporània de Catalunya» (UOC) i «Premsa i Nacionalisme. El periodisme en la reconstrucció de la identitat catalana» (Pòrtic)

Historiador compromès

Es fa difícil descriure la producció historiogràfica de Francesc Ferrer sense destriar-la de l'acció cívica. La seva labor pública de reivindicació i l'obra publicada disposa del nexa comú de la catalanitat i és amarada d'història. Podem parlar amb propietat d'un Ferrer historiador.

Malgrat la flegma de suavitat impassible, Francesc Ferrer té un foc que l'abranda i que ha esdevingut, figura notòria gairebé arribant al valor simbòlic de referent. I per molts ho és: què dirà en Ferrer d'aquest noi maltractat o potser torturat per la policia espanyola per parlar en català o què dirà Ferrer d'aquest funcionari de l'Estat o de Renfe, que es nega a respondre en adreçar-se-li algú en català. La seva veu mai no falla. Hi és. La persistència en la reivindicació cansa, però és necessari i forçós per pròpia dignitat, per ser. Quan fins les directores generals de política lingüística es posaven al seu servei «si ho considerava útil», alguna cosa vol dir de la trajectòria que un ha menat a la vida. Ferrer es configura, doncs, com un puntal, un factor rellevant en la defensa de la identitat catalana en un tret tan bàsic com és la llengua. Conec la seva obra publicada, fins i tot li vàrem editar un llibre en temps d'agitació cutlural, tan l'assagística com la històrica.

La producció bibliogràfica en l'àmbit historiogràfic de Francesc Ferrer és densa, rigurosa i important. La vessant reivindicativa i política potser ha diluït al conreador de la història, com la faceta d'articulista públic de Carles Rahola podia difuminar l'erudit especialista. Totes les facetes d'una personalitat són, no obstant, cares d'un mirall múltiple, d'un diamant del que no podem només fixar-nos en una vessant. El tarannà de

Ferrer és polièdric i únic: l'arrelament en l'amor al país i la seva gent, des del compromís, per ajudar el país a créixer, a ser. Quan hi ha historiadors d'un territori que ni coneixen la seva llengua, què podem dir d'ells?, pobrets. Com poden gosar fer història des de la distància mental i social? Ferrer ha après història per la llengua i gràcies a la història és activista de la llengua. Ha fet història de la llengua i per la llengua esdevé historiador. Sense la història de repressió de la llengua catalana, Ferrer no hagués estat resistent. Potser historiador social o promotor social, o ves a saber què, però sense el treball d'eliminar les discriminacions al català no hagués estat historiador. És historiador des del compromís.

En la seva producció ens podem fixar en els treballs breus, sovint monogràfics aïllats. Pel que fa als opuscles, a les edicions específiques de recerca voldria destacar quatre articles, mentre esperem que pugui publicar la seva bibliografia, de tan interès en la història social de la llengua en la segona meitat del XX. D'altra banda, aquests treballs mereixerien que institucions públiques i privades els poguessin reeditar en un volum unitari.

Hi destaquen les aportacions sobre aspectes gironins i a l'entorn de la llengua i la catalanitat: «Notes per a la història del catalanisme a Girona. Les campanyes pel català» (*Revista de Girona*); «El Corpus militar de 1969» (*Miscel·lània en honor del cardenal Narcís Jubany i Arnau*); «El Cercle Artístic de Girona (1947-1970)», i de caràcter general com l'aportació sobre la Reial Cèdula de Carles III (*L'Avenç*), en què demostrà la persistència de la repressió imperial espanyola contra la diferència lingüística de la perifèria. A *El Punt* i en un estol

generós de publicacions, hi apareixen articles de caràcter divulgatiu sobre aspectes socials, ideològics, polítics, però, molt sovint, històrics matissant o divulgant recerques pròpies, com la notable dedicada a Isabel Vila. Sempre per obrir cortines contra la voluntat centralista de determinats historiadors d'amagar esdeveniments de repressió lingüística, que no s'estilen quan manen esquerres progressistes o dretes civilitzades, però que apareixen sempre en els tics unitaristes i centralistes com si fossin encara els hereus intel·lectuals dels miops Núñez de Arce a qui va haver de puntualitzar amb eficàcia Valentí Almirall. Els segles passen, però els arguments resten, i Ferrer, en altres llibres també de caràcter històric i de recopilació de pensaments i *màximes*, ho ha glossat amb nervi i contundència, amb amplitud i amb constància, batejant amb els mots particulars les tendències d'òfec.

Pel que fa a treballs extensos, trobem una doble diferenciació. Les monografies que condensen el treball públic, sigui parlamentari o estrictament cívic, adreçant cartes i fent gestions per les permanents agressions i discriminacions, les monografies de recerca amb aportacions imprescindibles sobre aspectes puntuals com *Una acció per l'habitatge. Els primers 30 anys del Patronat Santa Creu*

de la Selva (1991). Treball que ens acosta al món de la construcció social en un context especulatiu i elaborat en clau freda i rigorosa. Excepcional interès tenen els quatre grans treballs de recerca, més enllà de la dotzena d'obres assagístiques, a cavall de la política, la sensibilització i l'anàlisi,

que amb entitat pròpia i notable valor en el seu resultat, esdevenen contribució única i mantinguda, gran mèrit, en el temps, com proven les reedicions o que estan exhurides, i de venda! El primer: *Isabel Vila*. La primera sindicalista catalana i, amb gairebé cinc-cents pàgines cadascun, els tres següents: *La persecució política de la llengua catalana*, *L'economia del set-cents a les comarques gironines* i *Els moviments socials a les comarques gironines*. El nex comú d'aquestes obres és la voluntat d'endinsar-se amb plenitud social en la temàtica, el valor referencial de treballs fets amb rigor i eficiència.

Són llibres que guanyen al pas del temps i esdevenen valuoses contribucions al coneixement comú del passat col·lectiu. Aquest mèrit no el poden dir molts historiadors professionals tancats en la seva tarjeta de visita, però amb minsa obra pública i sovint repetitiva, presentista o que no deixa solc. Ferrer, des del compromís, té el gran mèrit de treballar bé i de mantenir la seva aportació. És just constatar-ho.

«*La producció bibliogràfica en l'àmbit historiogràfic de Francesc Ferrer és densa, rigurosa i important*»

JOFRE FERRER I PUMAROLA

Va néixer l'agost de 1963 i és el gran dels tres fills de Francesc Ferrer i Montserrat Pumarola. Després d'estudiar a l'Escola Annexa de Girona i a l'Institut Vicens Vives, es va llicenciar en ciències de la informació a la UAB. Ha treballat de fotògraf i redactor a «El Punt» i a l'«Avui» i actualment treballa de director de Ràdio Salt i tècnic en comunicació de l'Ajuntament de Salt. Casat amb Mariàngels Vilaseca, té dues filles, la Laura i la Xènia

El pare és una persona que viu com pensa

Ser objectiu sempre és difícil i encara ho és més quan has de parlar del que és proper –i poques coses són més properes que parlar dels pares–. Sí, dels pares, perquè em sembla que per ser just hauria de parlar del pare i de la mare com un equip. Des del nostre punt de vista són indisso-ciables.

A casa hem après a ser com som. I ho hem après més amb l'exemple que amb les instruccions. Hem après les virtuts del treball, del debat, de ser coherents amb el que pensem... Però aquest text és per copsar la visió d'en Francesc Ferrer des de la seva família. I em temo que no us emportareu cap sorpresa. En Francesc Ferrer no té dues cares. Hem viscut el mateix Francesc Ferrer que tothom. Sense fronteres entre la seva vida política i familiar. És clar que hem viscut moments d'intimitat, però casa nostra no ha estat un santuari on descansar de l'activitat militant, sinó el banc de proves on exposar les idees, posar a prova les tesis, la rebotiga on es preparaven els discursos, les notes de premsa, els llibres, les cartes o les interpel·lacions.

Els de casa l'hem acompanyat per tot Catalunya presentant llibres o fent xerrades, hem jugat en silenci, perquè estava treballant o hem estat els primers a escoltar a l'hora de dinar els que després serien els eixos dels seus llibres. Hem estat, en fi, espectadors de primera fila de la seva activitat.

L'hem vist passejar per casa amb el nostre *walk-man* a les orelles murmurant frases en galleg. Com quan es va haver de preparar una conferència a Galícia i es va proposar –i va aconseguir– fer-la en la llengua pròpia de Galiza.

Hem compartit el pare amb la seva militància.

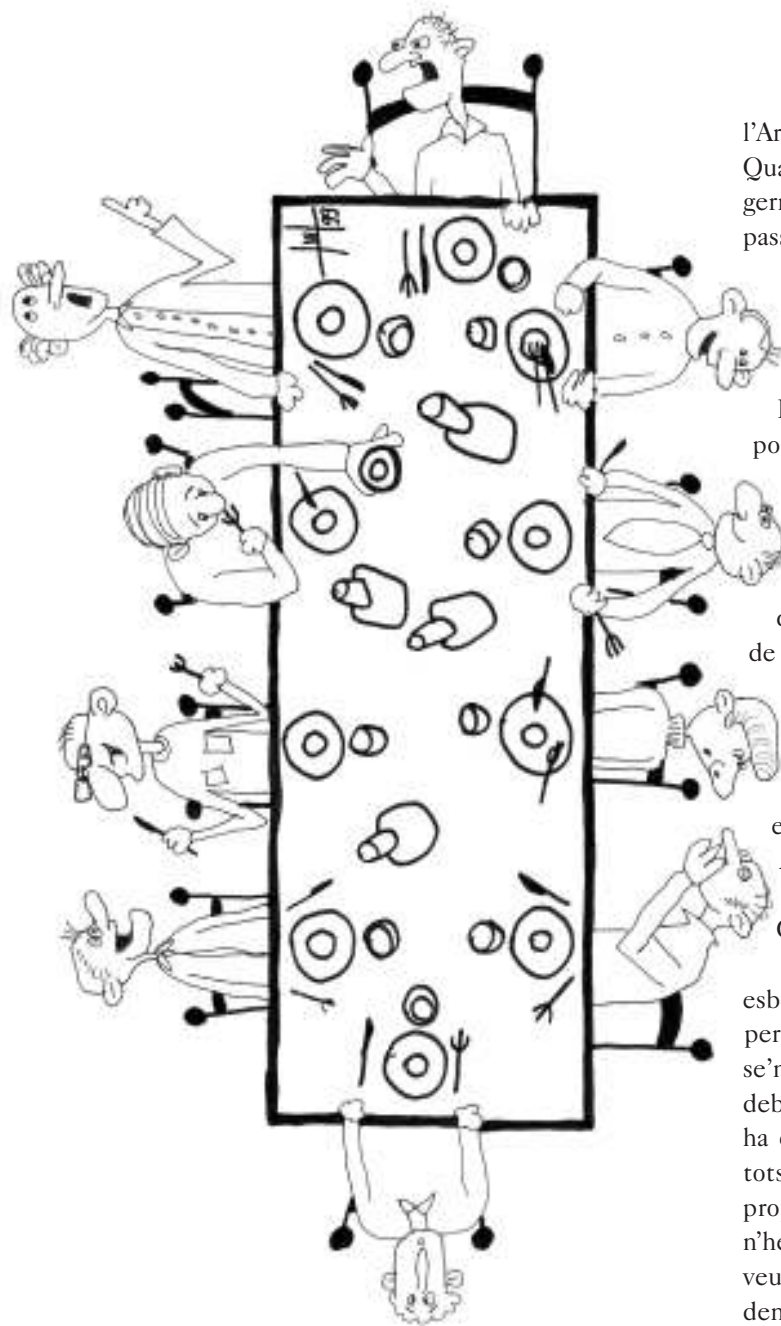
Ens hem passat molts diumenges jugant a l'estora del menjador mentre sentíem el degoteig de les tecles de la màquina d'escriure a la cambra del costat. Mentre érem petits hem estat testimonis discrets de moltes reunions de gent desconeguda que acabaven a altes hores de la nit.

Potser la manera més amable de fer-vos una idea del que vull explicar serien unes quantes anècdotes. Heu de saber que en Francesc Ferrer no menja a restaurants que tinguin la carta en castellà, si més no, a Catalunya. Aquest fet ha portat sovint a tota la família a peregrinar d'un establiment a l'altre fins que n'hem trobat un que ens atenia en la nostra llengua i, en alguns casos, a aixecar-nos quan ja estàvem entaulats i disfrutant de quatre coses per picar.

El pare és una persona que viu com pensa. Aquesta actitud vital ha fet que a casa no compréssim el cotxe que li agradava, o ens agradava a la resta de la família, sinó aquell que podíem comprar fent els tràmits en català. I l'assegurança del vehicle tampoc la fèiem a la companyia que donava més prestacions o que ofería més bon preu, sinó a la que tenia la pòlissa en català. I el mateix ho podeu aplicar a l'oli, el vi, l'aigua embotellada o les conserves. Si podia ser en català havia de ser-ho.

Recordo un cop, devia ser a les acaballes de la dictadura, que el pare i la mare ens varen venir a buscar a l'escola en cotxe. El fet que vinguessin tots dos era excepcional i en cotxe inhabitual. Però ens van dir que aniríem a fer un volt per la ciutat.

I realment el vam fer. Vam fer-nos un fart d'anar amunt i avall per la ciutat amb el cotxe. A tots tres germans ens va semblar estrany, però va ser

l'Ariadna la que en va treure l'entrellat. Quan ja érem a casa ens va dir als altres germans: «Us adoneu que per on hem passat era ple de pintades?»

Haviem anat a repassar la feina de la nit anterior i a veure quantes havien sobreviscut fins a la tarda (moltes ja eren tapades amb ciment).

En Francesc no fa vacances (o molt poques). Normalment aprofita que baixa l'activitat laboral per dedicar més hores a la política, o a fer llibres (amb parèntesis per fer alguna passejada, o anar a collir espàrrecs o quatre bolets). Tampoc les jornades de descans li fan baixar la guàrdia. Encara recordo quan durant una breu estada familiar a París es va encarar amb un espanyol a l'hora d'esmorzar que va tenir la barra d'indignar-se, perquè els cambrers només sabien francès. Aquell pobre home es pensava que París era la prolongació de la Castellana...

No sé si he aconseguit pintar-vos un esbós d'en Francesc Ferrer en família, però per acabar us voldria dir que no se'ns ha imposat cap idea i que a casa el debat lliure de les posicions de cadascú ha estat l'adob que ens ha fet créixer a tots i cadascun amb els seus pensaments propis. I de discussions apassionades n'hem tingut moltes i hem pujat el to de veu. Però mai ens hem fet sang i l'endemà tots tan amics.

«...casa nostra no ha estat un santuari on descansar de l'activitat militant, sinó el banc de proves on exposar les idees.»

**JOAN
PUIGCERCÓS I
BOIXASSA**

Nascut a Ripoll l'any 1966, és casat i té un fill i una filla. L'any 1987 ingressa a Esquerra Republicana de Catalunya i participa activament en el congrés que el refundà com a partit d'esquerra i independentista. Membre de l'executiva nacional d'ERC des de 1987, ha estat regidor de l'Ajuntament de Ripoll (1987-91), diputat al Parlament de Catalunya (1992-2000) i des del 2000 és membre del Congrés de Diputats a Madrid. Es secretari general d'ERC i president del grup d'ERC al Congrés de Diputats.

Mestre i patriota

Davant del Núria, a un quart de nou, puntual. Eren les darreres paraules que molts dies en Ferrer i Gironès em dedicava quan vam compartir escons en el grup parlamentari d'Esquerra al Parlament. Mai el centenar de quilòmetres que separen la plaça Poeta Marquina de Girona i el Parc de la Ciutadella s'havien fet tan curts. Mai la tornada cap a les nostres comarques després d'una sessió parlamentària es feia tan agradable. Em limitava a conduir, escoltar i de tant en tant preguntar. La llengua catalana i el seu futur, el concepte de la llibertat com a fil roig del catalanisme, la manipulació de la història per part del nacionalisme espanyol i el paper d'alguns historiadors de casa o la industrialització de Catalunya eren idees, conceptes, teories, hipòtesis i sobretot dades, dates i cites que ell exposava amb naturalitat i de manera absolutament planera. Aquest és el mestre. Però també hi ha aquell altre Ferrer, president de la Cambra de Comerç, que el 1977 sortia als carrers de Girona amb una dotzena més demanant l'Estatut per a Catalunya, escandalitzant una bona pila dels que ara es declaren catalanistes de tota la vida, i algun fins i tot en viu, d'aquest Estatut. Aquest és el patriota.

Aquesta és la vida de Francesc Ferrer i Gironès, una defensa de la llibertat de Catalunya i una taleia incansable per la pervivència de la nostra llengua. Ben lluny de l'autisme i l'esnobisme de determinats i reduïts cercles universitaris, FiG es va caracteritzar per una via pròpia, la de sortir dels carrils que la historiografia oficial –l'autoanomenada científica–, i cercar en les fonts de l'enemic el material necessari per demostrar que el nostre país ha patit un imperialisme implacable que des

del segle XVII malda per fer-nos desaparèixer.

Fou testimoni d'excepció d'una transició frustrant en la qual no es va acabar de trobar mai còmode tot i que va intentar tapar forats en les diverses vies d'aigua que la poca veterania, l'excés de prudència, el soroll de sabres o l'accés a la moqueta de la classe política catalana, havien obert. A diferència d'altres mai es va acomodar ni resignar, i res d'anar-se'n a casa. Però aquesta resistència a acceptar una transició de mínims i a mitges el va portar a ser un transhumant de sigles però mai d'idees. Diuen els seus detractors, que n'hi ha, que és un cul de mal seient o un belluguet, perquè havia passat per diferents partits o opcions. No crec que sigui cert, ans al contrari, de fet, en Francesc no s'ha mogut mai, ha estat sempre ubicat en allò que ara definim com l'esquerra nacional o que sempre n'hem dit catalanisme d'esquerra. Va ser fundador de Convergència Democràtica de Catalunya (CDC) amb Jordi Pujol al capdavant, un partit que s'emmirallava en la socialdemocràcia sueca, i va entrar al Senat fruit dels pactes entre catalanistes i les esquerres. I allí es va quedar com a senador independent pel PSC. Ferrer no només va aguantar l'esllavissada d'una part del socialisme català cap a l'espanyolisme, que avui sembla superada, sinó que va fer de la llengua el seu camp de treball. La defensa dels drets dels catalanoparlants al Senat va demostrar com en pot ser d'útil aquesta institució. La seva tasca de setze anys amb preguntes de control i propostes a favor del català a la cambra alta marquen un llistó molt alt, molt més si hi afegim els milers d'hores que en lloc d'esbargir-se pel Madrid més amè i ociós, com tants altres sena-

dors, es va dedicar a resseguir fil per randa la repressió contra la nostra nació en els reglaments, lleis, decrets, cèdules..., que dormien el son dels justos a la biblioteca del Senat. Finalment ha vingut a Esquerra Republicana de Catalunya, allí on molts de la seva generació han acabat participant o votant. Ens ha honorat amb la seva presència al Parlament de Catalunya del 1995 al 2003 i avui ho fa des de la comissió de govern de l'Ajuntament de la seva Girona. Ferrer és, doncs, el prototip del catalanisme d'esquerres, dels malaurats Josep

Pallach o Joan Raventós, dels Jaume Sobrequés, Heribert Barrera, Lluís Armet o Jordi Carbonell que una transició massa llarga i sense ruptura no els va deixar trobar l'espai definitiu i comú. A l'esquerra, sense dubtes i d'un catalanisme de pedra picada.

Tot el pou de coneixement que alberga Ferrer sempre ha estat verbalitzat amb una capacitat didàctica esglaiant. Fer fàcils i planers els conceptes econòmics, polítics o jurídics no és gens senzill. Allò que a primera vista pot semblar simplista, reduccionista, poc ric en matisos o sense guarniments, en pocs instants aflora tota la força de la idea. Aquesta facilitat per deixar anar idees sovint va acompanyada per la passió que desprèn quan parla de l'anhel de llibertat que en la història de Catalunya ha mantingut viu. Però no us penséssiu pas que és una passió transcendent, no: aquí és on faríem bona aquella dita de

Francesc Pujols que la veritat no necessita màrtirs, al contrari, la ironia és l'arma preferida d'en Ferrer. Tanta, que si Joan Fuster deia allò que la ironia necessita còmplices, en Francesc en necessita molts i competents, perquè servidor ha estat testimoni de com molta gent no pot ni seguir ni captar la seva velocitat dialèctica.

Catalanista, a favor de la igualtat, irònic i culte, senzill i alhora dens, educat però entregat als seus, Francesc Ferrer i Gironès: Mestre de les noves fornes catalanistes.

«En Francesc no s'ha mogut mai, ha estat sempre ubicat en allò que ara definim com l'esquerra nacional o que sempre n'hem dit catalanisme d'esquerra.»

PERE MADRENYS I CABALLÉ

Nascut a Sils el 6 de maig de 1932, és doctor en dret canònic i llicenciat en ciències de la informació per la Universitat de Navarra. Exerceix de capellà durant 17 anys, fins al 1973, quan decideix deixar l'Opus Dei i abandonar el sacerdoci. Ha col·laborat amb nombrosos mitjans d'informació. De 1978 al 1983 va ser director de «Presència». El març de 1985 entra al diari «El Punt» en el qual estarà fins a la jubilació, el 1997, i amb el qual continua col·laborant. Actualment és vicepresident de la demarcació gironina del Col·legi de Periodistes

Fonaments sòlids per habitatges dignes

Francesc Ferrer ha construït gairebé 3.000 habitatges de caràcter social a Girona i altres poblacions.

Per només 120.000 pessetes d'entrada i unes tres mil de quota mensual durant quinze anys vaig adquirir a principis dels anys setanta el dret a la propietat d'un pis de 80 metres quadrats al barri de Can Gibert del Pla de Girona. I com jo, ho han pogut fer en condicions similars gairebé tres mil famílies més de la ciutat i altres poblacions al llarg dels últims quaranta anys. El promotor d'aquestes operacions immobiliàries ha estat el Patronat Benèfic de la Santa Creu de la Selva, una entitat fundada el març de 1957, sota els auspicis del Bisbat de Girona per tal de cooperar a la solució de la manca d'habitatges. Efectivament, els habitatges es van anar construint en diferents barris de la ciutat de Girona i també a Blanes, Arbúcies, Sant Gregori, Sarrià de Ter i Begudà. El Patronat s'ha regit per una junta que inicialment estava presidida per mossèn Enric Pèlach i Feliu que llavors era professor del Seminari i ara és bisbe de la diòcesi d'Abancay. Els components d'aquesta junta, igual que els que els van anar substituint al pas dels anys, eren rellevants personatges de la ciutat: Josep Olivé, Joan Maria de Ribot; Joaquim Maria de Masramon, Lluís Sibils, Enric Hugué, Francesc Palahí, Josep Maria Feliu de Cendra i Ricard Fina. Cinc anys després, concretament el 26 de maig de 1961 es nomenava una nova junta presidida ara per mossèn Andreu Bachs i integrada per Enric Hugué, Joan Maria de Ribot, Lluís Peñalosa, Manuel Nadal, Miquel Arpa, Enric Manuel Rimbau i Francesc Ferrer, que actuarà a partir d'ara com a tresorer comptador i com a gerent administrador poc després. El secretari era

Enric Manuel Rimbau que el 1965 va ser substituït per Ignasi de Ribot, qui el 1968 passa a ser sotspresident mentre es nomenava secretari Joan Vergés i Prat. Finalment, el 4 de gener de 1989 el bisbe Camprodon renovava la junta, designant president un laic Manuel Nadal i Oller; Enric Hugué, vicepresident; Joan Vergés, secretari, i Joan Maria de Ribot, Josep Bagué i Ignasi de Ribot, vocals. Francesc Ferrer continuava com a tresorer comptador i mossèn Salvador Batalla era nomenat delegat episcopal.

Un patrimoni social de més de 4.000 milions de pessetes i 500.000 m² edificats

Francesc Ferrer i Gironès ha estat la peça clau en el desenvolupament del Patronat de la Santa Creu al llarg de prop de quaranta anys, demostrant una eficàcia extraordinària i una visió de gran economista a l'hora de promoure la seva acció social i benèfica. Durant la seva gestió es van anar comprant terrenys i solars que es van anar omplint gradualment de blocs de pisos, locals socials, serveis escolars i religiosos i espais públics. Com deia al principi, durant aquest llarg període s'han construït prop de tres mil habitatges que suposen més de 500.000 metres quadrats edificats si s'hi inclouen els de la Immobiliària Pérez Xifra amb la qual el Patronat va iniciar la seva col·laboració el 3 d'abril de 1965. Aquesta tasca immensa ha estat possible en bona part al sistema d'autofinançament ideat pel gerent que consistia bàsicament a cobrar el lloguer dels baixos dels blocs de pisos que s'anaven construint i en el producte de la progressiva venda dels habitatges. A principis del 2000 el Patronat comptava amb un patrimoni

social que superava els 4.000 milions de pessetes. A més dels treballs propis de la gerència, Francesc Ferrer va elaborar diferents estudis i informes. Els arquitectes que van dur a terme la majoria d'aquestes obres han estat Joan Maria de Ribot,

Joaquim Maria Masramon i Josep Duixans. I entre els aparelladors es compten Ricard Masó, Josep Maria Carbó i Joaquim Pàmies. Pel treball d'oficina Ferrer ha comptat amb les administratives Pietat Vich, Angelina Planas, Núria Bosch, Angelina Marcet i Dolça Gispert. Un important arquitecte europeu que va visitar el polígon de Can Gibert del Pla va dir que era un exemple de construccions ben fetes i de disseny urbanístic.

A l'hora de fer un balanç cal recordar l'esperit profundament social i de fer país que ha guiat des d'un principi Francesc Ferrer, qui ha deixat també al llarg de la seva vida una profunda petjada en altres camps de la vida econòmica i política de Girona i comarques.

Jo mateix recordo perfectament la filosofia que ell mateix em va confessar que inspirava la seva obra quan vaig anar a trobar-lo per adquirir el meu pis. «Jo procuro –em va dir– que a cada escala hi hagi pràcticament la meitat de famílies catalanes, perquè així les famílies restants que siguin de fora es puguin integrar fàcilment.»

I de fet, així era la meva escala de Can Gibert.

Aquesta filosofia catalanista, Francesc Ferrer la va practicar també en altres llocs i càrrecs com el de president de la Cambra de Comerç, senador a Madrid, regidor a l'Ajuntament de Girona, sense oblidar els seus articles a *El Punt* i altres mitjans, inclosos diversos llibres. Bé es mereixeria algun reconeixement oficial!

*«Jo procuro
–em va dir–
que a cada
escala hi hagi
pràcticament la
meitat de
famílies
catalanes,
perquè així les
famílies
restants que
siguin de fora
es puguin
integrar
fàcilment.»*

**JOAQUIM
FERRER I ROCA**

Va néixer a Barcelona el 18 d'octubre de 1937 i resideix habitualment a Alella. Historiador. Ha estat senador entre el 1988 i el 1999, portaveu de CIU al Senat i conseller de Cultura de la Generalitat entre el 1985 i 1988. És autor de nombrosos llibres entre els quals destaquen la trilogia sobre la reconstrucció nacional iniciada el 1982 amb «Un nou impuls per a Catalunya», «A mig camí», de 1989, i «El fil roig. Noves perspectives per Catalunya» publicat el 1995

A la plaça de la Marina Espanyola

El Senat a Madrid està domiciliat a la plaça de la Marina Espanyola i quan hi vaig arribar com a senador el 1988 elegit pel Parlament de Catalunya vaig trobar-hi Francesc Ferrer i Gironès que ja feia anys que n'era i que era de les poques persones que jo hi coneixia.

Feia molts anys que ens sabíem de quin peu calcem. De fet, pertanyem a una generació en què els que pogueren obrir els ulls a la realitat ho férem amb esforç i ens trobàrem en la defensa de Catalunya en qualsevol activitat possible, intentant obrir escaletxes en la dictadura franquista, procurant guanyar espais per al redreçament nacional.

Em sembla que en Francesc i jo ens coneguèrem a principis dels anys seixanta. Jo aleshores treballava amb l'editor Albertí i en la Difusora General dedicada absolutament al llibre català, en Francesc recordo que maldava per anar fent escaletxes des de la Cambra de Comerç de Girona. Des d'aleshores, hem sabut què feia cada un, encara que fossin coses aparentment diferents, estem convençuts que sempre són per Catalunya, en tota la seva complexitat.

Incansable en el treball

Al Senat, en Francesc treballava sovint en la magnífica biblioteca que hi ha i crec que la primera gran obra que en resultà fou *La persecució política de la llengua catalana* (1985) a la qual han seguit d'altres igualment importants per saber com ens va caure al damunt una llosa a principis del segle XVIII i com cada generació de catalans des d'aleshores ha intentat apartar-la, i com va aconseguir-se en aquesta època.

En Francesc tragué la seva pipa i al Senat, quan ens hi retrobàrem, ja havia decidit fer clara demostració de catalanitat des de la salutació en passar per davant els policies a la porta de la cambra, com en les intervencions des de la tribuna.

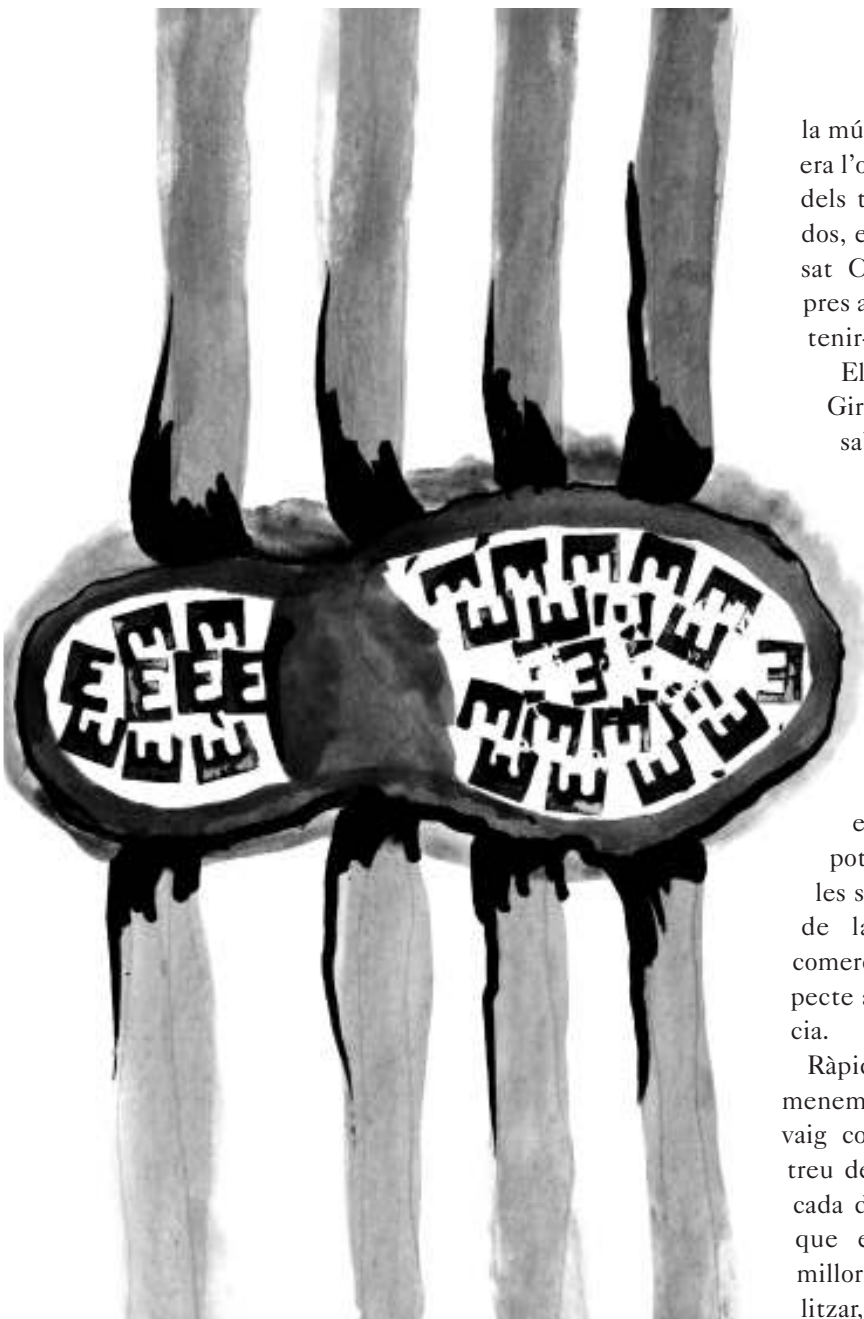
A la tardor de 1988, en iniciar-se la reivindicació del que s'anomenà el Català al Senat, sempre vaig saber que situat ell en el Grupo Socialista i jo en el de Convergència i Unió estava disposat a saltar per a defensar-ho, com hi havia també i m'agrada recordar-ho, Roc Fuentes, senador elegit com jo pel Parlament de Catalunya dels rengles d'Iniciativa per Catalunya.

L'estil parlamentari de Ferrer i Gironès està format per un profund coneixement del que es tracta, que li proporciona l'experiència de treball en el que anomenem *la societat civil* i, no cal dir-ho, per una voluntat que la solució del problema ajudi a fer un país més lliure i just.

Un esforç sistemàtic

La democràcia es fa a través dels partits i cada país té el seu sistema de partits i, tant de bo, el català fos més sòlid del que és, però amb totes les limitacions que encara provoca el sucursalisme polític, es ben cert, que en les cambres generals de l'Estat espanyol com en tants i tants altres escenaris lluny del nostre país s'estableix sovint una profunda compenetració entre catalans malgrat pertànyer a famílies polítiques potser diferents.

És veritat que la relació d'amistat entre en Francesc i jo passa per una bona colla d'anys en la que fórem senadors i que aquella circumstància davant problemes a la cambra crec que cercarem

la mútua ajuda que com ell sap molt bé ja era l'objectiu de les primeres associacions dels treballadors catalans, però entre els dos, el més important no és haver defensat Catalunya en el Senat, sinó, haver pres aquest compromís molt abans i mantenir-lo també després.

El somriure irònic de Francesc Ferrer i Gironès posa nerviosos a alguns. No saben exactament què significa, els desconcerta. A mi em diverteix perquè crec que és una manera d'expressar el joc dels raonaments i perquè hi veig l'incansable esforç de pedagogia sobre el fet nacional de Catalunya.

En Francesc és conegut pels seus llibres que tracten sobre l'agressió que ha experimentat Catalunya en els darrers segles i els esforços per rebutjar-la, però, potser no és prou conegut que al Senat les seves intervencions eren, sovint, des de la tribuna, relacionades amb el comerç, la indústria i la justícia social respecte a les quals té una notable experiència.

Ràpidament s'ha incorporat al que anomenem noves tecnologies i fa uns mesos vaig comprovar quin grau de rendiment treu de la seva pàgina web, que alimenta cada dia i amb la que manté una relació que explica amb entusiasme, perquè millora la possibilitat de raonar i sensibilitzar, i això és l'important.

«L'estil parlamentari de Ferrer i Gironès està format per un profund coneixement del que es tracta, que li proporciona l'experiència de treball en el que anomenem la societat civil»

**JOSEP M.
PASQUAL
RODRÍGUEZ**

Nascut l'any 1958 del segle passat, a la frontera del barri xino de Barcelona, el que ara en diuen Raval. Entès en pesca, navegació marítima, gastronomia, havaneres, viticultura, pipologia i altres temes inútils. Viu a Vidreres, a la comarca de la Selva, amb tres generacions de la seva família. Com a professional exerceix el periodisme a «El Punt», TV Girona i altres mitjans, sempre amb la llengua catalana com a eina exclusiva

La pipa de Francesc Ferrer

La pipa de Francesc Ferrer és una pipa tel·lúrica que no crema fulles de tabaquera, sinó totes les herbes de la ratafia i, del fum que fa, se'n beneficien tots els qui l'envolten, que se n'omplen l'esperit i el cos de tots els aliments necessaris a la vida humana, molt especialment de pau, quietud, seguretat i alegria.

La pipa de Francesc Ferrer és una pipa de temperament fort i de complexió robusta, ni efeminada, ni delicada, ni regalada, sinó valenta, avesada a patir adversitats i treballs i aculada per defensar-se dels invasors i per escometre els enemics.

La pipa de Francesc Ferrer és un pipa apta per al bon govern, que usa de molta prudència a prendre i donar consell, i de molta flegma en les determinacions i en els manaments abans de fer-los, que té en compte els fets passats, presents i venidors, i guarda gran judici, raó i prudència en tots els procediments, i executa els mandats promptament, eficient i eficaç.

La pipa de Francesc Ferrer és una pipa amb una inclinació natural a la fermesa; és constant, tenaç i no mudable quant a governar-se molt per les lleis i usos propis, tant temporals com espirituals, i no se n'aparta si no és amb molta dificultat.

La pipa de Francesc Ferrer és una pipa que guarda els usatges, les constitucions i els privilegis amb tot el valor que pot, i usa sempre la *hidalguia*, i la molta mesura, i el molt bon terme, i el respecte i la reverència quan convé, amb els forasters i encara amb els iguals.

La pipa de Francesc Ferrer és un pipa que no crema la llengua, sinó que encén l'idioma, perquè és una pipa encesa amb la flama del Canigó, que escalfa i bressola nord enllà.

La pipa de Francesc Ferrer no és una pipa tallada de rabassa, sinó que és una pipa forjada al Vallespir, amb ferro fos de campana.

La pipa de Francesc Ferrer és una pipa de fabricant de paraules, que omple el sarró amb els mots descatàlogats i amb els mostraris de la nova temporada, i com un viatjant infatigable recorre a peu la Gòthia completa fent camí i compartint el poc aliment.

La pipa de Francesc Ferrer és una pipa que té el plaer indescriptible del Boursault mossegat com un pit rodó i del xampany convenientment etiquetat en català engolit a glops generosos.

La pipa de Francesc Ferrer és una pipa que acumula el temps de totes les hores passades damunt els escriptors i és una pipa que llegeix amb avidesa furs i compilacions i és una pipa que se sap les regles d'or de les escriptures i dels fets i de l'arxivística general.

La pipa de Francesc Ferrer és una pipa que reposa al costat dels llibres sagrats sobre les lleixes de melis i és una pipa que recerca incansablement entre els papers fotocopiats i els documents microfilmats.

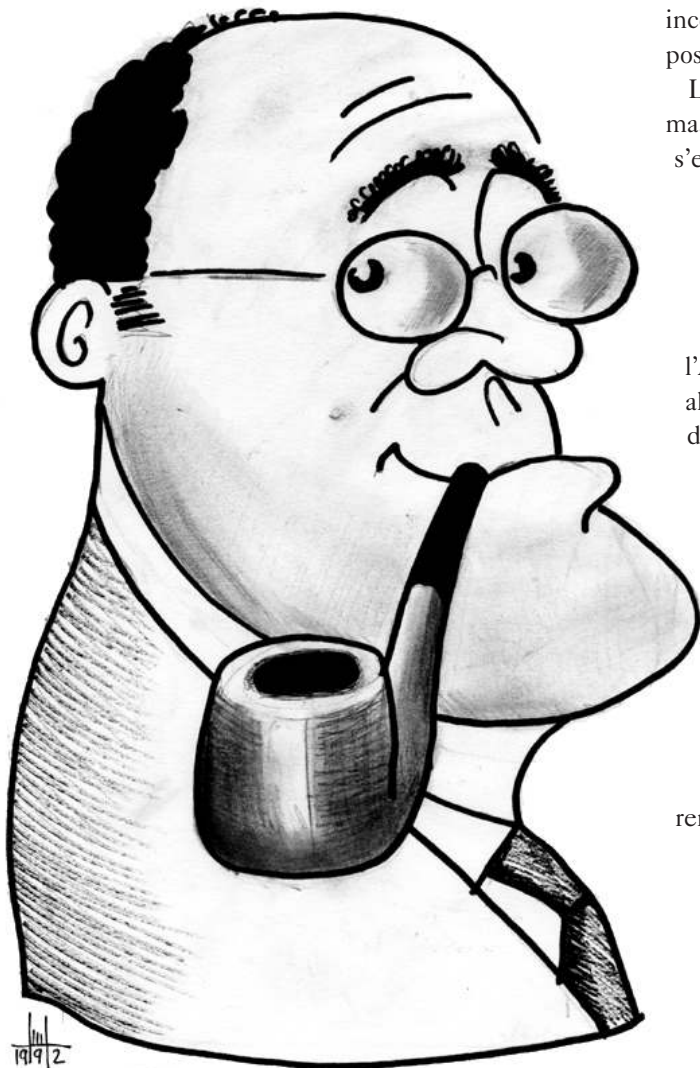
La pipa de Francesc Ferrer és una pipa que es deixa agafar amb les mans brutes de la feina i és una pipa que restableix els drets dels obrers i que coopera amb els pobres en el restabliment de la justícia social.

La pipa de Francesc Ferrer és una pipa que deixa lliures les mans per donar-se-les fent rotllana i ballar la tan necessària sardana de la igualtat.

La pipa de Francesc Ferrer és una pipa autodidacta, erudita i docta, sabedora dels noms de les persones, i de les dates, i dels llocs, i de les cir-

cumstàncies dels capítols de la història que no s'ensenya a les escoles.

La pipa de Francesc Ferrer és una pipa *xarmant*, de vetllada interminable de nit d'estiu, de sobre-
taula llarga de conspiracions i de passejada impro-

visada pels turons amb el mar a l'altra banda.

La pipa de Francesc Ferrer és un pipa de bosc, que segueix la ruta de l'esquirol i la petjada del senglar, i que diu bon dia a la cadenera, i que respecta l'espàrec menut i que aplaudeix el brogit incessant de la resclosa i la bellesa efímera de la posta del sol.

La pipa de Francesc Ferrer és una pipa marítima, que navega entre Formigues i Medes i que s'esquitxa d'aigua de mar quan pinta les quatre barres a mòlles, dofins i corballs.

La pipa de Francesc Ferrer és una pipa defensora de les llibertats i de la terra, que diu la paraula justa i que s'expressa amb la força de la raó, al replà de l'escala i al saló de l'Audiència, a la colònia i a la capital de l'imperi, al locutori de la presó i al despatx del governador.

La pipa de Francesc Ferrer és una pipa parlamentària i oratòria, amb lletra de Fabra i música de Casals.

La pipa de Francesc Ferrer és una pipa de pau i treva, familiar, amiga, honorable, riallera, il·lustrada, gentil, enamorada, engironada, cosmopolita i nostàlgica del futur.

La pipa de Francesc Ferrer és una pipa democràtica, catalanista i progressista; referencial.

La pipa de Francesc Ferrer és la pipa d'un savi i d'un home bo.

La pipa de Francesc Ferrer és la pipa d'un senyor de Girona.

La pipa de Francesc Ferrer és un pipa fidel a una ideologia: Catalunya.

«La pipa de Francesc Ferrer és una pipa de fabricant de paraules, que omple el sarró amb els mots descatalogats i amb els mostraris de la nova temporada»

**JAUME
SOBREQUÉS I
CALLICÓ**

Va néixer a Girona l'any 1943. És doctor en història per la Universitat de Barcelona i catedràtic d'Història de Catalunya de la UAB.

És autor de nombrosos treballs d'investigació i divulgació. Va ser senador per l'Entesa dels Catalans i ha estat diputat al Parlament de Catalunya pel grup socialista. Membre de la Comissió dels Vint, va participar en la redacció de l'Estatut de Sau. També ha estat membre de la junta directiva del FC Barcelona en l'etapa de Josep L. Núñez.

Esperit de servei a Catalunya

Els gironins interessats per la cosa pública i pel futur del país coneixem en Francesc Ferrer des de sempre. Perquè, des de sempre, ha estat un dels referents més significatius dels gironins que s'han preocupat i han treballat pel redreçament nacional de Catalunya.

A aquest coneixement genèric, s'hi va superposar, en el meu cas, una convivència intensa, gairebé diària, en el període que va de 1977 a 1982. Són els anys durant els quals vàrem coincidir, com a senadors elegits per la circumscripció electoral gironina, a la cambra alta de les Corts espanyoles, en la legislatura constitucional de 1977-1979 i en la I legislatura, la de 1979-1982.

En Francesc va arribar al Senat com a representant de la candidatura del Pacte Democràtic per Catalunya. Jo vaig fer-ho per l'Entesa dels Catalans, l'expressió més sublim de la voluntat unitària dels partits d'esquerra de tota la història contemporània de Catalunya. Els senadors de Convergència Democràtica de Catalunya, en Francesc Ferrer i la malaguanyada Maria Rúbies, de Lleida, no varen trigar a integrar-se al Grup Parlamentari Entesa dels Catalans, que havia aconseguit l'elecció dels seus dotze candidats, tres per cada una de les quatre circumscripcions. El mateix farien els senadors de designació reial, Maurici Serrahima i Josep M. Socias, aleshores alcalde de Barcelona, així com el senador Lluís M. Xirinachs.

Aquella primera legislatura democràtica, la sorgida de les eleccions del 15 de juny de 1977, va treballar de manera molt intensa, i no només en l'elaboració de la Constitució. En Francesc Ferrer destinaria la seva activitat com a senador –no faci-

litada per la direcció del grup parlamentari ni pels partits majoritaris, que recelaven del nacionalisme abrandat d'en Francesc, i tendien a acaparar el protagonisme de les accions polítiques més rellevants– a temes relacionats amb les activitats econòmiques i amb allò que ha estat la seva dèria de sempre: la normalització de l'ús de la llengua catalana.

En aquella legislatura, va ser membre de la comissió d'economia i finances, de la de pressupostos i de la comissió per a la comercialització de productes pesquers. A més a més, va formar part de diverses ponències redactores de lleis relacionades amb l'atorgament de crèdits a organismes autònoms. Com a tants altres membres del Grup Parlamentari, no li va ser facilitada una major activitat política en el procés d'elaboració de la Constitució. Per un motiu que afectà tots els senadors catalans: l'esmentat acaparament de protagonisme per part d'uns pocs, que exclusivitzaven els aspectes més rellevants. I per altres motius que l'afectaven de manera més particular: la manca de confiança política dels responsables del Grup Parlamentari, i per l'existència, al mateix grup, d'algun senador especialista en temes econòmics, la qual cosa li va impedir tenir una major presència en un dels aspectes que li eren més propis. En Francesc Ferrer, però, va acomplir, en la seva condició de parlamentari i pel seu excepcional coneixement del país, una gran tasca política a la circumscripció per a la qual havia estat elegit.

Les coses varen millorar de manera considerable per a ell en la I legislatura, la de 1979-1982. Integrat ja, després de deixar la militància a CDC,

a la candidatura promoguda pel PSC i ERC, ni que fos com a independent, la seva integració al Grup Parlamentari Catalunya Democràcia i Socialisme va ser més plena. Ferrer va poder desplegar una activitat incansable i més lliure. La nova direcció del grup, menys intervencionista, va afavorir les continuades iniciatives de Francesc Ferrer, que, en alguns aspectes, el varen convertir en un dels senadors més actius de la cambra alta.

En aquella legislatura, va ser vicepresident segon de la comissió d'indústria, comerç i turisme i membre de la comissió especial d'investigació dels treballadors immigrants, una qüestió, aquesta, que gairebé trenta anys enrere ja preocupava els polítics del país. A més a més, en aquella legislatura, Francesc Ferrer va ser membre de la ponència del projecte de llei sobre règim jurídic de control de canvis.

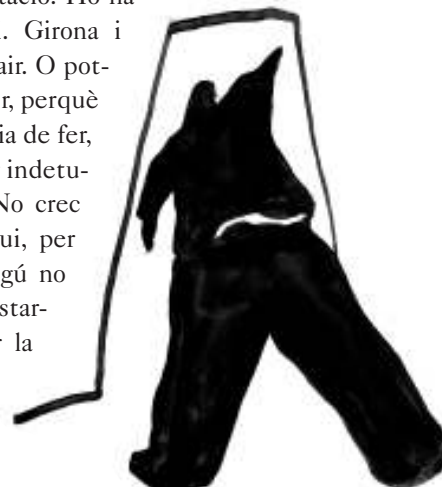
Aquell aspecte de l'activitat parlamentària en el qual Francesc Ferrer va excel·lir pel damunt dels altres senadors de la cambra alta, llevat de tres, va ser en la presentació de preguntes per escrit al govern, el qual té l'obligació de contestar també per escrit. Fins a seixanta-nou preguntes varen ser fetes pel senador Ferrer. Abasten els més diversos àmbits de la problemàtica econòmica i dels serveis públics de la seva circumscripció electoral. També, moltes, fan referència a qüestions relacionades amb la cultura i la llengua catalanes. Llegides en el seu conjunt, ajuden a entendre una bona part dels problemes dels ciutadans en aquells primers anys de la transició. Estic segur que els historiadors hi hauran d'anar a raure quan estudiïn aquells difícils temps del postfranquisme. A més a més, Francesc Ferrer va presentar una

interpel·lació al ple de la cambra alta i una proposició no de llei, cosa, aquesta darrera, que no era habitual en l'acció individual dels parlamentaris.

En Francesc Ferrer va continuar al Senat després del 1982. Jo, no. Puc explicar, doncs, de primera mà només el període esmentat. He de concloure que en Francesc Ferrer va ser un parlamentari lliurat de ple a la responsabilitat que el poble de les comarques gironines li havia encarregat. Mai no va desentendre's de cap requeriment, tant si era individual com col·lectiu. Molts ajuntaments varen acudir a ell infinitat de vegades per tal que els gestionés la solució de problemes concrets. Això va ser particularment intens, tant en el seu cas com en el d'altres parlamentaris, en els dos anys de la legislatura constitucional, durant bona part de la qual encara no hi havia ajuntaments democràtics, i els parlamentaris havíem de fer tasca de substitució. En Francesc va lliurar-s'hi amb una vocació, generositat i esperit de servei a Catalunya sense cap limitació. Ho ha continuat fent fins avui. Girona i Catalunya li ho han d'agrair. O potser no, no li ho han d'agrair, perquè ha fet només allò que havia de fer, allò que una força interior indeturable li exigia que fes. No crec que ell necessiti ni vulgui, per això, cap agraïment. Ningú no em priva, però de manifestar-li la meua admiració per la incansable tenacitat amb què ha defensat les nostres coses, les de tots, que també són les meves.

«Molts ajuntaments varen acudir a ell infinitat de vegades per tal que els gestionés la solució de problemes concrets.»

Paper
imprès,

paper
compromès

Un dia d'estiu

REVISTA
«RESURGIR»
-LA SALLE-
ANY 1959

Article de
joventut amb
una visió
metafòrica de
Catalunya
com a país
d'Europa

Era un jorn xafogós que la calor els cossos volatitzava, i el meu esperit imitant les aus anà volant fins allà, on quasi bé, es poden veure peus de sants. Un cop a dalt, em dono compte que s'havia fet realitat el meu desig. I, donant-me impuls, resseguí rabent tota la crosta d'Europa.

Com pelegrí encuriolit cobejava admirar, des d'on nien els núvols, les meravelles de la terra. Però res de nou vaig poder conèixer ja que l'altura que portava em feia perdre tota visió concreta; vaig obrir més els ulls, i encara em resultà més difícil donar-me compte del que hi havia sota meu. De sobte els vaig tancar brusquement, potser varen passar alguns instants, potser hores. No ho sé pas, però en tornar-los a obrir no vaig veure més que un seguit de núvols grisencs que semblaven un gran llençol brut, i per acabar-ho d'adobar ple de forats.

Llavors vaig donar-me compte que des de les finestres que se m'oferien, es podia contemplar les coses del nostre món; no sabia pas per on començar. Em vaig acostar a un esparrec, hi vaig veure la plaça d'un poble i prop d'una font, tota una patuleia d'infants que feien bombolles de sabó. Estaven contents, sans, quines rialles! Va acostar-s'hi un grup de vailets, i se'n començaren a riure de l'alegria dels nens, els quals es posaren a córrer i marxaren a somniar en algun altre indret del poble. Era necessari tenir cor d'infant per a poder-los comprendre.

Hi havia un altre esvoranc més avall, vaig anar-hi, i estirant-me a terra per estar

millor, em vaig posar a cercar quelcom d'interessant, tot seguit vaig distingir un camp d'esports, hi havia gent de tota mena. Però quina desil·lusió. Se'ls veia reunits per una idèntica finalitat, perquè tots esguardaven al mateix punt, però cadascú des del seu compartiment. N'hi havia que cridaven, altres feien gesticulacions, qui més qui menys tothom estava preocupat. Els vaig abandonar en llur estancament.

En aixecar-me vaig caminar sense direcció fixa, passava pel costat d'algun estrip, i la meva curiositat semblava endormiscada. Lluny, sota el cel de fum, morien les onades sens defallença.

No sé com, els meus ulls ensopegaren de nou amb la terra, es divisava una vall grandiosa on homes i dones es donaven les mans i feien rotllana, amb moviments compassats. Eren com sacerdots d'un ritus d'amor, que dansaven entorn d'un ideal: la germanor. Allò omplia de goig. De tots els pobles continentals hi havia joves i vells, rics i pobres, savis i ignorants, que s'unien amb un llaç tan senzill i pregon alhora.

Del mig de la gentada es destacava un home robust, ben plantat. Tenia els cabells blancs i unes faccions juvenívoles. La seva figura era gegantina. Podria dir-se que era com la síntesi de totes les races allí representades. Era la integració de totes les cultures agermanades. No me'n vaig saber estar i, abandonant la meua atalaia etèria, vaig preguntar-li:

—D'on sou vosaltres?

I em respongué: —D'Europa.

«...es divisava
una vall
grandiosa on
homes i dones
es donaven les
mans fent
rotllana, amb
moviments
compassats.
Eren com
sacerdots
d'un ritus
d'amor»

Un laic opina

Ja sabem que l'època és de transició, i que cal molta paciència tant pels que estiren, com pels que frenen. Però hi ha coses que cal dir-les perquè potser és possible que el mal es pugui treure, abans que quedi tot massa infectat sota la capa del silenci.

Un dels problemes que jo veig, és que els seglars estem quelcom desorientats per la falta d'unitat que s'observa en general dintre del presbiteriat. No és que vulguem que els clergues siguin un bloc monolític, agrupats sota un sol criteri, i aglutinats per una sola visió del món. No. El que volem és trobar-los agermanats tots dintre la nostra comunió.

El Concili els recomana: «En virtut de la sagrada ordenació i missió úniques, tots els Preveres estan units els uns als altres amb una íntima germanor que s'ha de manifestar espontàniament en l'ajuda mútua espiritual, i material, pastoral i personal, en reunions i comunitat de vida, de treball, i de caritat.»

Però aquesta imatge evangèlica que ens descriu la Constitució Dogmàtica sobre l'Església es fa difícil de veure a les nostres latituds. Estem cansats d'escoltar qui, perdent el temps, busquen amb lupa desviacions i errors dels seus germans de religió i ministeri.

I no solament es queden ací, sinó que àdhuc per escrit ataquen sense remei, no ja idees i abstraccions, sinó persones concretes amb noms i cognoms.

Aquesta lluita no solament la trobem estèril, sinó també contraproduent. Quin mal efecte fa veure sacerdots desavinguts per raons de tipus personal, i no cal dir ja per discrepàncies en

ordre a la pastoral, com si cada u treballés per un Déu a part. Com si existís un «sindicat» diferent del general de l'Església.

Ja sé que és difícil practicar la caritat de la forma que la va definir St. Pau als Corintis. Però és que prescindint, àdhuc de la caritat, creiem que entre els nostres sacerdots, per idees separades que existeixin, hi ha més per unir que per desunir.

Els laics no volem saber si un capellà és «conservador» o «avançat». Si va en sotana o de paisà. Si té una espiritualitat particular, o fa els tretze dimarts de St. Antoni. Si es dedica a l'apostolat obrer, o és un burgès de mentalitat. El que voldríem és que pels fets es conegués que és un cristià. «Un manament nou us dono, que us estimeu els uns als altres, com jo us he estimat, amb això us coneixeran» (St. Joan).

Que en tindríem de guanyades d'etapes si de fora estant ens coneguessin a tots —clergues i laics— que som cristians. No necessitaríem ensenyes, estandards, ni folklores, per dir: «Aquí hi som nosaltres!» El testimoni seria de cada instant, i en qualsevol ambient. Per això, el poble que té un nas molt fi no vol saber si un capellà és dels que frena o dels que estira, únicament sap distingir si predica i practica el Manament Nou o no.

Que no es pensi ningú ara que els volem a tots uniformats i arreglerats amb els mateixos pensaments al cap. No. Perquè així l'Església perdria una gran riquesa que té amb la varietat d'idees i actituds. El que desitgem és un estimar-se mútuament i respectar-se les diferents maneres de pensar i actuar.

REVISTA
«VIDA CATÒLICA»
N.275,
DESEMBRE
ANY 1966
Com a laic i com a creient es lamenta de les divergències i enfrontaments que mantenen els clergues en època de transició, i malda per una comunitat cristiana idíl·lica regida per l'amor

REVISTA
«VIDA CATÒLICA»
N. 271,
AGOST
ANY 1966.
TAMBÉ ES VA
PUBLICAR A
«MISIÓN» D'OLLOT,
«VIDA
PARROQUIAL»
DE FIGUERES I
«HORIZONTES»
DE BANYOLES

L'article és una
anàlisi del que va
representar l'onada
immigratòria dels
seixanta des d'un
punt de vista
sociològic, cultural,
econòmic i fins i
tot fisionòmic, amb
un epíleg sobre
normes de
comportament cap
als nousvinguts

L'assimilació dels immigrants

La immigració té plantejats nombrosos problemes que es poden mirar des de diferents punts de vista, per exemple, de l'immigrant, de l'Estat del país receptor, del país emissor, etc. De forma objectiva, la problemàtica és de tipus econòmic, social, psicològic, sociològic, etc.

Per tal de centrar aquest estudi, ho analitzarem únicament des del punt de vista psicosociològic de l'immigrant, i concretament sobre la seva assimilació a Catalunya.

Entenem per assimilació, la integració dels immigrants a la societat que els ha rebut, considerada globalment. Però sobretot, en l'adopció de la llengua, participació dels valors col·lectius, i penetració en les actituds mentals del nostre poble. Una idea experimental, pot guiar-nos per conèixer l'assimilació, segons J. Maluquer: «Que els immigrants actuen talment com si fossin autòctons, i aquests últims ja no els mirem com uns estranys» (1).

La immigració al nostre país ha estat sempre un factor que l'ha afaiçonat. Pierre Vilar (2), parla del *melting pot* català, fent referència a la tesi de Sánchez Albornoz sobre la població espanyola: «La posició de cruïlla i la capacitat d'assimilació de la regió catalana poden constituir força bé una 'singularitat'. Tal com ens ensenyava la geografia des del punt de vista de paisatges i de vocacions naturals, l'originalitat catalana radica en la fusió de varietats. La major part de les regions espanyoles tenen, al contrari, uns trets més vigorosos i més uniformes, reuneixen més capacitat de resistència i d'isolament enfront de les aportacions successives vingudes de fora. Allò que importa és menys la migració que la seva absorció per la societat. El

segle XVII hom troba sorprenents proporcions d'immigrants francesos als pobles de la costa catalana, el segle XX veu una veritable invasió 'murciana' en la mà d'obra industrial de la regió barcelonina. Són, tanmateix, dos períodes de consolidació 'catalana'. En tots dos casos, els immigrants s'assimilen més que no resisteixen o dominen.»

Ja sabem, doncs, que el nostre país ha rebut des dels temps pretèrits diferents onades d'immigració. La personalitat catalana no ha estat mai compromesa. Al contrari, l'ha envigorida, i tal com diu Pierre Vilar, l'ètnia catalana precisament radica en la seva varietat, i aquí és allà on rau la causa del 'fet diferencial'.

Estudi de l'assimilació

Per tant, la nova immigració a la qual estem assistint, és una més, però la seva importància quantitativa és superior a totes les anteriors (3) pels avantatges actuals de desplaçament, com a principal factor entre altres que l'han afavorida. És per això que cal estudiar-ho detingudament i des de tots els punts de vista, perquè les tensions demogràfiques poden revestir gravetat si no s'hi apliquen remeis de tot ordre.

Mac Iver (4), estudiant l'assimilació dels emigrants als Estats Units, ens ho fa en funció dels següents punts:

1. Grau de desenvolupament de la societat receptora dels immigrants.
2. Coneixements professionals dels immigrants.
3. Nombre dels immigrants.
4. Diferències físiques.
5. Diferències culturals.

Imatge de començaments dels seixanta del barri de la Perona, a la ronda de Sant Martí de Provençals, a Barcelona / HISTÒRIA GRÀFICA DE CATALUNYA, D'EDMON VALLÈS.

6. Importància de la influència de la semicomunitat dels immigrants (colònies, guetos, suburbis, etc).

Grau de desenvolupament de la societat receptora

Aquest factor pot ser decisiu moltes vegades per a la integració dels immigrants a la societat que els rep. Fins la història ens ha ensenyat que una societat poc desenvolupada, pot quedar sotmesa als immigrants, els quals l'han dominada. El grau de desenvolupament es pot buscar des de dos punts, el del desenvolupament econòmic i el del social.

El desenvolupament econòmic és favorable totalment a la integració dels forasters a la nova

situació que han escollit. Precisament, les províncies de les quals afluïxen més emigrants són les que tenen una renda per capita més baixa de tot l'Estat espanyol (5). Aquest desnivell existent durant el primer període d'estància de l'immigrant a casa nostra, es va millorant progressivament, de forma que al cap d'uns anys la situació econòmica ha millorat sensiblement, i paulatinament també s'ha observat una adaptació primer, i una assimilació després, en alguns trets de la personalitat del nostre poble.

El desenvolupament social, també és un factor que afavoreix totalment la integració de l'immigrant a la nostra societat. Evidentment, l'estructura social del nostre poble —fora d'ésser justa— és menys injusta que la societat que els immi-

«Fins la història ens ha ensenyat que una societat poc desenvolupada pot quedar sotmesa als immigrants, els quals l'han dominada»

«A mesura,
doncs, que
va ascendint
en la seva
professió,
també
s'observa
una major
catalanitat»

grants han abandonat al seu lloc d'origen. Per tant, en trobar-se en una comunitat elaborada, que afavoreix la mobilitat social, que ofereix treball, que malgrat no estar preparada en molts ordres per rebre les allaus migratòries, remunera amb salaris decents, i que més de tot vol que els nouvinguts gaudeixin de la seva llengua i dels valors culturals col·lectius, lluny de ser un obstacle, és un motiu per identificar-se plenament amb Catalunya. Aquesta capacitat de promoció social de Catalunya, és un gran factor «integrador».

Coneixements professionals dels immigrants

Segons J.M. Martínez Mari (6) «la població que s'estableix a Barcelona (es pot entendre a tot Catalunya), es caracteritza pel seu origen agrícola, manca de capacitació i especialització professional, escassos recursos econòmics...». Des del punt de vista subjectiu de l'immigrant, ell veu que els nivells superiors d'allà on treballa, els ocupen persones de distinta llengua i costums.

Si tenim en compte que l'estratificació socio-professional permet una mobilitat ascendent, resulta que des del primer lloc de treball ocupat per l'immigrant, que sol ser de peó, intenta progressar amb l'especialització a fi d'anar-se desproletaritzant. A mesura, doncs, que va ascendint en la seva professió, també s'observa una major catalanitat.

Nombre dels immigrants

Les estadístiques ens diuen (7) que l'augment de la població a Catalunya darrerament s'ha degut en principalíssima part a la immigració. I que

Un matí de diumenge, del 1964, a les barraques del Camp de la Bota / H.G. de C. ED

Catalunya ocupa el primer lloc de la migració interna de l'Estat espanyol.

	Nascuts vius	Immigrants
1961	71.014	47.555
1962	75.627	90.598
1963	79.592	106.805
1964	87.246	117.188

Sociològicament s'ha comprovat que les actituds d'una societat respecte a un grup foraster, tendeixen a ser tolerants, mentre que el nombre d'aquest no arribi a grans quantitats. Aquí ens tro-

bem, doncs, que per una banda a la societat receptora, degut al gran nombre de nousvinguts, li costa d'admetre'ls, i per altra banda, o sigui, del punt de vista de l'immigrant, també això podria ser un obstacle per a la integració, per donar-li major consciència de grup. Aquest problema, però, va lligat amb el de la localització dels immigrants, el qual examinarem més endavant.

Diferències físiques

No hi ha dubte que els immigrants arribant a Catalunya es distingeixen per la seva apariència física, o sigui per llur morfologia, com per la presentació externa, fins de la indumentària. Però també cal adduir que després de poc temps de romandre entre nosaltres s'hi observen canvis importants en els dos aspectes, la qual cosa és un índex d'acostament.

Diferències culturals

Francesc Candel (8) ens diu: «La cultura de l'immigrant és baixíssima, nul·la. Aquesta és la primera cosa que contesta qualsevol si li ho preguntem. I és veritat. En tenen molt poca, per no dir gens.» Aquest fet és una base per a la permeabilitat que presenta l'immigrant d'acceptar la nova cultura que se li ofereix. En canvi, és motiu per crear «distància social», mirant-ho des de la societat receptora. En aquest apartat, s'ha d'afegir que l'immigrant arriba a un lloc, on existeix una cultura quelcom diferent a la que s'ensenya a les escoles oficials, la qual cosa agreuja el problema. Però malgrat aquesta deficiència, i sobretot quant a la llengua, hom pot conèixer moltíssims casos de persones, les quals l'aprenen en un temps relati-

vament curt, que a vegades no arriba ni a un any. Aquests fets contrasten dolorosament amb altres persones que també s'han vist obligades a sojornar entre nosaltres, i que en Candel anomena els «altres immigrants». Tota aquesta problemàtica de la cultura i l'idioma està en funció del lloc on treballen, de les persones que escolleixen per amistats, del barri allà on viuen, de la voluntat que es posa per aprendre, etc.

Importància de les semicomunitats d'immigrants

És evident que si els immigrants es concentren en barris, poblats o colònies, això els serveix per facilitar una «readaptació» al nou ambient, tan bon punt arriben del seu poble. Però també cal tenir present que mantenir aquestes «illes» retarda l'assimilació a la nova societat que han escollit per definitiva, fent més difícil la destrucció dels valors, hàbits, costums i mentalitats que porten com a grup humà. Al nostre país, es pot afirmar que els immigrants són els qui han inventat els suburbis en la nova versió que coneixem. La manca de recursos, la deficient planificació dels estatges, l'esquifida col·laboració de la burgesia en sentit col·lectiu, la poca voluntat dels dirigents a voler integrar aquesta massa sobrevinguda, ha produït nous barris, les constants dels quals són la pobresa, la manca de serveis urbanístics i la vergonyosa promiscuitat. Aquest amuntegament humà és un factor principalíssim en el retard que s'observa en l'assimilació de les darreres onades migratòries.

Com hem pogut observar en aquesta anàlisi, en tots els aspectes excepte el nombre i l'amuntaga-

«No hi ha dubte que els immigrants arribant a Catalunya es distingeixen per la seva apariència física, o sigui, per llur morfologia, com per la presentació externa, fins de la indumentària»

«Els factors favorables a l'assimilació nacional-cultural són múltiples. El primer és la bona predisposició existent entre els 'nou-arribats', que és menor entre els funcionaris»

ment en barris especialitzats en immigrants, l'assimilació té un caràcter positiu i optimista en quant es refereix al subjecte, o sigui als *nouarribats*. Però hem de tenir present que la integració no s'obté solament amb un esforç dels immigrants, cal sobretot la voluntat de la societat receptora de considerar-los nadius o autòctons. L'assimilació és una trajectòria que han de seguir les dues parts: la població desplaçada i la societat que l'accepta. I així com tothom ha pogut constatar la voluntat de catalanitzar-se dels immigrants, és més difícil trobar actes i accions encaminats a l'agermanament amb elles. I si això, tan sols es plantegés seriosament i hi hagués desig ferm tant individual com col·lectiu d'abastar aquesta assimilació tan necessària, hauria desaparegut el problema.

Ernest Lluch, comentant un estudi de Joaquim Maluquer (9), ens diu: «Els factors favorables a l'assimilació nacional-cultural són múltiples. El primer és la bona predisposició existent entre els *nouarribats*, que és menor entre els funcionaris. El fet que l'assimilació sigui un signe d'escalament de classes fa, segons l'autor, que sigui un altre factor positiu. Compta també com a factor positiu el matrimoni mixt en el qual la dona és immigrada i el marit català. Entre els factors negatius anota: la política cultural de l'Estat, la concentració dels immigrants en determinats barris on són majoria, així com el mal acolliment per part d'alguns catalans.»

Els mitjans al nostre abast

Com s'ha comprovat, l'assimilació es pot buscar amb mitjans col·lectius i individuals. Ara bé, són

actualment inaccessibles per a nosaltres els primers, depèn en bona part de l'esforç privat que nosaltres particularment fem per assimilar-los. Com ja se sap, també la persona individual es desenvolupa a través de les diverses influències que rep: l'herència, el medi social estructural (família, grup o comunitat, escola, església, societat, etc.), l'ambient comunal (tradicions, costums, etc.), la geografia, etc. En aquest punt, situat totalment en el pla individual hi podem elaborar la nostra tasca d'assimilació. Difícil és la persona que no té mai cap contacte amb immigrants. D'ell i de tots depèn en molta part que dintre d'una generació a Catalunya coexisteixin dues comunitats, o que en canvi sobrevisqui una sola personalitat amb l'agermanament de tots els qui l'habitaran i hi treballaran.

Normes de comportament

A la vista de totes les causes i relacions que s'han exposat, expressem a continuació unes normes que creiem cal practicar en les relacions amb els nostres germans nouvinguts:

—Que el superior nivell de vida no sigui mai causa de distància social. Hem d'extirpar de la nostra societat les discriminacions que sofreixen contínuament els immigrants.

— Que l'actitud d'autovaloració que normalment es constata en la gent de la nostra comunitat, sigui eliminada per situar-nos al nivell dels *nouarribats*. Això serà el primer pas per evitar el paternalisme amb què moltes vegades s'intenta promocionar la seva dignitat de persona.

— Que sigui el treball el Temple on a través de les jornades, la integració es faci més efectiva. Que

Aprenents de torero en un carrer del Poble-sec a finals dels anys cinquanta / H.G. de C. EDMON VALLÈS

sigui al taller, a les fàbriques, a les oficines, on s'aprengui la llengua, els costums i les tradicions mai trencades al nostre poble.

—Ja que les escoles no practiquen el *biculturisme*, s'han de prendre decisions que ajudin al seu desenrotllament cultural.

El catedràtic M. Badia i Margarit (10), sobre aquesta qüestió ens fa el següent pla d'actuació:

1. Prendre consciència de barri.
2. Millorament humà dels immigrants (dispensari, escola, guarderia).

3. Pla de conferències culturals del primer nivell.
4. Curset de llengua catalana.
5. Foment de la lectura en català i castellà.
6. Connexió amb la pastoral feta des de la parròquia.
7. Introducció al folklore genuí. (La sardana, la nostra dansa, és l'element *integrador* per excel·lència.)
8. Divulgació de la història contemporània.

—Per les persones, o entitats responsables, fer un pla de conjunt, per tal d'evitar en un terme curt, la concentració d'immigrants en zones determinades on són majoria. Mentre això no es realitza, tothom ha de prendre consciència del problema i procurar, dintre dels seus mitjans a l'abast, que els immigrants tinguin oportunitats d'integrar-se en els barris de la societat receptora, evitant d'aquesta manera una discriminació geogràfica.

—Evitar en totes les converses les paraules pejoratives de *xarnego* i *murcià*.

—Que no siguem mai burletes perquè alguns forasters no sàpiguen pronunciar amb prou correcció els sons particulars de la nostra llengua. També procurem no fer dir als que comencen a parlotejar-la, la famosa frase de «setze jutges...».

No s'han de buscar dificultats, que prou n'hi ha. Només volem cloure aquest article amb les paraules de Rafael Campalans, dites l'any 1923: «Per a nosaltres, els forasters que vénen a Catalunya — que sempre acollim amb els braços oberts— i pateixen amb els nostres dols i gaudeixen amb les nostres alegries, i ens donen fills, que les nostres dones no en pareixen prou, són tan catalans en la nostra interpretació futurista de la nació, com nosaltres mateixos. No fem cap diferència.»

«Que el superior nivell de vida no sigui mai causa de 'distància social'. Hem d'extirpar de la nostra societat les discriminacions que sofreixen contínuament els immigrants»

«PRESENCIA»
N. 112,
26 AGOST
ANY 1967

Tot i que es mostra partidari de la propietat privada, la crítica des d'una òptica cristiana quan no aconsegueix salvaguardar els interessos socials i, tot i que no vol parlar de socialització, creu que el conjunt de les forces socials ha de cobrir els forats que la propietat no aconsegueix tancar, centrant-se en el cas dels boscos i la manca de rendibilitat econòmica.

Els nostres boscos i la propietat privada

Durant el darrer foc dels boscos de la Costa Brava, s'ha parlat moltíssim dels propietaris. De si tenien poca empenta, del seu estoïcisme davant del desastre, de la falta de tremp per superar una conjuntura econòmica, del seu migrat interès per prevenir noves cremes, etc.

I nosaltres, que en principi creïem en la *propietat privada*, ens preguntàvem el perquè d'aquesta situació. Segons l'opinió de molts, era perquè actualment els boscos no són rendibles. Però, i què vol dir això? Senzillament, et contestaven, abans els boscos servien per obtenir combustible, fusta, i d'altres tenien profit industrial. En canvi ara, la majoria dels boscos de Girona han perdut utilització i, per tant, no produeixen cap mena de renda, i en conseqüència han quedat semiabandonats, i inclús la seva neteja no es pot realitzar perquè el cost superaria el mateix profit. Amb aquestes explicacions els propietaris quedaven justificats, i segons com s'expliqués encara podien passar com a màrtirs de la conjuntura.

Ara bé, nosaltres voldríem aprofundir el problema, i intentar de trobar-hi solucions. Això és el que hem dit i preguntat a totes les persones, que hi entenen, o hi haurien d'entendre. Què és el que falla, els propietaris, l'Estat o el sistema econòmic?

Els motors del capitalisme són: el profit personal, la concurrència del mercat i la propietat privada. Amb la qüestió que ens ocupa de la riquesa forestal, segons sembla, la majoria de les espècies conreades a Girona han deixat de donar profit als propietaris, i precisament per la inexistència d'una concurrència o demanda del mercat. Però en canvi, ha quedat en peu la *propietat privada*, la pro-

pietat tothom la vol, tothom se l'estima.

Com hem vist abans, de les moltes utilitzacions que tenien els boscos, i les quals atiaven la iniciativa privada, i ensem durant algun temps a llur especulació, avui gairebé s'han quedat en els dos factors que la riquesa forestal aporta al comú: primer, la defensa contra l'erosió del sòl, i segon, l'augment de les disponibilitats d'aigua. Ara bé, aquests beneficis, per manca d'estímul immediats poc importen a la *propietat privada*, demostrant-nos una vegada més que està mancada de funció social. En canvi, la que queda seriosament perjudicada és la nostra col·lectivitat.

La cosa queda ben clara, si el sistema econòmic que estem patint per si sol no pot solucionar el problema dels boscos, en perjudici de la societat, sota principis morals ben arrelats, es pot afirmar que la societat té dret i obligació a cercar uns mitjans per tal d'evitar el seu empobriment. Ja veieu que fins ara, no hem parlat de socialització, perquè aquest mot ens fa basarda aplicar-lo en qüestions agrícoles, i també perquè en aquest país l'administració, ara per ara, poques vegades ha demostrat que tingui més eficàcia que l'individu, sol o agrupat.

«La terra és de tots, i no únicament dels rics», es va dir als principis de la nostra era cristiana. «La propietat privada no constitueix per a ningú un dret incondicional i absolut», va escriure Pau VI el 26 de març del 1967.

Si els actuals administradors dels boscos no saben treure'n rendiments, perquè els exploten de forma desordenada i amb mentalitat rutinària (ja sabem que el cicle és llarg), o no es preocupen de:

Dibuix de Jordi Soler publicat amb el text original.

*«A Girona,
el sector
agrari està
deixat de la
mà de Déu.
Què hem fet
tots plegats
per procura-
rar que
l'agricultura
recobri els
mitjans que li
calen?»*

— Trobar una utilització industrial per a les fustes i llenyes actualment infravalorades.

— D'estudiar els sòls i la climatologia, amb les espècies que més hi convindrien.

— De programar els canvis d'espècie, i la població.

— De fer un estudi de mercat real, a curt i a llarg terme que permetés de treballar amb seguretat.

— Sobretot de cercar i demanar una finançament, ja sigui, a través de subvencions, crèdits a baix interès, etc.

— I per últim, de portar un esperit nou. Una empena que aglutini tothom, i que doni confiança, la nostra societat, la col·lectivitat, pot exigir que això es rectifiqui, i que no es malmeni la nostra riquesa, però no a través de l'Estat, sinó per un tercer camí, un camí que podria aglutinar la participació conjunta dels interessats.

Voldríem donar un cop d'alerta! La nostra socie-

tat (l'alta naturalment), i també les esferes oficials a nivell local, i provincial, es desfan pel turisme. Ho trobem molt bé; val més això que res. Però heu de pensar que un país mai no pot ser monocolor en economia, i sobretot quan té una riquesa tan diversificada.

A Girona, el sector agrari està deixat de la mà de Déu. Què hem fet tots plegats per procurar que l'agricultura recobri els mitjans que li calen? Si l'agricultura pogués parlar, com es voldria de l'evasió de capitals! Cal, doncs, estudiar ràpidament aquests problemes, amb amplitud, profunditat i ambició.

Que es planifiquin no solament les necessitats, sinó també llur finançament. Ja sabem que és difícil i complex, però cal fer-ho, almenys per donar-nos compte que tal com ara es fa, l'home ha quedat al servei de l'economia, i no a l'inrevés, que és tal com hauria de ser. CORIOLÀ

REVISTA
«VIDA CATÒLICA»
N. 276,
GENER
ANY 1967

Reivindica la figura
de Miquel de Palol,
al qual defineix
com un escriptor
complet, al temps
que fa un repàs de
la seva àmplia i
variada obra

Miquel de Palol

Els joves estem desorientats. Hem viscut en un món contradictori. Antitètic en el camp social, professional, polític, i àdhuc cultural. A la nostra terra, oficialment només existeix una cultura i, en canvi, a la vida diària, observem que tenim una altra llengua i una altra cultura. I que no es vol subjectar a certes exigències l'hem vist esborrat i foragitat de les llistes dels *savis*, dels *intel·ligents*, dels cronistes, dels *tremcats*, dels *experts*, dels *llestos*, etc.

Això, que ha passat a molta gent, també ha passat als poetes. Quina sort de poder tenir poetes! Dissortat el poble que no en té, o no en vol tenir! A les nostres terres gironines, a vegades, sembla que no ens recordem de la poesia, ni de les seves essències.

La vida trepidant i rabent ha ajudat a postergar la poesia, la poesia en el vers i en la paraula, i sobretot en el sentit i el pensament. El poeta ha existit «per servir-nos el mot de cada cosa», i malgrat això, les seves cantarelles han esdevingut cendra i les seves idees, oblit. Per això voldríem parlar d'un poeta colgat pel silenci, que fa trenta anys ben poc ha sortit als papers, i en volem parlar perquè tothom vegi que la veritat sura, i un dia o altre la justícia s'esdevé. El nostre poeta és Miquel de Palol i Felip, un home a qui li devem l'admiració pel seu exemple i la seva fe.

Miquel de Palol es pot dir que fou un escriptor complet, perquè va treballar en el teatre, la novel·la, i sobretot en la poesia. Si encara visqués, ara tindria 83 anys. Va morir a Girona el 1965, on també havia nascut el 1885. La seva dèria la portava de molt jove, perquè el 1905 va publicar un volum de poesies titulat *Roses*. El 1908 va obtenir,

precisament al Cinquantenari dels Jocs Florals de Barcelona, un premi Fastenrath, el qual va ser publicat a Colònia, el 1909, sota el títol *Paternal*. L'any 1909, el mateix Joan Maragall el portà a l'Ateneu de Barcelona, on va fer una lectura de la seva prosa poètica *Llegendes d'amor i de tortura* que, segons la premsa d'aquell temps, va despertar molt d'interès. El mateix any, va obtenir el premi de Novel·la de la Biblioteca del Poble Català amb l'obra *Camí de llum*, la qual va ser publicada tot seguit.

El 1912, se li va publicar en castellà *Sonetos galantes* degut a la traducció d'Albert Quintana. Fins al 1914 va escriure molta poesia dispersa en Jocs Florals, revistes, periòdics, etc. Una d'elles, *Jo pecador*, va guanyar la Flor Natural dels Jocs Florals de Sant Feliu de Guíxols.

L'any 1914 va fer un recull de sonets que publicà sota el títol *Poemes de tarda*, el qual sortí en segona edició el 1922. Durant aquest any va obtenir l'Englantina d'Or en els Jocs Florals de Girona, els quals va presidir l'honorable president de la Mancomunitat de Catalunya.

Malgrat ser bàsicament la seva obra de caire poètic, l'any 1920 la Companyia Maria Vila li estrenà, a Figueres, l'obra *Senyoreta enigma*. L'any següent *L'enemic amor* és estrenada al Teatre Bartrina, de Reus. Totes dues obres varen ser portades al Goya de Barcelona, i altres escenaris de Catalunya. El 1921 va guanyar el Premi de Teatre del Centre de Lectura de Reus, amb l'obra *Petites tragèdies*, concurs en el qual hi participaven 38 autors, entre ells Sagarra, Carner, etc. Un aspecte molt important de la prosa de Miquel de Palol van ser els contes per a infants; en va publicar moltíssims a la revis-

Dibuix publicat a la portada del n. 112 de la «Revista de Girona», l'any 1985.

ta de Girona *Ploma i llapis*.

També va col·laborar a la premsa, en la qual utilitzava el pseudònim de *Narcís*. Ho va fer especialment a *La Campana*, *Lesquella de la Torratxa*, *La Cuca Fera*, etc.

Se li varen traduir sonets al noruec i al portuguès.

I també en té d'inclosos a l'*Antologia* d'Alexandre Plana traduïts en castellà, en un llibre titulat *Parnaso catalán*, Valladolid 1929.

Després de la guerra va escriure nous poemes que mai no han estat publicats; només Arimany li va publicar algun conte. D'obres inèdites n'ha deixat, de teatre: *El clavell Roig*, comèdia, i *Els Jueus*, drama històric. En prosa cal destacar *Girona i jo*, que coincideix amb les seves *Memòries*, a les quals va dedicar els tres últims anys de la seva vida.

Heus ací, en breus i lacòniques paraules, la vida i obra d'un home. Un home al qual tothom hauria de conèixer. I per això hem divulgat avui part de la seva biografia, perquè sigui honorat al carrer i a la plaça, perquè no podem esguardar més. Mentre s'adoren falsos déus de l'*universalisme*, s'ignoren cartesianament esforços i actes que foren la llavor del nostre actual ressorgiment.

Hem de lluitar per la rehabilitació de Miquel de Palol, però no solament allà on va néixer i morir, sinó que hem d'assolir un retorn definitiu on sigui realitat el sentit de cada vers, i aleshores, amb paraules d'ell mateix, tots plegats podrem cantar:

«...quan tinguem la fortalesa de la nostra vida antiga;
quan la llengua sigui nostra, i el voler, i el pensament,
quin florir aquesta terra!
quin florir més resplendent...!
i quin goig de viure en ella, tots ardits de glòria nova;
i sembrar sense temença, i collir sens recelar...»

«L'any 1909
el mateix
Joan
Maragall el
portà a
l'Ateneu de
Barcelona,
on va fer
una lectura
de la seva
prosa
poètica,
'Llegendes
d'amor i de
tortura', que
segons la
premsa va
despertar
molt
d'interès»

«PRESENCIA»

N. 107,

22 DE JULIOL

ANY 1967

Un repàs al problema de l'habitatge a Girona, àmpliament deficitari i que, agreujat per l'arribada d'immigrants, provocava la proliferació del barraquisme

El cruel problema de la vivienda

El arquitecto suizo Charles-Edouard Jeanneret, que hizo mundialmente famoso el seudónimo de Le Corbusier, decía que «la casa es una máquina de vivir». Parece una definición áspera, pero bien mirada no lo es: es una manera de afirmar la importancia de la función utilitaria de hacer casas, por encima de la preocupación meramente estética. Antes de hacer viviendas hermosas hay que hacerlas útiles, pero sobre todo hay que *hacerlas*. ¿Hay bastantes viviendas?

Demasiado frecuentemente el ciudadano corriente es sólo sujeto pasivo de procesos de gobierno a los cuales no contribuye, en definitiva, sino económicamente. Al ciudadano pasivo nada le ayuda a tomar conciencia de que la ciudad es un ser vivo, aunque siempre esté a medio hacer. ¿Hay bastantes viviendas en nuestra tierra? Esta es la pregunta que hoy acercamos a nuestras páginas con el deseo de remover seriamente cifras, respuestas, inquietudes. Pedimos la palabra para tomar el pulso de un hecho social que tiene una prolongada gravedad.

Necesidades de una provincia

El «Segundo Plan de Desarrollo Económico y Social» de España se desarrollará de 1968 a 1971. Es a este cuatrienio que referiremos las cifras de viviendas que harán falta en nuestra provincia de Gerona. Hace falta prever un incremento de población que nos vendrá por estos dos caminos: aumento vegetativo, crecimiento normal a razón de una tasa que viene fijada según estudios sociológicos en un 6,50 por mil habitantes.

Traducido en viviendas (una por familia media de 4 personas) este aumento de población exigirá

en los cuatro próximos años 2.400 viviendas. Crecimiento migratorio. Hecha la previsión de inmigrantes según el ritmo que marcan las corrientes de los últimos años, en el cuatrienio 68-71 llegarán 15.430 inmigrantes que necesitarán 3.850 viviendas.

Reposición conveniente. El patrimonio inmobiliario necesita actualización, modernización. Habría que rehacer aquellas viviendas que están en estado de seguridad dudosa o condenadas a demolición por estar en zonas de nuevos planes de urbanización, son 2.400 viviendas.

Déficit inicial. A estas citadas necesidades hay que añadir otra, tan dolorosamente urgente como ellas.

Es el déficit inicial que, según datos estimados por la Ponencia de Viviendas del VII Pleno del Consejo Económico Sindical Provincial, en Gerona es de 10.000 viviendas.

Faltarán en la provincia de Gerona (1968-71) 18.650 viviendas. Y de una ciudad: Gerona.

La realidad concreta de Gerona ciudad no es más esperanzadora. Aquí, el incremento demográfico va desglosado así: aumento vegetativo, el criterio para la probable trayectoria viene fijado por una tasa de crecimiento de 11,50 habitantes anual. Por este concepto se necesitarán 500 viviendas.

Aumento por migración. Si el saldo migratorio continúa como hasta ahora será positivo, es decir, tendremos más inmigrantes que emigrantes. Incrementaremos la población en 8.198 personas, que significan 1.732 viviendas.

Reposición conveniente. Gerona ciudad tendría que rehacer 300 viviendas.

El 30 d'abril del 1968 encara hi havia aquestes barraques a Montjuïc / NARCÍS SANS. ARXIU AJUNTAMENT DE GIRONA

«Los 5.075 habitantes de Gerona que malviven en barracas o parecidos, que no tienen 'la máquina de vivir' —una casa digna—, representan el 12% de la población de nuestra ciudad.»

Déficit inicial. Una ciudad capital de provincia y buen centro industrial tiene una especial característica cuando se habla de viviendas. La característica, dolorosa, se la dan sus barrios viejos y sus suburbios, sus barracas. Una responsabilidad social que, adelantémonos a decirlo, no hay que cargar sobre un solo hombro. Datos: Gerona tiene este déficit de viviendas: familias que viven en el oscuro mundo de los realquilados y de los:

Albergues Provisionales.		1.500 viviendas
Barracas de Montjuich	2.010 personas	15 viviendas
Barracas Villa Piedad	115 personas	22 viviendas
Barracas Torre Alfonso XII- Polv.	1.900 personas	288 viviendas
Barracas Torre Gironella	750 personas	150 viviendas
Departs. viejo edificio Hacienda	300 personas	41 viviendas
	5.075 personas	816 barracas

Total: Faltarán en la ciudad de Gerona (1968-71) ,84-8

viviendas.

Cada uno es libre de ponerles calidez o frigidez a los datos, según su humanidad, su lugar en la sociedad o sus deseos de liberarse del hecho social. Nosotros que tenemos un lugar a desempeñar en la opinión pública queremos fijar la atención en uno de los datos. Los 5.075 habitantes de Gerona —los otros gerundenses, que diría Candel— que malviven en barracas o parecidos, que no tienen «la máquina de vivir» —una casa digna—, representan el 12% de la población de nuestra ciudad. Pero el 88% restante, no es que automáticamente tenga una vivienda ideal, ni mucho menos; por tanto aquel 12% se alarga y se ensancha tan laberínticamente que se hace difícil llegar a precisar donde empieza exactamente el cruel problema de la vivienda.

Se ha dicho ya repetidamente la montaña de desórdenes que supone la existencia del suburbio,

«Si no tienen la 'máquina de vivir' no vivirán plenamente. Es cierto que podrán encontrar trabajo, diversión e incluso educación para los hijos, pero la vivienda es todavía una muralla»

Imatge del novembre del 1959 del barri de Sant Narcís, projectat per l'arquitecte Ignasi Bosch i Reig i inaugurat el 1952 / NARCÍS SANS. ARXIU AJUNTAMENT DE GIRONA(CRDI)

pero oídos, absolutamente todos (los higiénicos, los sanitarios, los morales, los municipales, etc.) no son más que ramificaciones del principal: la dificultad ante la integración. *Integrarse* es, primero, asimilar las condiciones de la ciudad para poder seguir el proceso de personalización, de crecimiento individual, familiar, social, a todas las dimensiones; y segundo, volcar la aportación personal que al mismo tiempo haga avanzar las posibilidades de la ciudad. Es, pues, condición indispensable que el ciudadano se integre para que pueda obtener de la ciudad aquello que espera, aquello por lo cual ha venido, y al mismo tiempo para que pueda darle aquello que la comunidad siempre ha de exigir a sus hombres. ¿Qué esperan nuestros inmigrantes? Es evidente que algo más

que el encogimiento de hombros. ¿Qué darán a la ciudad? Poca cosa más que un poso de amargo malestar. Si no tienen la «máquina de vivir» no vivirán plenamente. Es cierto que podrán encontrar trabajo, diversión e incluso educación para los hijos, pero la vivienda es todavía una muralla, todavía las ciudades cierran sus puertas y dejan mucha gente fuera. También es cierto que se han dado algunos pasos: el primero de ellos fue la instalación de 100 albergues provisionales para cobijar a las familias desalojadas del río Tèr, cuando las inundaciones del 1962. Otro paso dio también el Ministerio de la Vivienda, consecuencia del Decreto 1084/1966 de 7 de abril autorizando la instalación en Gerona de 300 albergues provisionales más, ubicados en Sant Gregori. El esfuerzo

L'acció de les associacions de veïns la dècada dels setanta va contribuir a evitar desastres urbanístics. La imatge és de la ciutat de Terrassa. / HISTÒRIA GRÀFICA DE CATALUNYA.

está ahí, sí, pero la solución del problema no está en la provisionalidad de unos albergues que casi ya no son provisionales.

La hora de construir

Reducir las indignas viviendas a la nada es juego de poco tiempo. Un hombre solo, con un tractor, es capaz de hacerlo. Es fácil. Es demasiado fácil. Y un hombre solo, con una pluma, también puede hacer lo mismo. Construir un orden nuevo es tarea de toda la malla social de fuerzas que se estiman vivas.

Para poner nuestra mano a la obra común hemos pensado en unas medidas, en unos atajos, que podrían ponernos a todos en el camino de mejorar la situación. He aquí unas cuantas medidas, fruto

de serenos estudios realizados en Gerona:

a) Insuficiencia de los precios de venta. Las viviendas de renta limitada *subvencionadas* es el régimen de protección oficial más idóneo para solucionar el problema de la vivienda a las clases modestas. Ahora bien, en Gerona ciudad este régimen es muy difícil de promocionar porque los precios de venta establecidos por los módulos del Ministerio de la Vivienda no cubren los costes reales de construcción.

Según el decreto de 3-6-65 en Gerona, como ciudad comprendida entre 20.000 y 100.000 habitantes, cada metro útil puede venderse a 2.964 pesetas. Pero como sea que el precio de coste se calcula por metros construidos, y entre unos y otros siempre existe una diferencia aproximada de 12 a 16 m² por vivienda, es imposible compensar la diferencia, la cual tampoco puede cubrir de forma alguna la subvención a fondo perdido de 30.000 pesetas. Por esta causa muchas inversiones se desvían hacia otros fines perjudicando indirectamente la construcción de viviendas sociales o modestas.

Consideramos que la actual discriminación que se viene efectuando entre las ciudades según su número de habitantes no guarda relación alguna con el verdadero y real coste de la construcción. Y que por tanto debería estudiarse una nueva base para establecer los módulos para renta y precio de venta de las viviendas subvencionadas. De no ser ello posible, o inmediatamente factible, se debería conceder a los promotores de la ciudad de Gerona, que puedan aplicar el precio de venta de las ciudades de 100.000 habitantes, tal como se ha autorizado a Sabadell, Alcalá de Henares,

«Reducir las indignas viviendas a la nada es juego de poco tiempo. Un hombre solo, con un tractor, es capaz de hacerlo»

«Creemos que debería autorizarse a las cajas de ahorro que amplíen la concesión de préstamos, sobre todo a las entidades promotoras exentas de ánimo de lucro y que se destinen al acceso a la propiedad»

El cineasta Antoni Varés dirigit el rodatge de la pel·lícula «L'home del sac» a la plaça dels Lledoners a Girona. / BENJAMÍ CORDÓN. ARXIU AJUNTAMENT DE GIRONA(CRDI)

Algeciras, Avilés o Basauri.

b) Aumento de los cupos concedidos. Cada ejercicio en que se han concedido cupos para promocionar viviendas del Grupo I, y subvencionadas, las solicitudes presentadas por promotores de Gerona han superado ampliamente las cifras que se habían concedido a la provincia, y en cambio en otras provincias no se han cubierto. Consideramos pues que deben revisarse los módulos por los que se efectúan estas distribuciones a fin de que puedan satisfacerse las demandas presentadas y paliar así la gran escasez de viviendas.

Asimismo consideramos no representativa la cifra límite asignada para Gerona en el decreto de 17-2-1967, con la cual también se limita el número máximo de viviendas que puede construirse por promotor. Si es que para señalar esta cifra límite se ha calculado en función de los expedientes promovidos durante los años anteriores, sobre todo en

las viviendas subvencionadas, ha dado una falsa muestra debido a las dificultades detalladas en el apartado a).

c) Concesión de viviendas Grupo II, tercera categoría. Desde el mes de junio de 1966 y debido a las tensiones demográficas interiores, se ha programado la concesión de viviendas de renta limitada Grupo I, tercera categoría, pero ni el decreto citado ni la orden de febrero de 1967 determinan que se adjudique alguna a la ciudad de Gerona. Solamente en la orden de febrero de 1967 se ha previsto un cupo entre cuyos varios destinos figura el de la lucha contra el chabolismo.

Tal como ha quedado en las necesidades de viviendas mis arriba expuestas, Gerona ciudad cuenta con 816 barracas, que comparadas con su población total suponen (5.075 personas) un 12% de gerundenses que viven de forma inhumana. Esta situación ya quedó demostrada de forma

expresa por el propio Ministerio de la Vivienda mediante decreto de 7-4-66 por el que autorizaba el montaje de aquellos 300 AP a que nos hemos referido.

Por tanto, creemos que debido a las especiales características que reúnen las viviendas de Grupo II, tercera categoría, atendiendo especialmente el préstamo del 75% sobre su valor total, es urgente que se adjudiquen a la provincia de Gerona.

d) Cajas de ahorros. Una de las principales dificultades en que se encuentran actualmente los promotores de viviendas destinadas a económicamente débiles es la restricción de préstamos hipotecarios observada desde 1966, y que ha frenado de forma importante la edificación de esta clase de viviendas.

Creemos que debería autorizarse a las cajas de ahorro que amplíen la concesión de préstamos, sobre todo a las entidades promotoras exentas de ánimo de lucro y que se destinen al acceso a la propiedad. Las cajas de ahorros, especialmente en Cataluña, se nutren de una manera masiva del pequeño ahorro y, por tanto, parece lógico que estos fondos se reinviertan nuevamente a favor de quienes han logrado este ahorro, cumpliendo así una doble función social. (Observando una estadística de saldos a fin de año, existentes en las cajas catalanas y comparándolas con el conjunto de cajas confederadas españolas, queda apoyada debidamente nuestra afirmación: las cajas de nuestra región tenían un saldo de 73.348 millones de ptas. contra 211.793 millones del total de cajas confederadas. Nuestro ahorro representa pues un 35% del total español, y cerca del 60% de los recursos canalizados por la banca privada en Cataluña.)

e) Guerra a la especulación del suelo. Por último conviene recordar que es preciso que el Estado, a través de las normas más oportunas, controle las transmisiones de solares o terrenos a fin de eliminar la especulación del suelo que estamos sufriendo y que encarece injustamente la construcción de viviendas. Prueba de esta anomalía es que muchos bloques de viviendas debido a la antisocial práctica de la especulación han de ser levantadas en zonas alejadas del centro de las ciudades, perjudicando así el aprovechamiento de los servicios urbanísticos y, en primer lugar, aquella imprescindible y urgente integración del hombre. Una ponencia de las Jornadas de Urbanismo, noviembre de 1966, estimaba que la cifra de hectáreas sobre las cuales se había especulado en nuestra nación, en los últimos 5 años, ha sido de 40.000, con un importe no inferior a los 100.000 millones de pesetas. Voces autorizadas abogan ya por la socialización del suelo, para la guerra total a los especuladores. Mientras éstos dominen los palmos de tierra que otros hombres están esperando, las «máquinas de vivir» son solamente máquinas de hacer dinero. Y todos respiramos «una nociva atmósfera de opulencia privada y escualidez pública», en acertada frase de Galbraith.

El futuro puede empezarse hoy.

Un camino hacia la solución

Nuestro Ayuntamiento, durante el último pleno, tuvo a bien tomar el acuerdo de elevar una petición al Ministerio de Hacienda para que en la zona denominada Torre Alfonso XII y Torre Gironella, cedidas para ser convertidas en jardín y zona

«Encontraron en este barrio un lugar ideal para construir su modesto cobijo, y por tanto, a través del tiempo se han instalado infinidad de barracas, que son un sucedáneo muy triste de las viviendas.»

«El tema de la inmigración no se ha tratado en nuestro país con visión de conjunto, y menos aún con miras realistas»

verde, se puedan edificar en un 10% de su superficie, viviendas de carácter social.

Consideramos esta decisión del Ayuntamiento muy acertada, por cuanto se ajusta plenamente a la realidad. Con toda lealtad y con valentía se ha tratado de un problema, que por su tono social es de gran sensibilidad. Por esto apoyamos decididamente la postura adoptada por el Ayuntamiento, porque es realista, e intenta solucionar un problema de gran importancia para la ciudad.

Estos terrenos fueron donados por el Patrimonio del Estado (Ramo de Guerra) a nuestro Ayuntamiento, para que se destinaran a zona ajardinada. Ahora bien, la gran masa de inmigrantes venidos de todas partes, durante los últimos años, ante la imposibilidad de obtener vivienda, encontraron en este barrio un lugar ideal para construir su modesto cobijo, y por tanto, a través del tiempo se han instalado infinidad de barracas, que son un sucedáneo muy triste de las viviendas.

El tema de la inmigración no se ha tratado en nuestro país con visión de conjunto, y menos aún con miras realistas. Se ha planificado la economía, se han abierto muchas clases de registros, pero nunca se han programado ni regulado los movimientos migratorios. Por esta causa, en nuestra ciudad, nadie sale como responsable de la misérrima situación en que se encuentran los inmigrantes en cuanto a vivienda, porque todo se ha llevado a trancas y barracas, y muchas veces, desean ocultar el verdadero problema de las cosas. Creemos sinceramente que si nuestra sociedad es la que se aprovecha de los trabajos y servicios de los inmigrantes, ha de ser nuestra colectividad la que procure atenderlos en sus necesidades, de

forma que se eviten graves secuelas de orden social y sociológico. Aplaudimos la medida acordada por la Corporación Municipal porque este es un buen camino para que nuestra sociedad se pueda interesar por esta situación, porque es a ella en definitiva a quien corresponde solucionarla.

No obstante deseáramos que al llevarse a cabo esta política se tuvieran muy en cuenta dos ideas:

Primero. Que se tengan conceptos sociológicos claros de forma que todo se planifique en orden a una efectiva integración de dichos barrios, más o menos marginales, a la vida de Gerona. Esta integración se realizaría evitando las siguientes situaciones:

- Una estructura defectuosa socio-profesional.
- Segregación de determinadas personas, ya sea por su clase social o su grupo étnico. Han de ser formados barrios que permitan una razonable mezcla de clases y lenguas.
- Deficiente pirámide de edades.

Segundo. Vigilar lo antes posible que no continúe la construcción de barracas en estos barrios. Últimamente aún hemos visto levantar casas, alguna de las cuales gozaba de bastantes atractivos, excepto de los servicios primordiales, claro (agua, luz y cloacas).

Pero este hecho, que se viene repitiendo ya (se construyen verdaderas casas de planta baja), a la larga será un problema insoluble. Porque a una familia que ha dedicado todos sus esfuerzos a la construcción de su vivienda más o menos confortable, no hay nadie que pueda convencerla de que debe abandonarla. Por tanto, es mejor evitar que se construyan otras nuevas si se preve una solución a corto plazo. CORIOLÀ

Una llengua viva

Darrerament, la majoria dels mitjans de comunicació pregonen als quatre vents que Catalunya té una llengua. Una llengua que parlen tots els catalans, i en ella hi han parlat Papes, reis, presidents, etc. Ens hi han deixat les seves obres teòlegs, científics, juristes, polítics, i amb ella també s'hi escrigué per primera vegada a Europa filosofia per mans de Ramon Llull.

Aquests papers, diuen que els catalans tenen una llengua, i la tindran al marge de qualsevol fet històric. Però tenir una llengua suposa conrear-la, estimar-la, servir-se'n, però sobretot aprendre-la.

Tot això es fa avui en contra corrent, i malgrat certes circumstàncies adverses. Ara, el que tothom vol és aprendre-la allà on s'aprenen totes les coses: a l'escola.

Hi haurà qui pensarà, però si ara ja teniu llibres, premsa, cinema, etc. I jo hi afegeixo, i propaganda electoral. Però segons sembla, aquesta propaganda només serveix per demanar-nos els vots, perquè un cop aconseguits els resultats, la llengua catalana desapareix de l'esfera pública com per encantament.

El mal, però, no és recent; encara ressonen les paraules dites per Maragall:

«Escolta, Espanya la veu d'un fill que et parla en llengua -no castellà-

en aquesta llengua pocs t'han parlat; en l'altra massa.»

Aquesta pluralitat lingüística que a més de Maragall, han intuït tantes persones, també la predica Salvador Espriu en la *Pell de Brau*:

«De vegades és necessari i forçós que un home mori per un poble, però mai no ha de morir tot un poble per un home

sol, recorda sempre això, Sepharad. Fes que siguin segurs els ponts del diàleg.

I mira de comprendre i estimar les raons i les parles diverses dels teus fills.»

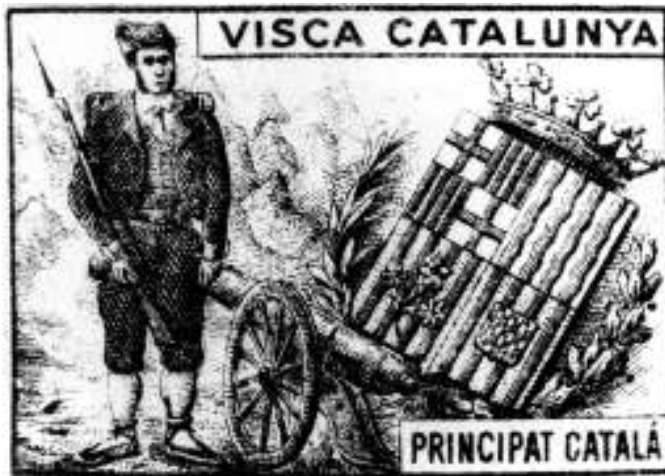
Els anys han passat, i ha estat Raimon qui en viatge a Madrid, s'ha enganxat a la veu dels poetes:

«Car jo crec que us puc dir en la meua maltractada llengua

paraules i fets

que encara ens agermanen.»

Quan podrem tenir l'ensenyament de la nostra llengua a l'escola? No volem fer d'un fet cultural,

En reivindicar els drets del català no es demana cap gràcia, sinó que es recorda una cosa justa.

un acte polític. No pidolem cap gràcia. Pensem recordar una cosa justa.

Que en seria de tranquil·litzador per al futur, tal com diu Manuel de Pedrolo, que «uns i altres ens puguem entendre parlant llengües diferents, en lloc d'haver de barallar-nos parlant la mateixa».

REVISTA
«VIDA CATÒLICA»
N. 276,
GENER
ANY 1967
Malgrat les promeses electorals, el català continua mancat de l'ajuda institucional necessària

«PRESÈNCIA»
N. 146,
20 ABRIL
ANY 1968

Fa un repàs a la història del País Valencià guiat per l'historiador Joan Reglà, que acabava de publicar el llibre «Aproximació a la història del País Valencià»

«Aproximació a la història del País Valencià»

L'escola historiogràfica catalana ha comptat sempre amb bons representants de les terres gironines. Contemporàniament han estat Vicens i Vives, Jordi Nadal, de Palol, Joan Reglà, Sobrequès, etc. Precisament Joan Reglà acaba d'editar un nou llibre que ha titulat *Aproximació a la història del País Valencià*, a través de l'editorial L'Estel, on ens forneix noves investigacions sobre el passat de les terres valencianes. Vistes les tergiversacions actuals, la poca informació verídica sobre la nostra situació, i la manca absoluta d'horitzons prou amplis i engrescadors per a tot el nostre poble, és un moment oportú per llegir llibres d'aquesta mena, i recordar les paraules de Vicens i Vives: «I ai dels pobles que s'obliden d'aquestes necessàries introspeccions i no s'aturen en les grans recolzades històriques per palpar-se el cos, escoltar-se l'ànima, i mesurar l'encert o l'errada en la feina feta!»

El llibre *Aproximació a la història del País Valencià*, està dividit en quatre grans capítols: *El regne de València i la Corona d'Aragó*, *Les institucions de València durant els Habsburg*, *L'expulsió dels moriscos*, i *El Dualisme a València i els seus desequilibris*. En farem una breu descripció de cada un per divulgar-ne llur contingut.

El regne de València i la Corona d'Aragó

La Corona d'Aragó es constituí inicialment amb la unió dinàstica entre Aragó i Catalunya, i culminà més tard amb la incorporació d'altres regnes (Mallorca, València, Sicília, Sardenya, i Nàpols). La unió dels diversos regnes és de tipus personal, dinàstic, puix que cadascun d'ells conserva la personalitat pròpia. Aquesta concepció institucional

flexible perdura mentre existeix la Corona d'Aragó, ço és, fins al 1700, quan després de perdre la Guerra de Successió, s'implanta el centralisme castellà d'encuny francès.

La Corona d'Aragó es pot afirmar que va ser una *Commonwealth*, basada en una articulació institucional flexible —un imperi perfectament compatible amb la llibertat dels seus membres integrants—, o sigui amb una concepció política de tipus federal.

És interessant un memorial de greuges presentat per representants dels països de la Corona d'Aragó al fill d'en Felip V, on criticaven el centralisme borbònic —del qual encara avui en tenim mostres—, i posaven en relleu les notes positives de l'organització descentralitzadora abolida pel seu pare. En el mateix memorial, es va denunciar un fet que es pot donar com a constant històrica: les discriminacions que els naturals de la Corona d'Aragó tenien a l'hora d'ocupar càrrecs eclesiàstics, militars i civils, no solament dintre de la Corona de Castella, sinó dintre del seu propi regne. I insistien especialment que a Catalunya, València i Mallorca, «*los obispos y párrocos no teniendo el don de lenguas que tuvieron los apóstoles, han de saber la de sus feligreses*». Això passava l'any 1760, i fa més de dos-cents anys!

Les institucions de València durant els Habsburg

A la península ibèrica, hi havien dues maneres de fer la *unitat* espanyola. Una, la de Castella, d'estil integracionista, amb una concepció vertical, de *paternitat-filiació*. I l'altra, de la Corona d'Aragó, amb harmonia entre *imperi* i *llibertat*, amb concep-

Imatge del calastre de la Universitat de València / EL PUNT

ció *horitzontal*, o sigui de germandat. La unió de les dues corones va fer-se segons els principis institucionals de la Corona d'Aragó. València, membre de la Corona d'Aragó, gaudia de les institucions següents: virrei, com a lloctinent del rei, la Reial Audiència, suprem organisme judicial resident a València, i el Consell d'Aragó a la cort que vetllava pels interessos de tota la Corona.

Subordinat al virrei, hi havia el governador general, que tenia delegats. Quant a les rendes del patrimoni reial, hi havia el tribunal d'Hisenda, que estava format pel batlle general i el mestre nacional.

Quant als organismes representatius, hi havia les Corts, formades pels braços eclesiàstic, aristocràtic i popular, i la Generalitat, com a diputació permanent de les Corts. Quant als municipis, hi ha el Consell General o Consell de Cent. Aquestes ins-

titucions de la Corona d'Aragó varen ser suprimides en guanyar les tropes borbòniques, aliades amb botiflers, la Guerra de Successió, després de segles d'haver-se creat.

L'expulsió dels moriscos

Aquest fet, que aparentment només podia tenir implicacions d'ordre religiós, va portar unes pèrdues molt importants per a l'economia valenciana. El Dr. Reglà, ja fa més de vint anys que s'especialitzà en aquest tema, i obrí noves visions que vàrem veure reflectides en la *Historia Económica de España*, de Viçens i Vives, i sobretot vulgaritzat per Joan Fuster a *Nosaltres, els valencians*. L'expulsió dels moriscos, va privar l'agricultura d'una mà d'obra barata, i especialitzada, que suposà la seva ruïna. I la suspensió de pagaments de l'agricultura, provocà la pèrdua dels interessos o pensions dels cen-

«L'expulsió dels moriscos va privar l'agricultura d'una mà d'obra barata, i especialitzada, que suposà la seva ruïna»

sals a favor de la classe mitjana valenciana que hi havia invertit.

El Dr. Reglà, en un estudi formidable ens presenta la dialèctica d'aquest *dualisme* amb tots els desequilibris, ratificant la seva tesi exposada en el seu anterior llibre *Comprendre el món*. Veiem-ho en poques paraules: «En crear Jaume I el regne de

Punt de venda d'articles amb motius catalanistes. / JOAN COMALAT.

València, el sotmeté i repoblà amb aragonesos i catalans.»

A grans trets, es pot dir que els segons varen predominar al litoral, i els primers a l'interior. En general, les comarques de repoblació aragonesa van desenrotllar-se sota un règim senyorial, presidit pel *Fuero de Aragón*. En canvi, la repoblació catalana es féu sota la legislació municipal, inspirada en el dret romà, i es fomentà la indústria i el comerç als nuclis urbans. El primer fet important

del *dualisme*, fou el Compromís de Casp, amb el qual el món feudal s'imposà davant de les zones marítimes.

Un segle més tard, però, la població urbana i burgesa arriba a la màxima plenitud, presidint així València la meravellosa apoteosi medieval catalana, bona prova de la qual són les obres arquitectòniques i literàries de l'època. El cant del cigne d'aquesta etapa, són les Germanies.

L'expulsió dels moriscos (gent de la gleva) l'any 1609, apareix com a triomf dels burgesos contra els feudalistes. Però a la llarga, empobrint-se el camp, quedaren perjudicats els burgesos inversors.

En repoblar el país abandonat pels moriscos, els nobles i agraris guanyen la partida novament, perquè aconseguixen que es faci sota les directrius senyorials del *Fuero de Aragón*. Aquest fet ajudaria a dividir el país altre cop durant la Guerra de Successió. Els pagesos invoquen els Furs de Jaume I, i els partidaris de Carles d'Àustria li prometen ajut.

Aquestes dues línies de força es poden observar fins als nostres dies: la del món de l'interior amb l'ajut decisiu de l'Estat i dels seus ressorts, i la del món del litoral que constitueix el motor bàsic del desenrotllament del País Valencià: no hi ha dubte que el llibre del Dr. Reglà, ens ajuda novament a conèixer facetes del nostre passat, i ens obliga a plantejar-nos el nostre futur, per la seva claredat expositiva i la documentació estudiada.

Felicitem al Dr. Joan Reglà, i ens enorgullim que, com un nou Muntaner, o Eiximenis, sigui ell qui relligui el Principat amb el País germà de València.
CORIOLÀ

La sitja

Hem vist arreu de Catalunya que els bancs s'estenen d'una manera constant. I també que malgrat el redreçament de la banca eminentment catalana, podem constatar que s'obren moltes sucursals d'altres contrades. Però el que ens fa més por, és el que el nostre poble abandonés la seva confiança secular per a les caixes d'estalvi.

En un estudi molt interessant publicat per Banca Catalana, podem veure que l'increment de dipòsits a Catalunya durant els darrers anys ha estat més elevat el de les caixes que el dels bancs; heus-ho ací:

	1965/66	1966/67
Caixes	14,9	15,4
Bancs	10,9	13,5

Però en algunes comarques concretes podria haver passat a l'inrevés. La taxa de creixement mitjana de Catalunya entre 1967 i 1968 en els dipòsits bancaris va ser del 14,6%, i el d'Espanya del 10,70%, en igual període. En canvi, Tarragona, Lleida i Girona varen superar aquest terme mitjà en el mateix temps, segons detall:

Girona	25,80
Tarragona	19,80
Lleida	16,20
Barcelona	13,50

Ens podrien informar les caixes de Girona, si durant aquest període varen incrementar els seus dipòsits en un 25,80%? Tan de bo, que el poble compregués que hi ha molts tipus de bancs que ofereixen miratges per al petit estalviador, i mai perdessin el nostre gran poder de les institucions d'estalvi.

El senyor Marx, va ser el primer a dir-nos que la mecànica del món estava en funció de les qüestions econòmiques. I no es va pas equivocar. Només cal analitzar amb profunditat com es belluga la nostra societat per veure com tothom corre darrere del lucre. N'hi ha ben pocs que davant dels diners prefereixin l'honestetat, l'honradesa, la fraternitat, el bé comú, la dignitat de la persona, la solidaritat, en definitiva el benestar de consciència.

L'economia i el poder

Però el senyor Marx, o el seu amic Engels, se'n va descuidar d'una qüestió que a vegades és tan important com els afers econòmics. Es tracta del poder. Naturalment podeu dir: qui té diners, té poder. Però hi ha estadis on el diner no hi pinta res, perquè el que val és una ideologia, o una doctrina. I aleshores és el poder que fa la feina. Però per encertar aquests assumptes cal saber-ho descobrir amb l'ajut de la psicologia, qui ens denunciaria freqüents neurosis pel poder. No parlo exclusivament pel poder polític, sinó per a tota mena de manar. No us heu adonat moltes vegades que hi ha persones que volen imposar la seva voluntat, però com que no poden invocar drets econòmics, ho fan en nom d'una determinada manera de pensar? Aquests senyors tracten els altres com a infants, per tenir-los en inferioritat de condicions. I així superen els seus complexos manant a tort i a dret, perquè tots els assumptes, per més tècnics que siguin, sempre cauen en l'esfera de la seva doctrina. Vigileu-ho i ens donareu la raó. Hi ha gent que es belluga només per poder manar. Pobrets!

GRADEBLAT

«PRESENCIA»
N. 227,
8 NOVEMBRE
ANY 1969

Parla dels diners i del poder com els elements que mouen la nostra societat i de la necessitat de recobrar la confiança en les caixes d'estalvi

«PRESENCIA»
N. 218,
6 DE SETEMBRE
ANY 1969

«La sitja», que Ferrer signava amb el pseudònim de Gra de Blat era un conjunt de notícies breus de temes variats. En aquest cas van des de temes de comportaments sexuals fins al «Tirant lo Blanc» passant per la Bíblia i els índexs de mortalitat infantil

Sociologia sexual

La sociologia, avui dia, ha caminat molt. A través d'ella ens podem assabentar de problemes que abans només eren de caire íntim, i pràcticament quedaven sotmesos a un silenci total. Aquest cas és el dels problemes sexuals. A Txecoslovàquia, el 50% de dones que utilitzen mitjans anticonceptius (majorment *coitus interruptus* i gomes) tenen encara por de quedar en estat. Això vol dir que aquests mitjans són insuficients o imperfectes. Aquesta basarda a concebir perjudica psicològicament el 80% de les dones perquè les priva d'una veritable i plena satisfacció sexual. D'aquí, pel sociòleg Salustiano del Campo, podem saber, per una enquesta formulada als metges barcelonins, que els mitjans anticonceptius més utilitzats a part de l'Ogino, eren els següents:

«Coitus interruptus»	34
Gomes	25
Mitjans químics	14
Rentats	10
Temperatura basal	10
Continència	4
Avortament	4

Com es pot observar, al nostre país, només un 14% (a part dels que practiquen l'Ogino) realitzen la regulació de naixements amb mitjans ortodoxes. Hem de suposar, també, que un fort percentatge de les nostres dones queden perjudicades psicològicament.

Llengües naturals

Un informe sobre l'ensenyament primari a Guipúscoa, dut a terme per Estudis GAUR, ens indica que el 62,8% dels mestres han contestat que s'hauria de donar entrada al basc en l'ensen-

yament primari. El 37,2% ha contestat que no. Malgrat ésser una majoria tan important de professionals els que han manifestat el seu parer favorable a l'entrada de l'idioma basc a l'escola, encara el poble d'Euskadi no ha pas pogut aconseguir-ho. No cal recordar que frenar les cultures minoritàries, segons Joan XXIII, seria anar contra la Doctrina Social Cristiana, i contra el dret natural.

La Bíblia

Segons notícies que llegim a l'*Express*, el Nou Testament, així com fragments de la Bíblia, han estat traduïts a 1.326 llengües. D'aquesta faigó queda assegurat que el 96% de la població mundial pot llegir els textos bíblics.

Tanmateix, l'avanç ha estat formidable, i l'«aneu i prediqueu», és un fet. Però avui dia no n'hi ha prou amb la lletra, cal arribar que el Crist sigui conegut també pel testimoni. Perquè, si no, imagineu-vos la patxoca que la majoria de cristians hem de fer a un nou lector de la Bíblia, quan ens compari, per exemple, amb l'evangeli de St. Mateu...

Els neuròtics

Karen Horney és una psicoanalista nord-americana, que ha dedicat molts de llibres a la seva especialitat. Ara ha sortit un llibre seu en català, el qual està dedicat a «la personalitat neuròtica del nostre temps». Aquest llibre és molt interessant, perquè veiem retratades moltes anormalitats, que per ser majoritàries esdevindran normals.

Perquè un conflicte sigui neuròtic, cal que reuneixi tres condicions:

1. La neurosi és un trastorn psíquic produït per

temors, temences o angoixes.

2. Davant d'aquesta por, el neuròtic busca defenses i protecció, i tendeix a cercar solucions de compromís, però tot això sense adonar-se'n.

3. Aquests trastorns només es poden anomenar neuròtics quan es desvien de la norma vigent en la cultura respectiva.

Les actituds neuròtiques del nostre temps, a grans trets, són:

Primer. Actituds respecte a donar i rebre afecte i amor.

Segon. Actituds respecte a la valoració del jo (complex de inferioritat o d'autoelogi).

Tercer. Actituds respecte al problema de l'autoafirmació (els que no poden imposar les seves pròpies pretensions).

Quart. L'agressivitat (afany de poder, de possessió o prestigi).

Quint. La sexualitat.

Mortalitat infantil

La Catalunya estricta i els Països Catalans en general demostren els seus avenços socials en una taxa molt indicativa: la mortalitat infantil. Les *províncies* que tenen la taxa de mortalitat infantil més baixa de tot l'Estat espanyol, són les següents:

Girona	1,41
Guipúscoa	1,57
Lleida	1,67
Castelló	1,74
Tarragona	1,82
Barcelona	1,84
Màlaga	1,90
Balears	2,14

Novel·lística catalana

Per aprofitar el V Centenari d'haver-se editat la novel·la *Tirant lo Blanc* de l'escriptor valencià Jaenot Martorell, una editorial ha llançat l'edició íntegra, la qual s'ha aplegat en dos volums, i un total de 617 fulls, per la mínima quantitat de 150 pessetes. Veritablement, cal agrair públicament a aquesta editorial, i recomanar a tota persona mitjanament culta la compra d'aquesta novel·la famo-

Els comportaments sexuals de la joventut catalana també van interessar Francesc Ferrer. / EL PUNT.

síssima, traduïda diverses vegades al castellà, francès i anglès.

En temps en què els mitjans de comunicació eren escassos, Cervantes va dir de *Tirant lo Blanc* que «*por su estilo éste el mejor libro del mundo; aquí comen los caballeros, y duermen y mueren en sus camas, y hacen testamento antes de su muerte, con otras cosas de que todos los demás libros deste genero carecen*». Ara que abunden TV i ràdio, els catalans tampoc no podem pregonar a tothom que compri el llibre, com deia Cervantes: «*Lievadle a essa y leedle, y vereis que es verdad cuanto déi os he dicho.*»

GRADEBLAT

«PRESENCIA»
N.248,
4 D'ABRIL
ANY 1970

Enfront els que volen potenciar la capital i l'àrea metropolitana, Ferrer defensa una Catalunya més equilibrada i que es pugui desenvolupar de manera harmònica en tot el territori

Una Catalunya descentralitzada

Actualment torna a parlar-se de descentralització. D'instituir les regions. De bastir una nova organització. El que predicaren fa anys els nostres compatriotes, ara al cap de tant temps torna a sorgir. Catalunya té aquesta virtut o defecte: sempre és capdavantera.

I els nostres homes, amb una autocrítica molt afinada, abans de qualsevol legislació positiva, ja esbossen, ja dibuixen, i fins i tot projecten el que hauria de ser i el que hauria de realitzar el nou ens. Però heus ací que han aparegut dues tendències prou ben definides sobretot en el camp econòmic:

·per una banda, els que volen reforçar el potencial de Barcelona i la seva àrea metropolitana. Aquests tenen encara mig cos i tot el seu pensament cap al passat, quan encara era vàlida una capitalitat macrocefàlica i tentacular on el prestigi venia del nombre. Pes demogràfic que enlluerna i mitifica, però que el seu imperialisme deixa de banda la qualitat general.

·a l'altra banda hi ha els que busquen un camí nou. Un camí veritable que doni a tots els catalans les infraestructures necessàries per desenvolupar-se econòmicament i culturalment. I que des de tots els punts de vista, i sobretot el geogràfic, el desplegament sigui harmònic i equilibrat.

A favor dels primers, per pura esma, hi sol haver gent de la comarca del Barcelonès. Com exemples darrers, tenim els esforços fets per la Cambra de Comerç barcelonina per tal que la Refineria de Catalunya s'instal·lés a Barcelona en lloc de fer-ho a Tarragona; també hi ha l'opinió d'un president del consell d'administració d'una banca molt vinculada a Catalunya, el discurs del qual als accionistes ha palesat que el poder suficient només prové en les grans unitats i en les seves aglomera-

cions; en el camp cultural, hem observat també els comentaris fets quant a la diàspora de la Universitat Catalana, la qual ja tenim escampada a Balears, Lleida i Girona.

El nostre criteri voldria ser equànime, i fins i tot eclèctic, de manera que trobéssim una solució vàlida per tal de poder treure el màxim profit sense molestar cap de les dues tendències. Perquè hi ha fets i circumstàncies que són tan objectius, que ningú no pot ignorar ni rebatre, i als quals cal una solució urgent i mancomunada. Hem espigolat dos fenòmens que il·lustren aquesta problemàtica. Un és de caire demogràfic, i l'altre econòmic.

Un poble és un tot. No és una ciutat, ni un grup, ni cap sector. És un conjunt format per sectors, viles, ciutats i classes. Per això és escruixidora la situació perillosa que ens delata la demografia. Les comarques de Barcelona cada vegada esdevenen més deformes i oligàrquiques. Vegeu sinó el que representa a través dels temps la seva població sobre el total del Principat:

	1900	1970	2000
Comarques de Barcelona	53	77,7	94,2
Resta de Catalunya	47	27,2	5,7

La projecció feta per a l'any 2000, és allà on arribarem si les condicions continuen com fins ara. No cal dir que aquesta situació és anòmala, i cal una decisió ràpida.

Cal recordar que l'increment general de la població catalana, degut a la seva baixa natalitat, ha estat produïda per una forta immigració. La captació d'aquests immigrants ha estat un monopoli per part de Barcelona tal com ho demostren els percentatges següents, els quals es refereixen a la immigració forana que s'ha rebut de l'any 1940 al 1960:

Comarques de Barcelona	97,85
Resta de Catalunya	2,15

Com es pot veure, és bo que per a un caire polític, sigui convenient poder comptar amb una gran àrea metropolitana, ja sigui a base d'una forta natalitat, o d'una elevada immigració. Però en aquest darrer cas, per idèntics motius, també cal afirmar que els immigrants convé que estiguin assentats arreu del Principat per tal de facilitar la seva integració a la nova comunitat. Altrament, ens trobarem amb un Brussel·les en ple Catalunya. I tenint en compte que la densitat de població catalana és de 123 habitants per km², i que pel que fa a altres zones europees, com ara Bèlgica i els Països Baixos, és de més de 300, cal un major poblament de totes les comarques. I així davant del món no oferirem l'espectacle d'una gran ciutat assentada sobre un desert, que s'ha constituït només en cent anys.

Per altra banda, en el terreny purament econòmic, assistim a desequilibris considerables, i paral·lels als demogràfics. Catalunya té una estructura econòmica comarcal tan desigual, com la poden tenir si comparem la Gran Bretanya amb l'illa Maurici. Analitzarem dos índexs molt significatius: per una banda, la població activa que treballa en el sector agrícola, i per l'altra, el percentatge que representa la producció pròpia respecte al total.

	Població agrícola	Producció s/total
Comarques de Barcelona	3,96	78,6
Resta de Catalunya	37,05	21,4

I si analitzéssim algun cas aïllat encara la diferència és més colpidora. Per exemple, Lleida té el 45,77% dels treballadors que encara són agrícoles,

quan la mitjana de l'Estat espanyol només és del 29,4%. Com es pot veure, la industrialització ha estat feta de manera anàrquica, i intuïtivament s'ha anat concentrant a l'àrea barcelonina, mentre que algunes comarques encara no han superat la revolució agrícola. Davant d'aquests fets, no hi ha altre remei que racionalitzar el problema, i deixar-se de camàndules sentimentals. L'economia del Principat no pot deixar-se a impulsos intuïtius, i a mans exclusives dels grups financers centrípets. Cal un agençament del territori i una planificació a tot nivell que equilibri i harmonitzi el desplegament econòmic, de manera que s'aprofitin tots els recursos naturals i humans de totes les comarques.

Ara bé, siguem realistes. Tal com actualment estem organitzats, això és una utopia. Com que en aquests moments l'Estat vol instaurar una nova llei de l'administració local, seria el moment per presentar la necessitat d'una entitat amb jurisdicció territorial per a tot Catalunya, que estigués formada per membres de totes les comarques, que disposés de mitjans i poder adequat per equilibrar els esforços de tota la comunitat.

Però com que això de moment ho veiem a llarg termini, seria convenient que les corporacions, entitats i empreses privades planegessin i executessin tota la feina a fer, de manera que, sense minvar ni aflebir el *cap i casal*, aquest deixés de xuclar les energies generades a la perifèria, a pesar que hem de reconèixer que Barcelona en alguns sectors alena i ofereix serveis econòmics indiscutibles. Si les corporacions, cambres i entitats de base assolissin aquestes gestions, seria un pas important i un camí fresat per a l'organització pública futura.

*«Catalunya
té una
estructura
econòmica
comarcal
tan desigual,
com la que
poden tenir
si comparem
la Gran
Bretanya
amb l'illa
Maurici»*

«PRESENCIA»
N. 496,
29 OCTUBRE
ANY 1977

Proposa mantenir
la unitat entre els
diferents partits
polítics per
construir una
Catalunya de tots,
la mateixa unitat
que ha permès el
reton de les
institucions

Ara cal construir Catalunya

Encara hi ha qui no sap què vol dir construir Catalunya. Serà potser perquè s'han quedat en polítiques verbalistes i en actituds intel·lectuals de cafè? Hi ha qui encara no sap que se'ns acosta un temps que tothom haurà de treballar amb il·lusió i engrescadament, i amb una dosi de voluntarietat molt alta per refer tot l'entremat del nostre poble.

Quan parlo d'això, no ho confongeu com fan alguns amb governar. Els governants, en primer lloc, han de ser gent sortida d'unes eleccions, per a tots els nivells de govern; són persones que han de marcar fites i objectius, així com instrumentalitzar una política que es dirigeixi al seu assoliment, però si no disposen de l'ajut de tota la població i la seva confiança, en una situació democràtica, pocs objectius s'aconseguiran. Per això, quan parlem de construir Catalunya, hem de pensar en el treball quotidià, de tots, de tothom, i de dalt a baix, i de baix a dalt. Penso amb l'obra ben feta, amb el rigor, la tenacitat i l'esperit insubornable de fer un país que sigui habitable i civilitzat.

Quan parlo de construir Catalunya, no és amb l'esperit dels polítics verbalistes ni amb les paraules de la clandestinitat; és amb l'esforç de dotar d'unes estructures a tots els àmbits, que facin possible una articulació o vertebració del país. I aquí pensem amb tothom, els que es dediquen a l'esport, associacions de veïns, els sindicalistes, els industrials, els de la cultura i l'ensenyament, el folklore, les finances, la religió, la sanitat, etc, etc.

Catalunya, hem de pensar que l'hem de fer sense diners, perquè les finances públiques hem de preveure que no seran pas més generoses del

que fins ara han estat. I per tant, ens caldrà suplir els serveis amb el *voluntarisme* de les persones. Caldrà tenir il·lusió de fer un país nou amb l'esforç i l'afany, més que no pas amb el suport financer d'un pressupost públic abundant. I aquesta il·lusió l'hem de crear, aquesta confiança l'hem de fomentar, entre tots els homes que habiten i treballen al nostre país.

No podem menysprear ningú. Ara necessitem tothom, els de fora i els aborígens. Els militants i els abúlics, els qui mai no han escrit en català i els que clandestinament n'han ensenyat. Els liberals i els dogmàtics.

Ara estrenem una nova etapa, on la Generalitat no pot ser d'una minoria, ni d'una secta. Catalunya és de tots. Sota la nostra bandera, s'hi pot aixoplugar tothom. Les dretes i les esquerres. La unanimitat que hem aconseguit amb el retorn de les nostres institucions, ha de ser la força que ens ha de fer reeixir en el futur. I això no són paraules meves; tota persona amb una mica de sentit polític integrador ha dit i escrit que Catalunya no és un partit, sinó que és un poble. Però si hi ha algú que no vol que continuïn manant els que ho han fet durant molts anys, negant el país i la sal a Catalunya, bé, en una democràcia no cal preocupar-se, el poble no és tan ingenu com per votar i elegir-los, i, per tant, triar-los perquè ens governin. Ara bé, de que no ens governin a llançar-los a l'ostracisme estèril, és una altra cosa, perquè aquesta gent continuarà vivint i treballant, i aquestes persones cal que la seva tasca professional i pública l'encarin integradament cap a l'engrandiment del poble, perquè no ens podem descurar que tots tenim la mateixa pàtria. O és que

també es vol iniciar un nou exili?

No podem pas cercar el *pedigree* de tots els que ara fan política, perquè encara ens trobaríem amb sorpreses. Catalunya, en temps de la clandestinitat també s'anava construint, i a Girona mateix, tenim durant els darrers anys esforços i treballs col·lectius que volien consolidar la infraestructura del país. Aquí veiem persones de tota mena, que en un moment donat varen crear Les Voltes, varen fer funcionar el Cercle Artístic, catalanitzaren Presència, promogueren el premi Prudenci Bertrana, organitzaren classes de català, fomentaren la pedagogia activa i les Escoles d'Estiu, s'enfrontaren a les corporacions locals per la seva asèpsia catalana, portaren activitats polítiques de tota mena, etc. Però, on eren molta gent que ara es proclama catalana recalitrant?

Per tant, no és pas ara el moment d'investigar els antecedents de ningú, perquè cauríem en una altra mena de feixisme. Si cal amnistiar el passat, oblidem-nos de la negra nit, i albirem un futur nou.

Però cal tornar a insistir-hi, aquest futur l'hem de fer entre tots, i ara precisament és l'hora de demostrar que tenim capacitat i ganes d'autogovernar-nos. Deixem d'inquirir l'oportunisme d'uns o l'arribisme d'altres. Que no siguin els *tardios* els que portin la intransigència, ans els militants de sempre i que la maltempsada no els va paraitzar, els que havien treballat per un somni que s'ha fet realitat, aquests que ens donguin generositat i la liberalitat suficient per encomanar a tot el poble aquestes ànsies, aquests anhels, que és arribar a ser un poble unit i fermament trabat, on oblidant-se de les diferències polítiques, tots coordinats

treballem per construir una Catalunya pròspera, vàlida per a tothom, on mai més no hi hagin classes socials i la prosperitat que ens embolcalli sigui fruit del treball i de la justícia.

No volem una Catalunya partidista ni sectària; volem una Catalunya gran, on tot el que s'obtingui s'hagi assolit pel nostre esforç i el nostre afany. Que governin els que pel poble surtin elegits, i que treballi tothom per una societat millor. S'ha acabat l'hora dels maximalistes. No necessitem polítics de campanar, ni verbalistes. Ara calen homes que vulguin treballar i construir. «El deliri de puresa absoluta, la mania de la perfecció, l'idealisme sense remei, són freqüents en els asilis i en els simples neuròtics», diu Mounier, i continua: «Totes les sectes dels purs, com tantes n'hi ha hagut en la història, han nascut d'aquest estat d'esperit en els imponents de l'acció quotidiana.»

Tant de bo ara el nostre poble, davant del món, pugui demostrar que no solament sap autogovernar-se, sinó, tanmateix, que els seus homes sabem redreçar la nostra economia, estructurar els nostres serveis més necessaris i marcar una pauta on la justícia social sigui el paradigma.

Francesc Ferrer enarborant la senyera en la primera manifestació legal de l'11 de Setembre. / ARXIU: N.J. ARAGÓ.

REVISTA
«DESTINO»
ANY 1977

Contra la
Catalunya
centralitzada on tot
volta a l'entorn de
Barcelona, Ferrer
proposa una altra
Catalunya en què
el pes de les
comarques sigui
més important

Un simulacre de descentralització

Darrerament hem pogut llegir en la premsa diària que algunes diputacions intenten pactar amb el govern central, per obtenir unes cartes de règim especial que haurien de donar a cada província administrativa de les quatre que componen el Principat, una certa delegació de funcions i un simulacre de descentralització.

Tothom està d'acord a acceptar que la *província* és un ens absolutament mancat d'arrelament en el país, i no precisament per la seva juvenesa històrica, sinó per la seva inadequació a la realitat geogràfica i econòmica als nostres espais territorials.

D'arguments polítics ens en sobren per ridiculitzar la *província*, però no volem caure en opinions simplement ideològiques, encara que per a mi suficients i prou valuoses per desmuntar tot aquest entreteixit administratiu. Voldríem agafar-ho només des del punt de vista operatiu i factual, on ningú pugui veure interessos filosòfics o polítics que permetrien invalidar-ho des d'un altre punt de vista equidistant i antagònic.

El fet que una diputació provincial accepti individualment una carta de règim especial, sense que es basi en el concepte de Catalunya, com si la província fos suficient i totalitzadora, és caure en un error tan greu que gairebé podríem afirmar que val més estar tal com estem ara, ja que el que es tracta no és de posar servim al malalt, sinó de construir uns fonaments jurídics prou clars i definits com perquè permetin, per la simple voluntat dels catalans, l'organització definitiva de la nostra convivència en tots els àmbits, des de l'ensenyament fins a la sanitat, de les infraestructures i comunicacions fins a la utilització del sòl urbà i de la distribució comercial fins a l'organització del lleure.

Hauria de ser, doncs, imprescindible que la Carta de Règim Especial fos per tot Catalunya, malgrat que els acords inicials partissin *a priori* de cada una de les diputacions. La interdependència de cada comarca respecte al conjunt català, és en l'àmbit cultural, econòmic, social, etc., d'una realitat tan òbvia, que no es pot admetre cap fragmentació administrativa, si cerquem la justa distribució de la riquesa i el racional agencament del territori.

És cert que el macrocefalisme barceloní, pel sol pes específic que la seva demografia comporta, pot alimentar recels a les comarques perifèriques, les quals poden preferir un fil directe amb l'administració central, que els donaria una aparent importància política sense una compensació real als seus problemes, ja que malgrat disposar d'una autonomia provincial fa 36 anys, encara no els hi ha resolt.

La idea de la mancomunitat catalana, és que s'hauria de basar, no a donar més primàcia a Barcelona, sinó a redistribuir millor els cabals públics entre totes les comarques, i especialment les de la Catalunya pobra. S'hauria de crear un model administratiu on desaparegués absolutament el centralisme, ja que no cal insistir en la idea que no interessa a ningú que la centralització castellana es converteixi en un centralisme de la plaça de Sant Jaume.

Heus aquí una tasca engrescadora per imaginar i promoure una organització autònoma, però on el centralisme quedi d'entrada eliminat, en benefici de tots els catalans i per a mostra i exemple d'Europa. Només per aquest principi, que cal una descentralització en l'àmbit català, i una més justa redistribució de les inversions públiques i privades entre totes les comarques, i especialment les més

pobres, ja seria suficient per exigir una sola carta de règim especial única i catalana.

Però també cal insistir en altres punts, als quals la vessant econòmica exigeix una coordinació total en la política a seguir i en la planificació a programar. Catalunya, cada dia més, està necessitada d'un agençament del territori, on l'harmoniosa distribució de la vida productiva, generi l'anhelada Catalunya ciutat. És intolerable continuar tenint comarques amb l'adjectiu de *pobres*; no pot ser que ningú endegui les instal·lacions d'acollida dels immigrants i no es planifiquin llurs assentaments; no pot continuar l'anarquia a l'hora de localitzar les inversions industrials; etc, etc.

En el camp dels serveis, queda palesat que la xarxa que cobreix tot el Principat, ha d'estar ben estructurada, amb un centres jeràrquics, que no han de coincidir precisament tots al Barcelonès. Per exemple, actualment, el Col·legi Universitari de Girona, que depèn de l'Autònoma, està finançat gairebé íntegrament per les comarques gironines, malgrat el servei descentralitzador que li fa en els tres primers cursos, i en canvi totes les universitats de Barcelona estan finançades per l'Estat espanyol. No es veu clar que aquesta paradoxa és fruit del provincialisme, i que hem d'intentar esborrar-lo considerant Catalunya com un tot? Iguals exemples els trobaríem en la sanitat o en les infraestructures de tota mena, la dependència entre les comarques, i entre aquestes i el Barcelonès, és tan clara i evident que no pot resistir-se més un provincialisme fragmentador, que descoordina l'activitat i fomenta els desequilibris.

Exemple d'aquest descoratjador panorama, és l'estudi anomenat Dioxiadis, que amb un gran esforç

de coordinació el varen arribar a encomanar Lleida, Barcelona i Girona, però no així Tarragona. Però no ha reeixit, no perquè anés amb una pota coixa, sinó perquè cada estudi era individual per a cada província, i per altra banda, en el que fa referència a Girona, es va aplicar una simplificació de la metodologia en l'àmbit català, sense cap fidelitat a les nostres comarques. Tot plegat, és que el Dioxiadis no ha servit per res, perquè ningú sap recompondre el trencaclosques.

Igual imatge de criteri irracional l'ha donat l'avantprojecte de l'eix transversal Lleida-Palamós o Lleida-Girona, que estudiant-se per idees provincials diverses, ens trobem que a Lleida o a Barcelona tindrà una funció o una filosofia diferent de la que està sorgint a Girona, on una batalla campal d'interessos comarcals miops està trencant l'esperit primigeni i aglutinador que tenia en l'àmbit català. Tots sabem que la província de Barcelona aporta més del 80% dels recursos fiscals que l'Estat recull al Principat, i per això la carta de règim especial ha de ser una i exclusiva per Catalunya, a fi de mitigar aquest desajustament i repartir aquest doll arreu del Principat en infraestructures, serveis, etc, retornant aquell equilibri que sempre havia tingut. Catalunya vol una gran capital i vol que aquesta ciutat sigui creadora i vertebradora de tot el país, i el camí no pot ser per quatre cartes, que som massa per un joc on només hi juguem nosaltres. I tampoc pot ser l'ampliació de la de Barcelona a les tres províncies. L'economia catalana és un tot, com el mateix poble i exigeix un organisme amb mitjans suficients i poder de decisió. Per tant, no es tracta de sumar quatre parts per fer un tot, sinó que un tot es desfai en 38 comarques.

«La idea de la mancomunitat catalana, és que s'hauria de basar, no a donar més primacia a Barcelona, sinó a redistribuir millor els cabals públics entre totes les comarques, i especialment les de la Catalunya pobra»

«PRESENCIA»
N. 520,
NOVEMBRE
ANY 1978

En el marc d'una discussió al Senat sobre el nom de la llengua oficial, Ferrer intenta desmentir l'afirmació del senador Enciso Recio assegurant que a la Catalunya dels Àustria va haver-hi una decadència literària del català, però que la seva utilització popular es va mantenir

El català per sempre perseguit, però sempre viu

Quan el Senat discutia l'art. 3 de la Constitució, en el qual ha quedat fixat que la llengua oficial de l'Estat és la llengua castellana o espanyola, hi varen haver els dos torns a favor que només fos castellana, que naturalment varen ser veus catalanes i basques. Dels torns en contra, o sigui, que es digués *espanyola*, un va anar a càrrec d'un senador d'UCD anomenat Luis Miguel Enciso Recio, i l'altre de l'independent Carazo Hernández, que va dir ben net i clar: «*Lo que he pedido y lo que mantengo, es que el español prevalezca como algo verdaderamente imperial sobre todo lo demás*», i que no pretenia pas dinamitar el català. Aquest home va dir el que pensava, i en definitiva demanava el que ja s'ha fet durant molts anys. Ara bé, jo no voldria pas comentar el que va dir Carazo, sinó els arguments que va fer servir Enciso Recio, per defensar la sinonímia d'espanyol i castellà. Textualment, i tret del Diari de Sessions, va dir: «*En acepción más restringida, con referencia a una lengua, español es equivalente de lo que podría denominarse la lengua ibero-románica castellana, lengua común en toda la península Ibérica durante los Austria.*»

A migdia, vaig tenir oportunitat de parlar amb Enciso, catedràtic d'Història, i li vaig recordar que havia dit mentides, a la sessió del matí quan argumentà que el castellà des del temps dels Àustria era la llengua de Catalunya.

Ell no ho va acceptar, i em contestà que com a bon professional de la història, s'ho havia preparat bé, i que a Catalunya, amb la decadència de la llengua catalana, el castellà havia passat a substituir-la. Evidentment, li vaig retopar que ell confonia la literatura amb la llengua generalitzada de les classes populars, i que calia saber distingir la llen-

gua de les classes dominants i la del poble menut. Que una cosa era decadència literària i, una altra, la decadència lingüística que no havia existit mai a Catalunya. Després, quan he tingut lleure, he cercat on trobar la situació de la nostra llengua en aquella època.

Evidentment, va existir decadència, però l'ara senador Martí de Riquer ho imputa a la castellanització de la monarquia i a la pèrdua de la personalitat política, amb la consegüent desaparició de la cort, ja que el mecenatge i l'impuls als literats era per força en l'ambient cortesà.

Ara bé, el poble, les classes populars, mai no varen abandonar el català, i per tant no es pot parlar de llengua comuna de la península Ibèrica, d'una llengua que només escrivia la classe dominant, o les classes «superiors i rectores» que diu Riquer.

Els concilis de Tarragona ho confirmen

La prova la tenim que el Concili Provincial Tarraconense, per decret, va prohibir predicar en castellà l'any 1591. Que en igual sentit el bisbe de Tortosa, Don Justino Antolínez de Burgos, el 1635, va escriure: «*Dado, pues, que fuera así, que en un pueblo sólo hubiera una que no entendiese el castellano, por él sólo se había de predicar en catalán, y no había de quedar defraudado por el gustillo de los demás, pudiendo aprovecharse todos, cuantimás que son muchísimos en cada pueblo de Cataluña los que ni hablan, ni entienden el castellano.*»

L'Església, que en tot temps s'ha adaptat a les necessitats lingüístiques, sense interessos polítics, és el baròmetre més clar sobre aquest tema, i per això vull aportar el criteri d'un jesuïta, Pere Gil, que en el pròleg de la seva traducció del

Manifestació a Barcelona per la Diada. 11 de setembre del 1984. / EL PUNT.

Kempis, imprès el 1621, diu així: «...exceptuades algunes poques ciutats, com són Barcelona, Tarragona, Gerona, Tortosa, i Lleida, i algunes poques viles com Perpinyà, Vilafranca de Penedès, Cervera, Tàrraga, Fraga, Montsó, i semblants, que estan en camins reals, en les altres demés ciutats, viles i llocs no és ben entesa la llengua castellana de la gent comuna...».

Podríem trobar més testimonis sota els Àustria, en què nosaltres els catalans no teníem la llengua castellana per nostra, i que si hi va haver decadència literària, també altres nacions l'han tingut durant molt temps, i mai a ningú no se li ha acudit d'imposar-los una altra llengua forastera.

Però, després dels nou anys de guerra contra els Borbó, quan Felip V volia elaborar el Decret de Nova Planta, va rebre un informe de José Patino, president de la Real Junta Superior de Justícia y Gobierno, on explicant com eren els catalans, deia: «...Son apasionados a su pàtria, con tal exceso que les hace transtornar el uso de la razón, y

solamente hablan en su lengua nativa.» Doncs, com pot justificar el catedràtic Enciso Recio que a Catalunya en el 1715, el mateix representant del rei reconeix que només parlen la llengua catalana?

I les institucions de dret també

Però, no solament era l'Església qui la utilitzava, i el poble de forma oral; eren les institucions de dret públic. També, per això, l'informe o memòria del Consejo de Castilla deia així: «...que en la Real Audiencia y ante los corregidores se sigan los pleitos en lengua castellana, y ante los demás tribunales inferiores se permita por ahora el uso de la catalana, hasta que los escribanos se vayan instruyendo en el uso de la castellana...» Si era, doncs, llengua comuna, per què, Sr. Enciso Recio, els escriptors de l'Audiència no sabien escriure castellà?

Però potser ara és el moment de recordar a tots aquells que encara en dubten, que Felip V ens va dominar pel dret de conquesta, també va imposar-

«Podríem trobar més testimonis sota els Àustria, en què nosaltres els catalans no teníem la llengua castellana per nostra, i que si hi va haver decadència literària, també altres nacions l'han tingut»

*«Ara més
que mai,
malgrat els
Encisos, i
els Carazos,
i els
Marías,
nosaltres
hem de ser
conscients
que cal
normalitzar
la nostra
situació»*

Portada del fullet sobre l'ensenyament en català a les comarques gironines durant el curs 1979/80.

nos la llengua, i cal saber que el 1715 el Consejo de Castilla, recomanava al rei que «...mandando V.M. al mismo tiempo que en las escuelas de primeras letras y de gramática no se permitan libros en lengua catalana, escribir ni hablar en ella dentro de las escuelas, y que la doctrina cristiana sea y la aprendan en castellano...»

I així es va fer pel seu fill Carles III. El Sr. Carazo, en voler que la llengua castellana sigui imperial, no és res més que un continuador dels malastrucs del s. XVIII que imposaven imperativament la seva llengua.

Els sistemes de la dictadura

Va continuar en tot temps la persecució, solapada a vegades, i perfidiosa sempre, contra la llengua catalana. I tots els que hem viscut els darrers 40 anys de la dictadura sabem perfectament els mit-

jans i els sistemes que es varen utilitzar per abortar-la.

Però heus ací que nosaltres encara la tenim, i la conreem com si res no hagués passat, i ara estem disposats que sigui la llengua de les cases, de les trones, de la litúrgia, de l'administració, dels pactes comercials, dels tribunals de justícia, dels registres públics, de les acadèmies, del parlament... i dels sindicats.

Ara més que mai, malgrat els Encisos, i els Carazos, i els Marías, nosaltres hem de ser conscients que cal normalitzar la nostra situació i hem d'exigir que els altres ens respectin, ja que el recobrat dret a ensenyar la nostra llengua a les escoles ens hi obliga.

Així el poeta no haurà d'escriure:

«Als fills imposes, car els vols senyors,
guisofis agres d'una llengua estranya.»

No voldria pas ésser catalanista

«PUNT DIARI»
N. 481,
11 SETEMBRE
ANY 1980

Deixar de ser catalanista vol dir aquí que ja s'han assolit les reivindicacions perseguides durant tants anys, un somni que el porta a escriure aquest article

No voldria ser catalanista, perquè això indicaria que viuria en el meu país sense sentir-m'hi foraster. No en voldria ser, perquè això significaria que no hauria d'esmerçar més temps a lluitar a favor d'uns drets tan mínims i essencials, com els que encara no tenim a Catalunya.

Que feliç ha de ser aquella gent que quan neix es troba en un ambient social i polític, que coincideix amb els seus trets socials i culturals propis! M'agradaria conèixer les sensacions que han de sentir aquells que neixen i viuen en societats lliures, on tenen tots els drets nacionals reconeguts i desenvolupats. Es a dir, allà on coincideix la Nació amb l'Estat. Quin estalvi d'esforços, quina gaubança, quina plenitud, en saber que et pots dedicar íntegrament a la profundització del teu ésser, a l'assonament de la teva personalitat, i no a la defensa de l'alè vital que els enemics ens volen treure.

Massa segles lluitant per poder ésser. Massa temps guerrejant perquè els veïns et deixin ser amo, i no llogater. Massa temps per treure'ns de sobre l'estigma de l'esclau, com diria Valentí Almirall. Massa temps per deixar de ser el *Kunta Kinte* del govern de Madrid.

¿O potser en els països que són lliures els seus ciutadans no saben el que tenen i no gaudeixen perquè no han de defensar la seva ànima ni la seva identitat?

La plenitud

La plenitud de la nostra vida col·lectiva l'assolirem quan no haguem de perdre esforços a aconseguir que la TV emeti més hores en català; quan a les escoles la llengua sigui natural i les primeres lletres no les ensenyin als nostres fills en cap llengua foras-

tera; quan a les casernes els nostres soldats, si volen seguir les arts marçials, siguin manats en la llengua de la terra; quan els funcionaris públics tinguin el respecte suficient vers els contribuents per no fer-te canviar de llengua; quan la justícia sigui impartida en la forma i parla dels querellats i dels delinqüents; quan als registres públics s'escriu en la llengua dels nostres pares; quan els fabricants pensin més en els interessos del poble i no en el compte corrent; quan deixem de rebre només 40 pts. de cada 100 que paguem al Tresor Públic; quan, en definitiva, deixem de sentir-nos estrangers a casa nostra; quan no haguem de fer cap llei per defensar el que en generacions hem anat guardant.

Orgullós dels poetes

No vull estar més a la defensiva; no vull estar a casa meva sense forasters; vull deixar l'estigma de l'esclavatge; vull estar orgullós dels poetes que ens han guardat el mot de cada cosa, i dels polítics que han convençut els nostres enemics seculars que ens deixin utilitzar allò que tant hem estimat.

I perquè jo no sigui catalanista, i perquè el meu poble pugui deixar de batallar, és necessari que tots tinguem consciència d'una vegada i per sempre, que malgrat tinguem el migrat Estatut d'Autonomia, no tenim res, si els catalans, com una pinya, no ens treiem del damunt la por que ens ofega i ens abasarda.

I si d'ara endavant nosaltres, sense ajut de ningú, no ens posem a normalitzar la nostra llengua a tort i a dret. No espereu cap llei, és la nostra empenta, és el nostre coratge que farà canviar les institucions. Fora la covardia, denunciem els traïdors, que en lloc de donar llum donen fum, revestits de cinisme.

«EL PAÍS»
7 D'AGOST
ANY 1981

Es lamenta de la
falta de
comprensió de
l'Estat espanyol
cap a Catalunya i
de les dificultats
que té per
entendre la cultura
catalana com a
part fonamental de
l'espanyola, en la
qual predomina
sistemàticament el
fet castellà

¿El catalán es español?

«Ningún español culto debe tener que acudir a traducciones del catalán y del portugués.»

Unamuno: *Andanzas y visiones españolas*, página 147.

Con motivo de la campaña del referéndum a favor del Estatuto de Autonomía de Cataluña, tuve oportunidad de hablar en centros catalanes del sur de Francia, los cuales estaban integrados básicamente por exiliados de la Guerra Civil. Al exponer la situación política de Cataluña respecto del Estado español, y compararla con el ambiente existente en el momento de aprobarse el estatuto republicano, afirmaba que los medios de comunicación, en esta ocasión, no hablan atacando a Cataluña, ni al Estatuto de Autonomía, como había ocurrido en 1932. En definitiva, les manifestaba que, finalmente, en el Estado español se había aceptado el hecho diferencial catalán, y que, por fin, podríamos continuar siendo nosotros mismos, sin hostilidades ni hostigamientos de ninguna clase.

Pero esta calma, este reconocimiento generalizado, esta admiración de cómo se llevaban las cosas en Cataluña, se rompió de golpe y surgieron a partir del mes de marzo, desde diferentes ángulos, los Royo Villanova, los Giménez Caballero, los Ledesma Ramos de 1932. Y en lugar de preocuparse todo el mundo de los problemas importantes, y realmente esenciales, del país, como la inflación, el paro, la crisis económica, etcétera, se han empeñado muchos en culpabilizar a Cataluña, por cuestiones que no alteran la vida productiva, sino que solamente tienen vaporosidades semánticas, sentimentales o simbólicas. De nuevo quieren que los catalanes nos encontremos forasteros dentro del Estado. Otra vez se rompe nuestro encantamien-

to, al comprobar que no somos comprendidos en España. Por enésima vez constatamos que hay aún personas que quieren, desde su vocación de separadores, que ser catalán sea incompatible con el Estado español, al no admitir ni la plurinacionalidad ni el poliglotismo de sus habitantes.

El ente España no fue creado exclusivamente por Castilla, aunque así lo dogmatizara Ortega. Nadie se acuerda de que Cataluña, dentro de la confederación catalano-aragonesa, era parte en la constitución de España. En definitiva, todas las apariencias apuntan a que Cataluña no sea fundadora del proyecto político llamado España. Desde su formación o constitución hasta estos momentos, Cataluña ha pasado de gozar de su total libertad nacional, de sus instituciones propias, de su lengua y su cultura, a no tener nada, a perderlo todo por la fuerza de las armas, y ahora nuevamente a ser incomprendida a causa de nuestra historia, de nuestra lengua y de nuestras señas de identidad.

Incompatibilitat de ser espanyol?

Nosotros nos preguntamos: ¿Es que la incompatibilidad de ser español proviene de los catalanes? No. En la perspectiva del principio de causa-efecto se confirma continuamente que son los separadores los causantes del independentismo. Amando de Miguel lo aceptó de forma rotunda: «Si la persecución que ha recibido la lengua catalana me la hubieran realizado a mi, yo hubiera sido separatista o independentista.» Eliminemos la causa y no tendremos efectos.

Búsqese la causa en la política de Martín Villa, que ha radicalizado una situación sin necesidad.

Convocatòria de la Crida a l'estadi del Camp Nou la primavera del 1981. / JOAN COMALAT.

«En Cataluña no deberíamos movilizarlos para defender nuestro patrimonio si tuviéramos un Estado que nos lo protegiera y nos asegurase su mantenimiento»

Advertido está este ministro que los temas lingüísticos dependen en buena parte de fenómenos emocionales y sentimentales en que poco pueden hacer las leyes y las armonizaciones. Pero de su terquedad en querer regular las lenguas no castellanas, como si de una desgracia o maldición se tratara, volvemos a comprender que nuestro sitio no está en un Estado que se preocupa más de frenar y cercenar que no de promover y divulgar las lenguas.

Concentració catalanista

En alguna prensa madrileña se ha comentado desgraciadamente la concentración catalanista del Nou Camp el día de Sant Joan. Pero, yo me pregunto: ¿Quién llenó hasta las banderas el estadio?

Lo llenó la política anticatalana del gobierno, y lo llenaron todos aquellos infatigables perseguidores de la lengua catalana. El mérito se lo debemos a ellos. En Cataluña no deberíamos movilizarlos para defender nuestro patrimonio si tuviéramos un Estado que nos lo protegiera, y nos asegurase su mantenimiento.

Y es que mientras exista el convencimiento que para ser español se tenga que pertenecer a la cultura castellana, no llegaremos a ninguna parte. Existen muy pocas personas que consideren patrimonio común a la cultura catalana, y en cambio admiten que lo es la castellana. Ninguna aportación catalana es asumida por el Estado ni por los *mass media*, con excepciones honrosas. Lo genuino español es lo castellano. Entonces es normal que

«Al heredero de la Corona se le conoce como príncipe de Asturias, cuando para todos los ciudadanos de la Corona de Aragón el heredero era príncipe de Gerona»

Campanya per implicar els ciutadans a parlar el català. / EL PUNT.

un catalán no pueda sentirse español si el Estado no tiene capacidad de asumir su cultura y su lengua.

En 1898, Joan Maragall decía: «*Escolta Espanya la veu d'un fill que et parla en veu no castellana*». España ha desaprendido a comprender a sus hijos. A guisa de ejemplo vemos que al heredero de la Corona se le conoce como príncipe de Asturias, cuando para todos los ciudadanos de la Corona de Aragón el heredero era príncipe de Gerona; en el ámbito religioso, el primado de España es el arzobispo de Toledo, cuando en realidad para todos los fieles de la confederación su primado es el arzobispo de Tarragona; el plan de estudios del BUP, en la asignatura lengua y literatura española, ignora sistemáticamente a los literatos del área lingüística

catalana; el estudio de la lengua catalana se realiza en todas las mejores universidades del mundo, mientras que dentro del Estado solamente existen fuera de su ámbito cátedras simbólicas; la lengua catalana no puede representar a España en el exterior, como ocurrió con el cantante Joan Manel Serrat; ha sido introducido del extranjero el día de san Valentín como fiesta de los enamorados, cuando ya existía en Cataluña la fiesta de Sant Jordi, etcétera. Y así sucesivamente.

Y que nadie culpe a los catalanes por ello, porque, en principio, ellos no tienen la culpa de ser perseguidos y de ser marginados a causa de su lengua y de su cultura. Cataluña debería vender su imagen al resto del Estado, se nos achaca a veces, pero nosotros vemos que a cambio, lo que se viene

Rodolfo Martín Villa en una foto del 1998. / EL PUNT.

llamando español no se nos vende, sino que se nos impone. La catalanización de España se debería realizar institucionalmente desde el poder, no desde estadios privados.

La llengua catalana i els virus

¿La lengua catalana lleva algún virus, como manifestó Adolfo Muñoz Alonso? Así lo pensamos cuando vemos la pertinacia y la ceguera con que, de forma solapada, se lucha contra su uso. Actualmente, dentro del principado su utilización no llega ni al 10% de lo que exige su plena normalización, y en cambio el Estado se arruga y pierde su capacidad de absorberla, y, como dice Pemán, ello no es sino «un vaso de agua clara». Muy pocas personas han demostrado aprehender y comprender

la realidad cultural catalana, aunque existan nombres ilustres como Pemán, Carretero, Ridruejo, Laín, Tovar, Aranguren, Ruiz-Giménez, etcétera.

Solidaritat total

En las cámaras legislativas se habla continuamente del principio de solidaridad entre las tierras de Hispania y así lo consagra la Constitución de 1978, pero esta solidaridad se entiende solamente a partir del terreno económico, y nadie parece inclinado a ejercerla, en el campo de las lenguas peninsulares. Y la solidaridad debe ser mutua y en todos los campos de la vida. No se puede aceptar lo que conviene o interesa de Cataluña y dejar su cultura y su lengua como un tema folclórico y residual.

El catalán tiene obligación de ser bilingüe, y se consagra la cooficialidad de las lenguas en el Estatuto. Ahora bien, ni el Estado, ni sus funcionarios, ni ciudadanos catalanes de destino aceptan en todo momento esta norma legal, y menos aún como una riqueza y un perfeccionamiento, sino más bien como un estorbo y una complicación, y continúan con su impenitente monolingüismo empobrecedor y discriminatorio.

Terminemos con esta ceguera. Anuncie una nueva era donde la lengua catalana ocupe el lugar que le corresponde por su historia, por su importancia literaria, por el número de ciudadanos del Estado que les es propia, y así renazca la convivencia, la mutua estima y el respeto debido. Porque yo también estoy seguro de que «pasarán parlamentos, desaparecerán todos los partidos, caerán regímenes y el hecho vivo de Cataluña subsistirá».

«Muy pocas personas han demostrado aprehender y comprender la realidad cultural catalana, aunque existan nombres ilustres como Pemán, Carretero, Ridruejo, Laín, Tovar, Aranguren, Ruiz-Giménez, etc.»

«PUNT DIARI»
4 DE JUNY
ANY 1981

Altra volta amb el tema de la llengua, aquí commina els catalans a exercir els seus drets i utilitzar la llengua arreu, emparats per la Constitució i l'Estatut, com a fórmula per consolidar i expandir la seva utilització

Si no ho fem nosaltres, no ho farà ningú

Des del mes de desembre passat, he pogut observar que a Madrid, tenen la impressió que el tema de la llengua catalana és un assumpte que va seriosament.

Allà es pensaven que era una qüestió folklòrica, un tema domèstic, interioritats d'una reserva d'indígenes, que demanaven la seva llengua per celebrar els actes rituals i la litúrgia etnològica. No pensaven que la llengua la volfem per ser la llengua pròpia de Catalunya, que és com dir, per ocupar el lloc preeminent en l'administració pública, en la magistratura, en totes les branques de la ciència i de la cultura, etc.

En veure que érem una nació amb una llengua viva, que sorgia sense màcula de dos segles de pèfida persecució, es varen aliar els tics centralistes de molta gent, amb la companyia de la ignorància, i la intolerància de funcionaris que han vingut aquí i s'han tornat refractaris a una adaptació normal a la realitat lingüística.

És clar que de gent n'hi ha de moltes menes, però els qui més criden, i que més se'ls ha sentit, són els qui practiquen l'imperialisme monolingüístic carpetovetònic.

Ningú no ens pot obligar a usar el castellà

L'art. 3 de la Constitució és ben clar, i l'art. 3 de l'Estatut confirma el dret que tenim els catalans a poder usar a tort i a dret, en qualsevol ocasió i lloc, la llengua catalana. No hi ha cap llei que pugui prohibir l'ús de la llengua catalana, perquè la Constitució no obliga enlloc a la utilització del castellà, només obliga a conèixer-la, però no a usar-la.

I aquí rau el quid de tota la qüestió, que els catalans hem de ser-ne ben conscients. Ningú no ens

pot privar del nostre dret a utilitzar per escrit, ni oralment, la llengua catalana, sigui quin sigui el lloc on ens trobem. I aquest dret, perjudicant sensiblement els nostres interlocutors, ens l'hem de defensar nosaltres, perquè si hi renunciem, ningú més no ens el defensarà.

La nostra cortesia és suïcida

En una escalada que s'ha fet aquests darrers mesos contra la llengua catalana, hi podem veure finalitats molt concretes, i nosaltres l'hem d'inscriure en la persecució que de fa segles es fa contra la nostra llengua.

Recordem aquella instrucció secreta que Felip V, el 1717, va enviar a tots els corregidors del Principat de Catalunya: «*Pondrà el Corregidor el mayor cuidado en introducir la lengua castellana, a cuyo fin darà las providencias más templadas y disimuladas para que se note el efecto, sin que se note el cuidado*».

Catalans adormits

Si els catalans adormits en la indiferència, seguim el joc barroer i que dissimuladament ens vol escometre, ens tornarem aliats i col·laboracionistes dels opressors enemics que volen destruir la nostra cultura i la seva màxima expressió: la llengua catalana. Via fora als adormits! No caiguem en la traïció.

La nostra cortesia, el nostre romanticisme i la nostra elegància, poden enrunar la nostra llengua. En l'esfera privada i en el terreny públic, hem d'usar i exigir la utilització de la llengua catalana. No hi valen excuses. Si la història ens ho ensenya, si el dret ens empara, només la voluntat tossuda ens farà anar endavant. Tot ho hem guanyat nosaltres,

Imatge de la convocatòria de la Crida al Camp Nou la primavera del 1981. / JOAN COMALAT.

ningú no ens ha regalat res.

El bilingüisme passiu: una solució

Hem d'aprendre a practicar el bilingüisme passiu. Els catalans davant d'un interlocutor foraster tenim proclivitat, i som molt flexibles, a manllevar la seva llengua. En canvi, poques vegades el fenomen passa a l'inrevés.

Si aquesta situació no s'esmena, arribarà un dia que la nostra pròpia delicadesa o gentilesa vers els altres, malmenarà la nostra supervivència. I per altra banda, estem donant-los l'oportunitat d'a-

prendre el català.

El bilingüisme passiu ha de ser el mètode que ens ha d'enfortir a parlar i escriure sempre en català, perquè així ho recomana la prudència, l'educació ben entesa i, sobretot, el dret ens empara.

Ara és hora d'estar alerta!

Una nació cal definir-la i està composta per dos elements. La part objectiva: territori, llengua, dret, cultura, folklore, etc., i una part formal: la consciència de formar un poble i la voluntat de ser-ne.

Tots tenim consciència que som i formem un poble. Que gaudim d'una llengua pròpia i que la nostra específica manera de pensar ha emmotllat la nostra nació. El que ens cal ratificar i confirmar és la nostra voluntat decidida i tenaç a mantenir-la.

Tenir la consciència ben afermada sobre la nostra llengua, i la voluntat inamovible de conservar-la i expandir-la, és el camí més recte per ser fidels al nostre poble.

Pensem en les formes sinuoses i pèrfides en què es produí la persecució de la llengua catalana. Les providències *templades* i *dissimulades* a molts de nosaltres ens ha fet passar desapercebuda la sistemàtica lluita contra la nostra cultura.

Els catalans necessitem un esperó per mobilitzar-nos. Normalment no arribem a imaginar que puguin maquinari per anihilar-nos. De proves, ara n'hi ha a bastament.

Agafem tots consciència de la necessitat que té la pàtria de nosaltres. Posem voluntat a lluitar per la nostra supervivència. Utilitzem la nostra llengua a tots els indrets, a tots els àmbits, a tot arreu. Un poble parla com pensa. Escampem la nostra ànima. Ara és hora d'estar alerta! Ara és l'hora catalans.

«Si els catalans seguim el joc barroer i que dissimuladament ens vol escometre, ens tornarem aliats i col·laboracionistes dels opressors enemics que volen destruir la nostra cultura»

«EL PUNT»
N. 1039,
30 DE JUNY
ANY 1982

L'incompliment de les nombroses promeses fetes per l'administració de Madrid per compensar la portada d'aigües del Ter cap a Barcelona és l'argument central d'aquest article

Els regadius del Baix Ter i els polítics

El novembre de 1958, després d'haver-se organitzat intenses campanyes populars contra el recreixement de la resclosa de Sau, i també per la derivació de les aigües del Ter cap a Barcelona, va venir a Girona el ministre d'Obres Públiques, Sr. Jorge Vigón, que a més a més era tinent general de l'Exèrcit.

La seva tasca va ser apaivagar els ànims i intentar compensar els perjudicis que es causaven a les comarques gironines amb promeses. La promesa més decisiva va ser que les nostres comarques tindrien prioritat sobre les aigües, i que aquesta prioritat es materialitzaria, fins i tot, a cobrir les necessitats dels regadius.

Els regadius de Girona passaven al davant de les possibles demandes d'aigua per al consum humà de Barcelona. Segons el tinent general Vigón, era imminent la construcció de 37.000 ha de regadiu, que s'ampliarien fins a 50.000 ha, les quals serien costejades pel mateix Estat.

Des d'aquest moment, qualsevol ministre o director general, ja sigui d'Obres Públiques o d'Agricultura, que vingués a Girona, sempre ha anat reiterant la promesa feta el 1958, i això era una prova del coneixement dels nostres problemes i de les grans ànsies de poder resoldre les nostres necessitats. Els governadors civils anaven canviant, els anys anaven passant, però els regadius més necessaris del Ter encara no s'han fet.

El 1966 el general Franco va inaugurar l'estació depuradora de Cardedeu, i es va iniciar el transvasament. També en aquell any s'estava acabant la presa de Susqueda. Era en uns moments que calia fer jugar la política, ja que les promeses que els regadius estarien fets abans que l'aigua arribés a Barcelona,

no van ser veritat, i existia molt de descontent entre la població.

El dia 25 de gener de 1967, una comissió encapçalada pel governador civil Hellín Sol, acompanyat de l'alcalde, president de la Diputació, cambres, etc., va anar a Madrid. El Sr. Virgilio Offiate, director general d'Obres Hidràuliques, els va afirmar que «a la zona del Ter es permetrà, mitjançant la inversió de 535 milions de pessetes, que a finals de 1969 estiguin enllestits els regadius de 15.200 ha».

Davant de les queixes dels gironins, en data 2 d'octubre de 1967 el Sr. Josep M. Llansó, comissari en cap de les Aigües del Pirineu Oriental, deia que «les obres per posar en regatge la zona del Ter amb aigües del mateix riu, suposaran l'entrada en reg de 15.200 ha. La inversió hom la calculava de 539 milions, dels quals aproximadament 71 milions seran invertits en aquest mateix any, i la resta en els propers». Tot això ho corroborava el delegat del Ministeri d'Obres Públiques, Sr. Macau.

El 1968, quan el Sr. Offiate Gil va a Mataró a inaugurar la portada d'aigua del Ter, s'arriba fins a Girona. Encara hi ha el mateix governador, el Sr. Hellín Sol. Els periodistes li manifesten la desconfiança envers l'administració, per no haver-se complert les promeses, i el Sr. Offiate va dir: «*Las desconfianzas pasadas seran superadas por las realidades futuras.*»

El 1969 tenim un governador nou: és el Sr. Ramón Muñoz-González y Bernaldo de Quirós. El mes de març va a Madrid, i quan torna promet de nou els regadius del Baix Ter.

El juny de 1969, el Sr. Pau Roig, delegat del govern a la Confederació, també reitera les promeses dels regadius.

El 4 de setembre de 1970 s'ha canviat de decoració. El governador civil és el Sr. Victoriano Anguera Sansó. Ve de visita el ministre d'Obres Públiques, Sr. Gonzalo Fernández de la Mora, el qual afirma: *«Los planes de regadío seran acelerados.»*

El 20 d'octubre de 1971, amb el mateix governador civil, Sr. Anguera, ve el ministre d'Agricultura, el Sr. Allende y García-Baxter, per tal de visitar els danys causats per les darreres inundacions. Afirmà solemnement: *«Los regadíos de la provincia de Gerona estan incluídos en el III Plan de Desarrollo.»* El problema del tema era que ja havien figurat també al I i al II, de plans.

Varen anar passant els anys. El dia 12 de juny de 1974, torna a venir el ministre Sr. Allende y García-Baxter, i torna a dir que una de les fites més importants del seu ministeri són els regadius de les conques del Baix Ter i del Fluvià. Es canvia de règim polític, però de fet tots els funcionaris són els mateixos, a la Confederació, a la comissaria, a la direcció d'Obres Hidràuliques i a Agricultura, i els regadius encara no estan fets. El dia 1 de febrer de 1978 va venir a Girona el sots-secretari d'Infraestructura del MOPLL, Sr. Jaume Fonrodona Sala, acompanyat de molts directors generals, entre els quals hi havia el director general d'Obres Hidràuliques, Sr. Josep M. Fuxa Ceva, i a la Casa de Cultura també va afirmar, igual que els seus predecessors, que els regadius eren molt importants i que estava prevista als pressupostos generals de l'Estat una partida per als regatges del Baix Ter. Aleshores hi havia de governar civil el Sr. Mesa Parra, i el viatge tenia un objectiu electoral molt clar amb vista a les pròximes generals del mes de març. La comitiva tenia molta pressa, perquè havia d'anar a dinar amb el president

Tarradelles. El 5 de febrer de 1980, essent governador civil el Sr. Ramon Codina, ve el ministre d'Obres Públiques i Urbanisme, Sr. Jesús Sancho Rof. També el viatge és electora, amb vista a les eleccions al Parlament. Després d'insistir perquè ens rebí, també ens promet la immediata ordre que s'elabori el projecte del canal principal del marge esquerre. El projecte del canal principal del marge esquerre del Baix Ter el dia 23 inicia el tràmit administratiu d'exposició pública, i així s'haurà acabat en part un cicle que fa 25 anys que dura.

Realment la persistència i la lluita continuada que ha mantingut la Comunitat de Regants del Marge Esquerre durant els darrers anys, ha estat el motor que ha permès finalment que s'arribés a la fita i que el projecte de construcció del canal s'hagi acabat. Reunions, telefonades, cartes, pressions, viatges a Madrid, visites als ministres, als directors generals, etc, han estat l'aliment que ha necessitat el procés administratiu per acabar el projecte tècnic. Naturalment, del projecte a l'execució material de l'obra encara hi falta molt. Però la mateixa tenacitat dedicada per la Comunitat de Regants durant els darrers cinc anys, són la llavor que ha de fruitar i ha de fer possible la construcció definitiva.

El que hem volgut remarcar és que en general els polítics que s'han repenjat en aquest projecte de regadius només ho feien de paraula, però sense fets ni voluntat decidida. I un altre punt és que, malgrat que l'administració prometi, sempre cal una participació clara dels ciutadans per obtenir-ho. Els ciutadans no podem desertar dels afers públics, i la nostra participació ha de ser imprescindible perquè la gestió pública rutlli i les promeses dels polítics executius s'acompleixin.

«El que hem volgut remarcar amb aquesta crònica és que en general els polítics que s'han repenjat en aquest projecte de regadius només ho feien de paraula, però sense fets ni voluntat decidida»

«EL PUNT»
12 D'OCTUBRE
ANY 1983

Aprofita el dia de la Hispanitat per fer un repàs a les èpoques més negres de persecució de la llengua catalana per part de l'Estat espanyol, especialment l'època de Carles III i el comte Aranda en la segona meitat del segle XVIII

L'arqueologia de la persecució

La nostra memòria històrica fa culpable de la castellanització de Catalunya Felip V, a resultes de la promulgació del Decret de Nova Planta, per la qual s'obligava que la substantivització dels processos judicials a l'Audiència de Barcelona fos en castellà.

Una cosa és la pèrdua de les institucions i l'altra la persecució lingüística. Es podia mantenir la llengua, encara que s'haguessin perdut les llibertats nacionals?

És una hipòtesi que faria possible la convivència de dues llengües en un mateix estat. Felip V va eliminar totes les institucions, però legalment no fou un exterminador de la llengua gaire notable, perquè preferí fer-ho pel camí de la subtileza i la perfídia.

En realitat, l'autèntica persecució legal contra la nostra llengua catalana va esdevenir cinquanta anys més tard, quan era rei el seu fill Carles III i era president del Consell el comte d'Aranda. Don Pedro Pablo Abarca de Bolea, desè comte d'Aranda, va protagonitzar sota el seu governament una autèntica follia persecutòria contra l'ús de la llengua catalana en tots els àmbits de la vida ciutadana.

Aquest home mereixeria estar a la Galeria dels Anticatalans Aferrissats i, en canvi, no consta enlloc la seva pertinaç obsessió d'eliminar la nostra llengua. L'historiador Francesc Espinet, en la Gran Enciclopèdia Catalana, tampoc no li atribueix, en el seu currículum, l'intent de genocidi cultural. A fi d'assolir la uniformització de l'Estat, el 1768 promou la reial cèdula de 23 de juny, per la qual obliga que només s'utilitzi el castellà en les sentències de l'Audiència de Catalunya; obliga

també que l'ensenyament de les primeres lletres, llatinitat i retòrica, només es faci en castellà; recomana als bisbes que en llurs cùries diocesanes només s'actui en castellà, i que als tribunals s'administri la justícia només en castellà.

Per tal de poder portar a terme aquesta fita, per la provisió d'onze de juliol de 1771, regula l'admissió dels mestres de primeres lletres, els quals abans de ser admesos hauran de ser examinats sobre l'art de llegir i escriure. No cal mencionar la llengua que s'exigirà, perquè tres anys abans ja s'havia manat que fos exclusivament el castellà. I no cal pas rumiar gaire per entendre que era a les terres de cultura catalana on el govern més el preocupava que s'ensenyés només en castellà, perquè la reial cèdula ja reconeix que tot s'ha de fer igual que a la Corona de Castella.

Comptabilitat en castellà

Per acabar de tancar el cercle, el govern del comte d'Aranda, el 24 de desembre de 1772 fa promulgar una altra reial cèdula, per la qual s'obliga a tots els mercaders i comerciants, ja siguin a l'engròs o a la menuda, de portar els llibres de comptabilitat en castellà, igual que tots els documents mercantils de canvi. La disposició legal no era pas de riure, ja que a tots aquells que contravenien la llei, se'ls penaria amb mil ducats de penya.

Segons ens explica la història, el comte d'Aranda era un home progressista i avançat. Gran Mestre de la Maçoneria. Membre importantíssim del Despotisme Il·lustrat, amic personal de Voltaire, el qual excepcionalment el fa figurar en el seu *Dictionaria Philosophique*. Culturalment molt curt,

Representació moderna de l'Onze de Setembre de A. Estruch. / R.M., ENCICLOPÈDIA CATALANA.

però de gran tenacitat i caràcter. Militar de professió, va ser capità general a València. L'autor principal de l'expulsió dels jesuïtes. Aragonès de naixement. Va dirigir la política de l'Estat sempre sota Carles III en el període de 1766-1773, i sota Carles IV de 1792-1794.

En aquells anys en què es varen promulgar les disposicions contra la llengua catalana, a Catalunya existia una sensibilitat molt forta sobre la necessitat de protegir la incipient indústria, tal com molt bé exposa Ernest Lluch a *El Pensament Econòmic a Catalunya*, i no és estrany que el comte d'Aranda, com a compensació, prohibís l'entrada de mussolines; prohibició de consumir mantells que no fossin de seda o llana (1770); prohibició d'introduir teixits de cotó de fora (1771); exemp-

ció del servei militar a fills de comerciants, etc. O sigui, que contra la persecució lingüística, a les classes dominants catalanes se'ls afavoreix amb mesures proteccionistes.

És important fer constar que amb les mesures preses pel govern presidit pel comte d'Aranda, es dominaven tots els àmbits vitals de la nostra societat en ordre a l'ús de la llengua catalana, en afectar tots els estadis on es podia conrear. D'entrada era prohibida a les escoles de primeres lletres; en acceptar els mestres, també se'ls exigia el coneixement del castellà; a la Universitat de Cervera el castellà substituï el llatí; a l'Audiència tot s'havia de substantivitzar en castellà; als tribunals de justícia estava prohibit en cap més llengua, així com també en tota l'administració oficial; a les cúries episcopals també es recomanava l'ús del castellà; en el camp dels negocis i tràfic mercantil estava prohibit el català, etc. Per primera vegada, en la persecució legal del català, s'havia arribat a un domini total i sistemàtic. Només quedava l'ambient familiar i les expansions literàries que no necessitessin la censura oficial. La llengua quedava a mans de poble; la història va restar aturada, en espera d'una altra primavera. La uniformització de l'Estat quedava en la utopia dels il·lustrats, en l'odi dels que ens volien fer espanyols arrencant-nos la llengua, en les lleis mortes de les reials cèdules on tot era lletra, perquè no varen poder entrar en el cor dels catalans.

Felip V és l'arqueologia de la persecució; Carles III i el govern d'Aranda, són la Història. A partir d'aquí passaran Primo de Ribera i Franco, que perpetuaran l'odi a la nostra llengua fins avui mateix, en què encara patim marginació i discriminació.

«Per primera vegada, en la persecució legal del català, s'havia arribat a un domini total i sistemàtic. Només quedava l'ambient familiar i les expansions literàries que no necessitessin la censura oficial»

DIARI «AVUI»
19 DE MARÇ
ANY 1983

Utilitza un treball sociològic de Manuel Garcia Ferrando per concloure que la resta de comunitats espanyoles, amb il·lustres excepcions, ens menyspreen, la qual cosa enforteix el sentiment que Catalunya és una nació, ja que som diferents

Ens menyspreen?, doncs existim!

Per conceptuar una nació, a més de tots els elements o factors visibles que l'individualitzen (llengua, cultura, història, territori, població, etc.), Anthony D. Smith diu que també calen característiques comunes que diferenciïn els seus membres dels grups semblants amb els quals mantenen relacions d'aliança o de conflicte.

Catalunya gaudeix de factors diferencials evidents que la configuren com a nació, però fins ara mai no s'havien pogut mesurar científicament les «relacions diferencials» amb els altres grups humans que habiten a l'Estat espanyol per tal de poder contrastar la nostra personalitat nacional.

Ara, gràcies a la publicació d'una investigació sociològica de Manuel Garcia Ferrando (1), catedràtic valencià, hom pot verificar que Catalunya, en les seves relacions com a poble amb la resta de comunitats de l'Estat, és objecte d'un rebuig general.

Aquesta general i unànime feblesa dels sentiments de simpatia que despertem entre els ciutadans de totes les comunitats espanyoles, ens confirma que som una nació. Una nació mal vista, estranya per a ells, allunyada i poc estimada, però, no hi ha dubte, una nació que té característiques comunes i queda diferenciada notòriament dels altres grups humans.

L'enquesta menada pel Centre d'Investigacions Sociològiques, que volgué estudiar el fenomen nacionalista, va considerar suggeritiu analitzar les imatges que cada comunitat autònoma tenia de les altres, per tal d'amidar la proximitat o allunyament afectiu; els sentiments solidaris o de rebuig; els valors comuns o estranys; la bona entesa o discrepàncies com a veïns, etc.

Doncs bé, el Principat de Catalunya, a totes les comunitats autònomes espanyoles, ha tingut la puntuació més baixa, és a dir, el baròmetre ha registrat la graduació més ínfima, aconseguint així la distància més alta, i l'allunyament més fred, i els sentiments menys afectius.

Els catalans i els bascos, per a la visió de castellans, gallecs, andalusos, extremenys, murcians, asturians i aragonesos, som els col·locats més lluny de les seves preferències, perquè no se'ns entén i perquè no se'ns considera bons veïns, se'ns té per gent estrangera i amb poques coses en comú.

Aquesta enquesta es realitzà durant l'estiu del 1979. Per tant, no podem pas dir que els seus resultats hagin estat influïts pels esdeveniments polítics suara ocorreguts, sinó que era en uns moments en els quals encara l'Estatut d'Autonomia no era vigent i el nostre president era Josep Tarradellas.

El dret a la diferència aquí s'escau, perquè no som nosaltres els qui marquem distàncies, sinó que són precisament els altres els qui ens rebutgen i els qui unànimement ens releguen al darrer espai.

Direu que és trist haver de qualificar un fenomen per via negativa, però no direu pas que el sistema no sigui vàlid ni objectiu per descriure aquesta situació sociològica amb neutralitat.

És interessant remarcar que Catalunya és el país menys estimat de l'Estat pels seus coestats, excepte pels valencians i els illencs, així com també els bascos, els quals ens accepten i ens tenen per preferits.

Un fet curiós, també, és que així com els andalusos ens tenen a l'últim graó dels seus senti-

ments i es consideren sense cap lligam amb nosaltres, en canvi, els catalans que han respost a l'enquesta han manifestat simpatia i solidaritat pels andalusos. No hi ha reciprocitat.

De qualsevol manera, fa pensar molt que Catalunya després d'haver practicat la solidaritat en el terreny econòmic (de cada 100 ptes pagades només n'han retornat 40) i de patir discriminació lingüística fins al genocidi, encara no ha fet prou mèrits com per generar admiració o establir lligams comunicatius amb la resta de l'Estat.

Pels ciutadans que no pertanyen als països de l'àrea catalana ni al País Basc, nosaltres som gent estranya i ciutadans allunyats dels seus propòsits. Ara bé, som un poble al qual aquest menyspreu integra; som una nació que viu entre adversaris; som un grup humà al qual mai ningú no ha ajudat; som una voluntat col·lectiva que vol romandre sense aigualir-se per estimació dels altres.

És vivint aquests sentiments de rebuig que nosaltres continuarem essent diferents; és patint aquest desaire que nosaltres ens enfortim, perquè nosaltres sabem segur que la nostra nació pot ser tot allò que vulguem, però mai no serà res si seguim la voluntat d'aquestes comunitats que ens rebutgen i ens desdenyen.

Que mai ningú no caigui en l'error de pensar que de ponent ens pot venir res de bo per consolidar la nació. És ben clar que tots sabíem que ningú no farà per a nosaltres allò que ens convé. I no caic en cap victimisme; ni voldria tampoc acabar en una neurosi per manca d'amor, i menys

encara cap paranoia no embolcalla el meu pensament. La realitat sociològica és clara, transparent i total. Les dades són científiques i objectivament ben computades. Heus ací, doncs, el preu de viure en comú i de ser solidaris.

Gràcies, amics, el vostre rebuig generalitzat, la constant estranyesa i el vostre allunyament, ens han confirmat allò que sempre havíem pensat intuïtivament.

Gràcies pels vostres sentiments envers nosal-

Imatge del Festival de les Nacions organitzat per la Crida al Camp Nou el juny del 1983. / JOAN COMALAT.

tres, perquè ens donen una diferència més, ens fan més identificables i ens donen més fidelitat a la nostra nació.

El dia que ens estimeu serà un dia dolent per a la nostra nació, perquè la vostra solidaritat serà l'efecte causat pel nostre aiguabarreig i el nostre anorreament com a poble. Mentre subsisteixi, l'allunyament és la prova més fefaent del fet que existim.

«És vivint aquests sentiments de rebuig que nosaltres continuarem essent diferents; és patint aquest desaire que nosaltres ens enfortim»

DIARI «LA
VANGUARDIA»
ANY 1984

Contra els qui
parlen de la
inutilitat del Senat,
Ferrer assenyala
dues aportacions
relacionades amb
la normalització de
la llengua catalana

El Senado y las lenguas

Durante las dos últimas legislaturas ha sido habitual entre los comentaristas políticos insinuar la inutilidad del Senado como cámara legislativa e insistir reiteradamente en la conveniencia de darle el carácter de cámara territorial. El motivo de este artículo es precisamente dar a conocer dos aportaciones que el Senado ha dado últimamente, y que a mi entender son importantísimas para Cataluña, y las cuales han pasado prácticamente desapercibidas.

Se trata de dos enmiendas aprobadas por el Senado, una a la ley de enjuiciamiento civil y otra a la reforma de la función pública, por las cuales se ha contribuido de forma notable a la normalización lingüística y a la adaptación de las leyes a la situación plurilingüe del Estado a partir de la nueva época constitucional.

Desde la perspectiva de la ley del Parlamento para la normalización lingüística, la enmienda transitoria introducida en la ley de enjuiciamiento civil, prácticamente no tiene importancia, ya que estaba previsto que se pueda presentar cualquier documento en catalán en los juzgados, tribunales, etc., sin necesidad de ninguna traducción.

Tendencia secular

Pero debemos dar a esta enmienda senatorial la dimensión política que para los catalanes debe tener. En primer lugar, los socialistas, gracias a las gestiones realizadas por el grupo territorial de los socialistas de Cataluña, han conseguido romper y cerrar una tendencia secular. Desde 1768, cuando el conde de Aranda hizo firmar la real cédula por la cual introducía el castellano en todos los juzgados y suprimía el catalán de las escuelas, pasando por

la ley de enjuiciamiento civil de 1881, nuestro idioma había quedado postergado de la judicatura.

Jordi Carbonell

La situación era grave, porque aún recordamos el hecho ocurrido en el 1971 en el cual el patriota catalán Jordi Carbonell fue recluido en una clínica psiquiátrica por querer utilizar el idioma catalán durante un juicio celebrado en Barcelona. Ser tratado de loco por querer utilizar tu propio idioma es una aureola que yo también quisiera para mí, y así demostrar que los que se piensan cuerdos, al término de unos años quedan definidos como opresores y glotófagos.

Otra dimensión política importante, es que los socialistas han querido plasmar en el enjuiciamiento civil, lo que pronto será generalizado para todas las jurisdicciones, en el proyecto de la ley orgánica del poder judicial.

Y digo esto, porque debemos recordar que el proyecto de ley orgánica del poder judicial preparado por UCD, no había previsto que se pudieran presentar documentos en catalán, sin traducción. Y por otra parte, tampoco el Estatuto de 1932 era excesivamente generoso en ese aspecto, al exigir traducción al castellano.

La importancia de esta norma es esencial, ya que todas las gestiones y documentaciones del terreno mercantil y civil se podrán llevar a cabo en catalán, aun a sabiendas que en potencia pueden presentarse en los juzgados, ya que nunca ningún juez, fiscal o magistrado, podrá exigir ninguna traducción, quedando equiparado el catalán a una normalidad absoluta.

El otro punto que deseo magnificar es la intro-

ducción de la ley de reforma de la función pública de un párrafo nuevo por el que se establece que en todas las convocatorias efectuadas por las administraciones públicas (Estado, Generalitat y local), obligatoriamente se deberá prever la selección de personal capacitado para cubrir los puestos de trabajo en aquellas comunidades que posean dos lenguas oficiales.

Es indiscutible que esta norma marca un hito dentro de la legislación española, ya que desde 1716 en que el decreto de Nueva Planta eliminó la extranjería en los cargos de la administración, la Monarquía o el Estado introdujo a través de los funcionarios y cargos políticos y eclesiásticos la lengua castellana, utilizándolos como herramienta de castellanización.

Convocatorias anuladas

La filosofía actual sobre este tema estaba muy confusa a causa de algunas sentencias formales del Tribunal Supremo, que ha anulado convocatorias de oposiciones de personal de diversos ayuntamientos, fallando en contra por criterios marginales al auténtico problema.

Es indiscutible que el idioma de un pueblo no puede ser nunca causa de discriminación. Lo que es materia de discriminación es que la lengua oficial de un colectivo humano quede supeditada a los intereses del mercado de trabajo de un sector funcional. Los funcionarios deben estar al servicio del pueblo y no a la inversa. Jamás podemos pensar que es eliminar la libre circulación de la mano de obra el exigir que a quien quiera trabajar en un territorio con lengua propia se le exija dicha lengua para ponerse al servicio de aquellos ciuda-

danos.

Por otra parte, otro error muy en boga es creer que solamente pueden conocer la lengua catalana los catalanes.

Cuando en realidad exigir el conocimiento del idioma catalán a todos lo que quieran trabajar al servicio de los ciudadanos no es querer cerrar puertas, sino a la inversa, es querer abrir nuestro solar a todos aquellos de buena voluntad que deseen integrarse a nuestras instituciones. Nuestro idioma, no es una lengua cerrada y circunscrita a una reserva etnológica, sino que es un idioma abierto que se enseña en más de ciento veinte universidades de todo el globo.

Por todo ello, y porque el devolver a Cataluña la misma situación que en mala hora se le quiso arrebatar, es motivo de gran satisfacción. Satisfacción porque el grupo socialista ha sido sensible a esta problemática de que debemos vivir en una sociedad compleja, en la que hasta la fecha era plural en el orden ideológico, y a partir de ahora también se le debe reconocer pluralidad en el orden lingüístico.

Pero también para mí ha sido de gran satisfacción que el perfeccionamiento de estas leyes ha sido efectuado en el Senado, que es quizá donde se debe tener más sensibilidad sobre las cuestiones que afectan a las comunidades autónomas.

Ahora solamente falta que aquello que las leyes promulgadas reconocen sea recogido por toda la ciudadanía. Es del todo necesario que los profesionales del derecho, y la población toda, den a partir de ahora un espaldarazo a los políticos que han hecho posible estas nuevas normas, utilizando el idioma catalán.

«Jordi Carbonell fue recluído en una clínica psiquiátrica por querer utilizar el idioma catalán durante un juicio celebrado en Barcelona»

«EL PUNT»
N. 1640,
3 DE JUNY
ANY 1984

En aquest article, glossa la figura de Jordi Pujol, del que destaca la seva honradesa i integritat, centrant-se molt especialment en el cas de la Banca Catalana, considerant-lo com una agressió més de les moltes que ha patit Catalunya

Jordi Pujol

La meva relació amb Jordi Pujol es remunta als anys cinquantes quan a Girona es volia organitzar un grup de resistència catalana, que en l'argot de tot allò que era clandestí es deia CC, i que ningú no ha sabut mai si eren cristians catalans, o catalans comuns.

Encara guardo una carta de Pujol, en la qual explica que mentre s'organitza el Grup CC, cal promoure una anada de gironins a Montserrat per donar suport al pare abat, durant la visita del cardenal Tisserant, per tal de fer fracassar les pressions del règim franquista davant del Vaticà. Més endavant, i especialment en el temps que van durar els seus viatges a Olot, per visitar la Banca Dorca, ens vèiem periòdicament a Girona, on em venia a parlar allà on treballava, a les oficines d'Indústries Químiques i Tartàriques, SA.

A resultes dels fets del Palau, i del seu empresonament, quin és el català resident que no va fer quelcom per demanar la llibertat de Jordi Pujol? Amb Josep Cristòfol, en els bitllets de banc de l'empresa estampàvem «llibertat Jordi Pujol» fins a esgotar la tinta. Tots els que hem militat a favor dels drets nacionals de Catalunya hem demanat d'una manera o altra la seva llibertat, perquè l'amor per la Pàtria sempre es demostra en els moments de perill.

Desterrat a Girona

Els gironins vàrem tenir la sort que quan a Jordi Pujol el deixaren anar de la presó de Saragossa, el varen desterrar a Girona. I durant aquell temps, van ser uns moments d'intensa relació. Gràcies a ell vaig poder estudiar Pierre Vilar amb un llibre encara editat en francès. El primer disc de Raimon

que s'edità, gràcies a ell, el vaig fer posar a la màquina col·locada a Can Montanya al capdamunt de la Rambla. L'ajudava a passar a màquina memòries i documents de la Banca Catalana incipient.

Mai no es varen trencar les relacions, fins al 1974, que en el moment de *fer política* en comptes de *fer país*, ens tornarem a tractar de manera intensa i, per la seva invitació expressa vaig assistir a l'assemblea constitutiva de CDC a Montserrat la tardor de 1974.

Un home sense taca

Explico tot això, perquè vull dir ben clarament que Jordi Pujol és una persona que conec, que el conec de fa molt de temps, i li conec moltes de les seves facetes.

I per mi, Jordi Pujol és un home d'una honorabilitat total, sense taca ni ombra de cap mena. És un home que he defensat moltes vegades en públic, i en privat. L'he defensat perquè sempre ha estat causa de polèmica, i sempre he cregut comprendre'l dins de la seva activitat. I potser perquè, tal com ell em diu en una carta, la meua vida ha tingut un cert paral·lelisme. Jo no crec que només fan bé les coses aquells que mai no han fet res, ni s'han preocupat de construir mai res.

És indiscutible, doncs, que per mi l'honestat de Jordi Pujol és absolutament inqüestionable. I com és natural amb aquesta premissa, si jo fos fiscal general no hauria perdut el temps, ni el paper, ni la tinta, per redactar cap querella. Hauria aprofitat aquests elements per fer altres tasques més productives, i més fructíferes per defensar els drets dels ciutadans.

Naturalment, la visió que nosaltres tenim de la

Jordi Pujol. / PRESENCIA.

fundació de la Banca, del seu desenrotllament, i especialment de les seves activitats a favor de la cultura catalana, i de totes aquelles activitats democràtiques, ens priva a qualsevol ciutadà amb la meitat del seny que hom considera normal en aquest país, a no fer cap pas en fals, ni a molestar cap honorabilitat.

Per això, calia senzillament agafar el darrer període de cinc anys, que és el termini legal que les empreses tenen obligació de guardar els papers, i d'aquesta manera hom podia investigar amb proves escrites el desenvolupament de la caiguda de Banca Catalana, sense necessitat d'entrar en raonaments polítics.

Per tant, per mi que he viscut les situacions polítiques i econòmiques en els darrers anys, em sembla normal que es vulgui investigar judicialment totes aquelles situacions irregulars que han emergit del mercat del diner i del sistema econòmic. El mal és que hi ha hagut banques amb més sort que han estat estintolades per col·legues del mateix grup bancari, i en canvi, que sapiguem, el Banc d'Espanya no s'ha preocupat pas dels seus resultats.

I com és natural, seria per part nostra una total ingenuïtat si volguéssim extrapolar el fet de Banca Catalana de la història. La història serveix per això, per donar un fil a totes les situacions, i poder-les comparar de manera que es materialitzi una unitat en el temps. Per tant, els fets de Banca Catalana estan dins del fil històric del sistema bancari català i de les seves relacions amb les banques espanyoles, del qual no podem aïllar per analitzar-ho separatament.

Dels fets en si, de l'extemporaneïtat de la que-

*«Per mi,
Jordi Pujol és
un home
d'una
honorabilitat
total, sense
taca ni ombra
de cap mena.
És un home
que he
defensat
moltes
vegades en
públic, i en
privat»*

«*Si tots els
senyorassos que
s'esquinçaven
les vestidures
aquests
darreres dies,
quan saberen
que Catalana
anava
malament, en
comptes de
treure els
diners, n'hi
haguessin anat
a portar més,
ens trobaríem
com ens trobem
ara?»*»

rella, de l'honorabilitat reconeguda per tots els que el coneixem, etc., a passar al fenomen psicològic col·lectiu que hem viscut, de projectar les nostres persecucions seculares en un home sol, això ja és un altre tema que mereix un estudi profund. El qual jo no puc pas fer ara, només en faré un esquema.

Banca Catalana, banca perseguida

En l'afer de Banca Catalana voldria fer unes reflexions que em semblen ben oportunes per comprendre l'ànima del nostre poble, que gaudeix i s'exalta en la persecució, i es defensa davant de l'adversari, i en canvi es deixa domesticar i amansir quan li fan una trastada molt més profunda i no diu res, i fins i tot potser col·labora amb el perseguidor.

Un grup humà agafa cohesió quan té agressions externes. Però els catalans hauríem de tenir prou experiència per veure que molts dels que ara més criden, són de classes socials que varen estar col·laborant 40 anys amb el agressors externs, i en determinats sectors continuen essent els *botiflers i sucursalistes* més reticents. I això per mi put a cremat. Cal coherència!

Heus ací unes preguntes en què caldria que tots reflexionéssim, i que jo vaig fer-me al Parlament de Catalunya, quan vaig veure la gernació que cridava enarborant banderes, que es venien pels quioscos de Barcelona.

Si tots els que eren a la manifestació, i especialment tots els senyorassos que s'esquinçaven les vestidures aquests darreres dies, quan saberen que Catalana anava malament, en comptes de treure els diners, n'hi haguessin anat a portar més,

ens trobaríem com ara ens trobem?

Per què molts dels que cridaven tant a la manifestació no varen ajudar la crida d'Espar Ticó, i no ens vàrem fer altra vegada nostra la Banca Catalana?

Jo us he de dir que la manifestació la trobaria correcta, si a partir d'ara tots els que hi varen assistir es comprometessin a llegir diaris en català i a editar només en català; que les etiquetes dels productes que fabriquen sigui en català; que les factures, albarans, comptabilitat, etc. siguin escrits en la nostra llengua; que els contractes i escriptures públiques siguin signats perquè estan en català; que els advocats que hi varen anar només presentessin demandes i protocols judicials als jutjats en català, etc., etc.

Però, dissortadament, l'agressió no ens ve pas només de fora. Els adversaris de la nostra Nació els tenim a dins mateix. I per a més paradoxa s'autoanomenen nacionalistes, i tracten de botifles els altres.

La nostra llengua només serà oficial si les empreses la fan oficial, i en això a Madrid no hi tenen res a veure. Tot depèn de nosaltres mateixos.

A qui em puc anar a queixar jo? Amb qui em puc doldre que persones directives d'empreses, assistents a la manifestació, fan absolutament en castellà les actes, els documents i tota la paperassa del seu negoci? Quan pugui resoldre això, i pugui saber que la coherència articula la vida dels *nacionalistes*, aleshores Catalunya serà forta, i no necessitarà cap manifestació. La Nació la fem cada dia. I per mi són més perillosos els agressors interns que no pas els de fora.

Cristina la bien plantada o la defensa de nuestra lengua

«EL PERIÓDICO»
1 DE JULIOL
ANY 1985

Ningú té l'obligació de parlar en castellà ja que el català es llengua oficial segons la Constitució. La pràctica, però, demostra que la tendència porta a deixar el català quan ens adrecem a un castellanoparlant, amb la qual cosa contribuïm poc a la consolidació de la nostra llengua

Recientemente se ha planteado un problema que hace referencia a la utilización de la lengua catalana en los medios de comunicación, pero lo cierto es que, salvo algunas opiniones autorizadas, siempre se ha escrito a grosso modo, sin ninguna precisión y sin ningunas ganas de defender los intereses, ni los derechos del pueblo catalán.

Actualmente, y con la Constitución en la mano, ningún catalán tiene la obligación de hablar ni de utilizar para nada el castellano. En consecuencia, cuando a un catalán cualquier persona le exige que hable en castellano, se le está coaccionando, e inclusive se le está vejando porque se le viene a decir que su idioma no es válido dentro de su territorio.

Con esto quiero remarcar que ningún militar, ni ningún policía, ni ningún magistrado, ni ningún juez, ni ningún funcionario, ni ningún jefe municipal, ni nadie puede obligar legalmente a un catalán a que abandone su lengua y la sustituya por otra. El catalán es oficial con cariz autónomo e indivisible, y con plena igualdad con respecto al castellano.

El error, demasiado extendido de que a un castellano hay que contestarle en su lengua, lleva a graves situaciones que perjudican gravemente en primer lugar a los mismos castellanos, que no tendrán así nunca la oportunidad de aprender el catalán, el cual, por ser una lengua latina, es de fácil aprendizaje con un poco de voluntad. Sin voluntad, evidentemente, no se puede aprender nada.

Esta actitud sociológica se llama bilingüismo pasivo, y es un comportamiento muy necesario, para defender los derechos lingüísticos de todos. Este comportamiento conviene que se conozca y

que todo el mundo lo considere como normal, ya que es el único a través del cual todos los ciudadanos pueden sentir-se protegidos. Si no se obliga a nadie a hablar en catalán, ¿por qué los catalanes hemos de tener la obligación de usar el castellano, si no existe ninguna ley que nos lo ordene?

Hay que terminar con esta humillación secular a la cual nos quieren someter en nuestra misma casa, obligándonos a cambiar de lengua, haciéndose dominantes en un terreno en el que no tienen ningún derecho, y al que nosotros ni moralmente, ni éticamente, ni legalmente no tenemos ninguna obligación de atender.

El catalán en la televisión

La prueba más evidente de que en los medios de comunicación en catalán, los locutores y presentadores deben hablar únicamente la lengua del medio, es la de que nadie haya oído nunca que al hacerle una entrevista, o participar un catalán en los medios de comunicación castellanos, se le deje hablar en catalán. Lo mismo tendríamos que hacer nosotros. Si en Madrid dejaran hablar en catalán desde TVE, sería diferente.

Hace 270 años que nuestro idioma ha sido objeto de una implacable persecución legal y política, la cual nos ha llevado a una situación diglósica que habría que parar. Y hay que pararla porque ahora, legalmente, no puede existir esta persecución, si bien sociológicamente y políticamente continúa.

Es curioso examinar las opiniones de personas que tienen colaboraciones periódicas en los diarios, que callan como muertos cuando los jueces dictan sentencias contra la lengua catalana, o ante

Tira còmica de la Norma, personatge clau en la campanya de normalització del català.

«...las calles y las plazas, los talleres y las oficinas se conviertan en clases prácticas de lengua catalana»

situaciones que de hecho pugnan contra la situación legal de una igualdad plena. Y sin embargo cuando quieres actuar dentro de los límites legales y en defensa de tus derechos individuales y colectivos, entonces se te echan encima todos aquellos que han guardado silencio ante el evidente lingüicidio.

Por todo esto, a Cristina, como mujer bien plantada que es, hay que darle ayuda y soporte, para que todos aprendan de ella, y vean en su actitud un reflejo de cómo hay que actuar en nuestra vida cotidiana, en el mercado, en el autobús, en el restaurante, en el café, en las oficinas públicas, en la notaría o en la barbería.

Es desde los medios de comunicación social

que necesitamos extender esta actitud, de manera que el bilingüismo pasivo se vaya expandiendo y se vaya normalizando, de tal forma que las calles y las plazas, los talleres y las oficinas se conviertan en clases prácticas de lengua catalana.

Es preciso que todos los catalano-hablantes dejemos de tener miedo, es preciso que todo el mundo haga uso de sus derechos lingüísticos, es preciso que volvamos a sentir orgullo de hablar en catalán en todas partes sin excusas. Convertir Catalunya en una aula donde resuene el verbo sin las claudicaciones ni las humillaciones que nos harían estériles.

Ya sé que lo que predico es diferente a la experiencia, que existen unos mecanismos inconscien-

tes que nos llevan a renunciar a nuestra lengua para hablar la lengua del interlocutor. Por esto, conviene añadir un esfuerzo suplementario que devuelva la prioridad de nuestra lengua a Catalunya. ¿De qué servirá que se obligue a enseñar el catalán en todas las escuelas, si en la calle no lo habla nadie? Convengamos que podría pasar como con el latín: todo el mundo lo sabía escribir pero nadie lo hablaba realmente.

A partir de ahora, todos tenemos que actuar como Cristina, la mujer bien plantada que nos ha enseñado a guardar nuestros derechos, a defender nuestra lengua sin claudicar ante nuestra excesiva pasividad. Pensémoslo bien. Haremos un favor enseñando a hablar en catalán, ya que nos repor-

tará enriquecimiento cultural. El primero en no aprenderlo es el bilingüismo pasivo, una gentileza estéril que nos hará suicidas.

Traducido del catalán

Entiendo que existen esos maliciosos duendes de la imprenta que nos juegan a todos pequeñas trastadas. No tiene mayor importancia. Quiero, con todo, que se sepa que, a pesar de la línea omitida por los famosos duendes, mi texto *Cristina la bien plantada, o la defensa de nuestra lengua*, publicado en EL PERIÓDICO de ayer, día 1 de julio, estaba escrito originalmente en catalán. Francesc Ferrer i Gironès (Girona).

«A partir de ahora, todos tenemos que actuar como Cristina, la mujer bien plantada»

DIARI «AVUI»
N. 222,
18 DE MAIG
ANY 1985

Aprofitant la visita del Rei a Catalunya i el seu discurs en bona part en català, Ferrer critica les màximes autoritats catalanes pel fet d'adreçar-se al Rei en castellà, quan coneix perfectament la llengua catalana

Il·lustració d'un romanç. / EXTRET DEL LLIBRE D'HISTÒRIA DE L'E.C. DIRIGIT PER BORJA DE RIQUER.

Quan Catalunya esternuda, Espanya es refreda

El viatge del Rei en general ha estat molt normal, és a dir, dintre d'una tònica correcta. No hi ha hagut cap mena de concentració de masses, els contactes han esdevingut amb institucions i persones individuals, cosa molt diferent del seu darrer viatge, el 1976.

Els mòbils o causes que han estimulat el viatge no se saben, encara que només pels nou anys de diferència des de la darrera vegada hom podria ja justificar-lo. Però malgrat tot, han existit molts de rumors que el rei ha vingut a Catalunya en uns moments en què hi ha tensions, i que el seu paper moderador ha funcionat per suavitzar-les.

D'entrada, si hagués de fer una valoració des de la vessant de la utilització de la llengua, diria que per part del Rei hom no li pot pas demanar més,

per ara. Si comparem el seu discurs al Tinell el 1976 amb el que va fer a la Generalitat, veiem que ha passat de 140 paraules en català a 223 ara, és a dir, un increment del 59%. És clar que la situació política era diferent. El 1976 hi havia el Movimiento, i ara estem en un sistema democràtic.

En canvi, considero que, per part de les institucions catalanes, no s'ha estat a l'altura. Per una banda, s'ha mantingut la diglòssia, pel fet que s'ha utilitzat el castellà en el seu ús escrit a les invitacions, i oralment, especialment per part del president de la Generalitat, no s'ha demostrat de manera absoluta que la llengua pròpia de Catalunya és el català.

El President ens parla alemany a Aquisgrà,

francès a Perpinyà, andalús a Mollet del Vallès, i demostra que és un políglota consumat. Per això mateix, i davant l'actitud del Rei, el qual ha demostrat a bastament que domina el català, no hi havia motius suficients per canviar de llengua. Baltasar Porcel m'ha reiterat vegades que el Rei parla català amb les seves filles. Doncs no hi havia d'haver cap inconvenient perquè el president també fes el seu discurs en català com el va fer Menéndez y Pelayo el 1888.

El president Pujol, de paraules pròpies en català només va dir-ne la meitat de les castellanes. I vosaltres em podríeu dir: quina importància té això? Doncs, en té molta. Com podem demanar que els ciutadans de Catalunya practiquin el bilingüisme passiu? Com podem demanar que vagin a les comissaries de policia i als jutjats, si el President al qual la llei li mana que la Generalitat tingui el català com a llengua pròpia, no ho fa? Recordem que l'exemple val més que mil paraules. I l'exemple és que si no tenim prou clara la qüestió de la llengua, que és una de ben diàfana, davant els poderosos, davant del cap de l'Estat, no podem pas pretendre que la gent senzilla ho tingui clar davant d'un municipal.

Deixant de banda aquests assumptes pedagògics que tant necessitem, passem a valorar els continguts dels discursos institucionals que ha pronunciat el Rei. De bell antuvi, el que ressaltaria més és el reconeixement explícit a tots els que varen treballar en la clandestinitat per a la democràcia, dient-los «que no es varen pas equivocar».

En els aspectes polítics també cal recordar el concepte que el Rei té de Catalunya, com a ele-

ment protagonista dins de l'Estat, especialment durant la transició política. I cal insistir que reconeix que el que fa Catalunya és una pauta i un model per a la resta de l'Estat.

No hi ha dubte que això és veritat, i que també és un problema que el nostre llistó el vulgui abastar tothom. Però en cap moment no se li ha escapat al Rei que la tasca de Catalunya fóra tenir una mica més d'autonomia sense dependre tant de les normes centrals, i poder gaudir d'un cert marge de maniobra, en el qual la unitat sigui «tractar diferent allò que no és igual».

Si és veritat que la nostra llum il·lumina i les nostres modulacions s'assumeixen bé, ens podrien deixar de retallar l'autonomia amb decrets i normes positives.

En canvi, aquesta vessant ens l'ha reconeguda en el camp econòmic. Aquí tots ens deixen llibertat per fer el que vulguem, mentre els donem ingressos per a la hisenda pública.

En el terreny econòmic, el Rei ens ho ha reconegut tot, i fins i tot diria que ens ho ha exigit, quan ha dit que «Catalunya havia d'assumir un paper d'avantguarda en la integració europea»; que se'ns pot exigir perquè és de la que se n'espera més; que no ens podem permetre pauses en la transformació ni en les possibilitats de desenvolupament, etc.

Cal contrastar, doncs, els discursos i comprovar els dos camps. Per una banda en el camp polític es queda tot en l'abstracció de les idees generals com ara democràcia, justícia, llibertat i diàleg.

I en el vessant econòmic ens donen tanques concretes per a la creativitat i la creació sense fronteres ni lligams.

*«Si és veritat
que la nostra
llum il·lumina
i les nostres
modulacions
s'assumeixen
bé, ens
podrien
deixar de
retallar
l'autonomia
amb decrets i
normes
positives»*

«EL PUNT»
21 DE JULIOL,
N. 3557
ANY 1990

La falta de publicacions escrites en català no és atribuïble a la falta d'un mercat catalanoparlant suficient, sinó a l'escassa qualitat dels productes

La revolució al quiosc

Quan t'atures davant d'un quiosc plantat en qualsevol plaça o carrer de Catalunya, hi quedes absolutament emboirat. Un país que té una llengua pròpia, que els seus habitants tenen en la seva llengua el màxim exponent de la seva nacionalitat, que lluita amb delit contra qualsevol sucursalisme, que no vol perdre la seva personalitat cultural, i durant segles ha resistit davant de qualsevol intent d'homogeneïtzació i arranament, resulta que de manera aclaparadora les publicacions que s'hi venen no són en la nostra llengua.

Aquest fenomen és per fer pensar a tothom, ja que la malaltia abasta no solament la premsa diària, sinó també les publicacions setmanals, i també les revistes de qualsevol tipus. I per tal d'aïllar i analitzar el fet cal subratllar dues qüestions del mateix problema. Per una banda, hom pot observar el colonialisme informatiu, i per l'altra el sucursalisme lingüístic. La colonització informativa és l'excessiva pressió d'oferta i una massa normal demanda de totes aquelles edicions que es publiquen fora dels nostres límits i són absorbits tranquil·lament pel nostre mercat. En canvi, el sucursalisme lingüístic és el fenomen de totes aquelles publicacions que, tot i ser editades dins de casa nostra, es fan en una llengua que no és la pròpia de Catalunya. Potser a nosaltres ens interessa més destriar aquest darrer fet, i estudiar-ne les causes.

El darrer cens de població de 1986 ens assabentava que a Catalunya tenim cap a l'onze per cent de la població que no sap llegir ni escriure, la qual cosa representa cap a 650.000 persones. Ara bé, les mateixes fonts i altres enquestes fetes sobre l'univers estadístic del Principat ens confirmen que el

38% dels habitants no saben llegir en llengua catalana, la qual cosa vol dir que a més dels analfabets o il·letrats totals hi hauríem d'afegir un 27% més.

Tot i això, el mercat potencial dels lectors en llengua catalana al Principat és 3.700.000 persones, la qual cosa és el 62% de la població total, i que representen el 83% de la població que és originària de Catalunya. Les enquestes també ens informen que el 73% d'aquests catalans d'origen llegeixen diaris en llengua catalana. Quina és, doncs, la causa per la qual aquest desig no es materialitza en l'oferta dels quioscs?

És indiscutible que els catalans portem un ròssec que no ens sabem treure del damunt. Des que el comte d'Aranda, el 1768, va prohibir que s'ensenyés el català a l'escola, nosaltres portem una perdigonada a l'ala que ens ha privat de volar alt pel firmament de la premsa escrita en llengua catalana.

Però ara aquest fet ens hauria de conscienciar tots que, precisament per aquesta persecució i encalçament, la nostra ideologia ens hauria de fer veure la necessitat de superar els entrebancs que els glotòfags ens han posat perquè no assolim la nostra normalitat lingüística. Tanmateix, Catalunya, en aquests darrers anys de democràcia, ha demostrat en el terreny dels mitjans de comunicació de les ones hertzianes, tan auditius com visuals, que ha superat totes les barreres i ha sabut consolidar una audiència nombrosa en les emissores i programes fets en llengua catalana, per la qual cosa, en cap cas mai ningú pot dir que la llengua hagi estat motiu de rebuig, ni causa de bandejaments.

Però el reeiximent observat en els mitjans de

La presència de publicacions en català als quioscos és escassa. / JOAN COMALAT.

comunicació audiovisuals en llengua catalana no l'hem pas pogut veure simultàniament en els mitjans escrits, i hem continuat rutinàriament dins del més menyspreable sucursalisme lingüístic, sense reacció palpable per part de la burgesia que disposa dels recursos econòmics per fer possible el renaixement, ni per part dels lectors que podrien provocar un capteniment normalitzador pel simple joc de les lleis de la demanda.

I això només serà possible si tots plegats n'agafem consciència i materialitzem la nostra voluntat, mitjançant una actitud ferma i decidida que s'ex-

pressi inequívocament en el nostre capteniment de consumidors. Ens cal un ideari ben senzill i planer, que ens faci capgirar l'actual situació del mercat en els mitjans de comunicació escrita. Ens cal només un sentit ètic que ens faci bandejar no solament el colonialisme informatiu, sinó també que ens faci desterrar de casa nostra el sucursalisme lingüístic.

I això és a les nostres mans. Això depèn de saber fer bona tria a l'hora de comprar. Estic segur que en els mitjans escrits tampoc la llengua no és pas la culpable de l'actual situació, sinó que més aviat és la qualitat informativa la que fixa el nivell de la demanda dels lectors.

Però això, no és res més que un peix que es mossega la cua, i per resoldre-ho cal trencar aquest cercle viciós, i naturalment cal esforç per les dues bandes, és a dir, dels editors i dels llegidors. I per assolir aquesta connivència entre l'oferta i la demanda potser seria necessari un cop de

timó des de les institucions i des d'una consensuada voluntat formada unànimement per totes les forces polítiques.

Cal portar la revolució als quioscos. Cal una renaixença que normalitzi la situació actual en els mitjans de comunicació escrita, per facilitar al 83% de la població catalanoparlant —en tots els tipus de publicació: premsa diària, hebdomadaris i revistes— edicions fetes en la nostra llengua catalana, per no haver de viure aquest estat menyspreable de sucursalisme lingüístic ni de colonització informativa.

«Cal portar la revolució als quioscos. Cal una renaixença que normalitzi la situació actual en els mitjans de comunicació escrita»

«EL PUNT»
25 DE DESEMBRE,
N. 4002
ANY 1991

Les impugnacions fetes pel govern de Madrid contra lleis inscrites dins el Dret Civil català porten Francesc Ferrer a fer un repàs dels diferents intents d'espurgar el Dret Civil català per part de l'administració espanyola

El dret civil

El govern de Madrid, el 1987, va impugnar davant del Constitucional la llei catalana 9/1987 que regula la successió intestada. Més tard, el mateix govern va recórrer també la llei 7/1991 de filiacions que havia aprovat unànimement el Parlament de Catalunya.

Aquestes dues impugnacions fetes pel govern central contra lleis el contingut de les quals s'integra dins del Dret Civil català, han fet emergir altra volta serioses preocupacions entre els ciutadans catalans, i sobretot entre la classe política, atès que tots els constituents estàvem segurs que el Dret Civil era una competència exclusiva de la Generalitat de Catalunya quan vàrem aprovar Part. 149.1.8.

La prouja uniformadora i arranadora del règim jurídic civil no és pas un problema actual. Això va començar a arrelar quan les tropes espanyoles del primer Borbó varen conquerir amb les armes els territoris de parla catalana: València fou sotmesa a les lleis de Castella, i a Catalunya i les Illes també es va intentar, sense reeixir.

El Real y Supremo Consejo de Castilla va aprovar que «...se inclina a que, dándose por perdidas y totalmente abolidas todas la leyes, constituciones, fueros y costumbres de Cathaluna» d'ara endavant es governi per les lleis de Castella.

Però el Consejo, el Dret Civil no va gosar alterar-lo quan va escriure: «*Hecha toda reflexión en quanto a los negocios civiles sobre los intereses de partes, no encuentra el menor perjuicio al estado, autoridad real y soberania de las regalías de V.M. en permitir que el derecho legal se observe en todo género de últimas voluntades y contratos entre partes; antes bien de introducirse lo contrario, que por lo substancial et in recto del derecho des-*

truyese las disposiciones y costumbres antiguas se causaria confusión en el país.»

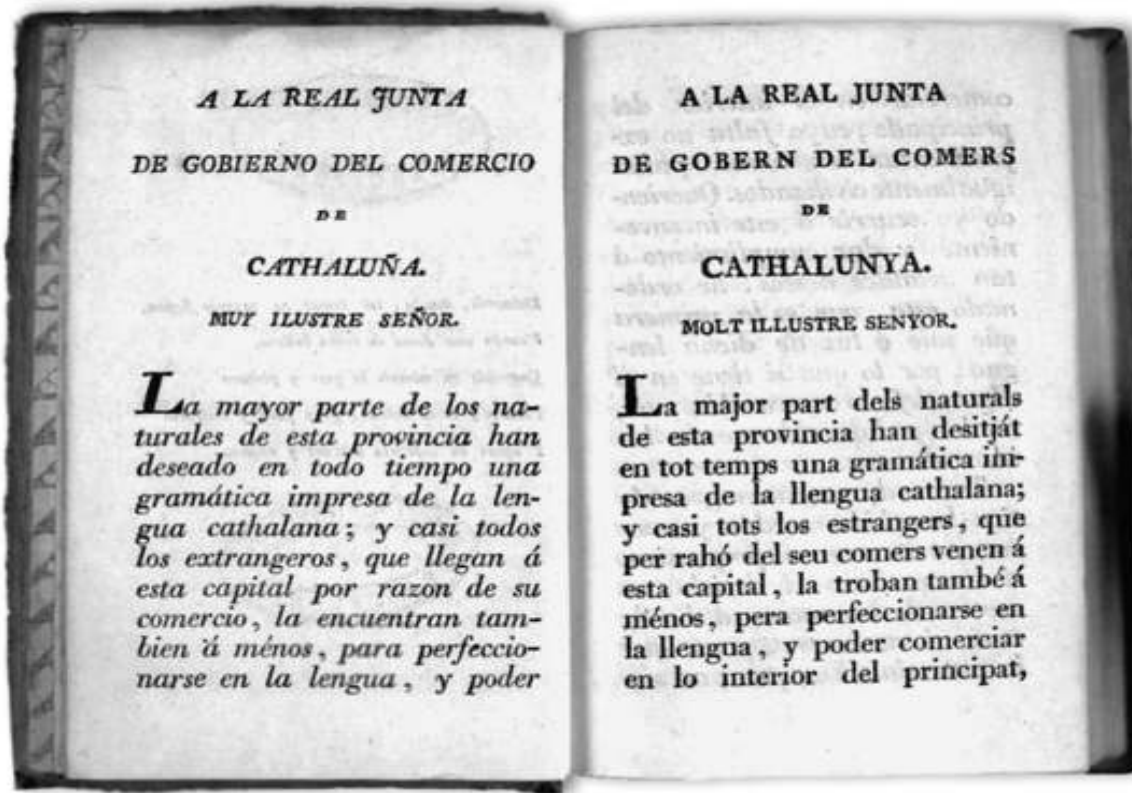
El Consejo va recomanar això al Rei, basant-se en el que li havien suggerit els informes de Francisco Ametller i Joseph Patino, i Felip V, el destructor de la sobirania de Catalunya, no té coratge de retocar el Dret Civil per por de notaris, advocats i escrivans. I així anem vivint. Sense poder legislatiu, el Dret Civil quedà ancorat sense adaptar-se a les noves realitats socials, malgrat que essent el costum una font bàsica del nostre dret, la mort no va poder ser per asfíxia. La mort havia de venir de Madrid en voler-lo anihilar per congelació.

La Constitució de Cadis

La uniformització fou decretada en la Constitució de Cadis, però fins al 1833 no es constituí la comissió unificadora del dret civil. El 1843 es creà una nova comissió codificadora, la qual fins al 1851 no va fer el projecte de codi, que mai no fou sancionat.

El 1875 una altra comissió general de codificació va iniciar la feina arranadora, i el 1881 es tornà a intentar l'assimilació del dret català davant d'una campanya en contra de totes les forces socials, econòmiques i polítiques de Catalunya. Aquesta lluita va frenar per sempre la desaparició del nostre dret, el qual vivia de la seva darrera compilació de 1702.

En temps de la dictadura del general Franco, es va fer una nova compilació, el 1960, fent-ne una esporgada molt considerable. Per això, quan es va elaborar la Constitució de 1978, es varen veure obligats a mantenir el Dret Civil català, i en

Gramàtica i apologia de la llengua catalana. J.P. Ballot, Barcelona 1815. / EXTRET DE LA «HISTÒRIA DEL PAÏSOS CATALANS» DE L'ENCICLOPÈDIA CATALANA.

l'Estatut d'Autonomia (art. 26) de manera explícita el govern de Madrid s'obligava a respectar les fonts del dret català, les quals, com sap tothom, no tenen res a veure amb les fonts del dret espanyol comú.

Però, tot i això, ara l'estructura políticoburocràtica que té hegemonia a Madrid ha tornat a presentar recursos en contra del desenrotllament del dret català amb la finalitat de deixar-lo aturat, momificat i congelat.

Puc entrellucar que la finalitat d'aquests recursos és assolir que el dret català quedi arnat, puix els arguments aportats per l'advocat de l'estat són ideològics i amb pretensió d'eliminar la sobirania

del Parlament, deixant-la només per una cleda tancada a la realitat sociològica canviant.

Els catalans ens hauríem de dotar d'un Codi Civil complet sense dubtes ni complexos, tal com ho haurien fet aquells avantpassats nostres que varen ser vençuts per la força de les armes de l'exèrcit espanyol si no haguessin perdut la guerra.

Que a Madrid això no els agrada? Bé, és un problema seu. I la superestructura del PSC ha de continuar lluitant contra aquesta actitud madrilenya, que no és pas d'ara, per fer-los veure que el respecte a *fet diferencial* passa per tenir llibertat en allò que més ens identifica, i on només podem cedir sobirania a Brussel·les, i no gens a Madrid.

«Els catalans ens hauríem de dotar d'un Codi Civil complet sense dubtes ni complexos, tal com ho haurien fet aquells avantpassats nostres que varen ser vençuts per la força de les armes»

«EL CARRILET»
N. 34,
JUNY
ANY 1992

Situa els orígens del tren de Sant Feliu en el context polític i econòmic d'una època, l'any 1888, crucial per al desenvolupament econòmic i polític de Catalunya

El tren i la història

Quan em varen encomanar que parlés del tren de Sant Feliu a Girona, en commemoració del seu centenari, de bell antuvi se'm va acudir remenar pel Senat si trobava alguna referència sobre la seva aprovació.

Efectivament, en la recerca vaig trobar en el Diari de Sessions de 1888 que el dia 30 d'abril del mateix any, el Senat autoritzava la concessió administrativa d'un ferrocarril de Sant Feliu a Girona, publicant-s'hi la llei degudament sancionada per la reina Maria Cristina. Aquella llei declarava el tren d'utilitat pública, per la qual cosa tenien dret a l'expropiació forçosa així com a l'aprofitament i ocupació del terreny de domini públic. La concessió es va fer per un termini de 99 anys, els quals s'haurien acabat el 1987.

El 1888 fou un any molt important a Catalunya, puix s'hi va celebrar l'Exposició Universal al parc de la Ciutadella, i el catalanisme polític va adreçar un missatge a la reina regent demanant entre altres coses que la llengua catalana fos oficial.

Aquesta demanda a Madrid va caure molt malament i el diputat Romero Robledo, va fer una interpel·lació al govern en contra d'aquesta reivindicació nacionalista. En nom del govern va contestar el ministre Navarro y Rodrigo, que va dir que la petició catalanista era «una extravagància de una minoria insignificant» i a més a més afegí que era «un acto de demencia». Davant de la insistència del diputat, el ministre va reiterar que el missatge «el gobierno lo entrega al desprecio universal». Hi varen haver crits i rumors que titllaven de delictes les peticions catalanes, fins que el president del Congrés va dir: «Seria prudente pensar en la incompatibilidad de la extravagancia con el delito, no confundien-

Porta Ferrada del monestir de Sant Feliu de Guíxols. / E. VAQUÉ

do los presidios con los manicomios.» És a dir, que el 1888, quan s'atorgà la concessió del tren de Sant Feliu, a Madrid, els senyors més representatius qualifiquen de bogeria o folia les demandes catalanes, i consideraven que es tractava d'una qüestió de manicomi.

De bon començament, el tren de Sant Feliu disposà de telèfon entre les estacions, car en tenia d'ençà de 1891. Ara bé, el catalanisme sorgit va esdevenir cada cop més important políticament, i a aquella «minoria insignificant» se li va prohibir el 1806 que parlés en català per telèfon. Ben segur que quan a una nació se li prohibeix el seu idioma, no és pas una folia.

El tren de Sant Feliu des del 1892 ja funcionava, en canvi no podia pas anar endavant Catalunya en els seus drets nacionals, ja que davant de les peticions dels catalans el 1900, varen fer una

El carrilet a l'estació de Llagostera. / ARXIU SALMERÓN.

modificació al Codi Penal on varen establir que anar a favor de Catalunya era destruir la «*unidad de la patria*» i era un delict. Els senyors que manaven aleshores, després del despreu de tractar-ho com un tema de manicomi, varen fer mans i mànigues per sotmetre el poble català mitjançant les presons. Heus ací la vida d'aquells anys.

Cal tenir ben clar que la vida del *feliuet* ha estat gairebé de 100 anys d'allò més intensos. Si comparem la vida del tren amb la història de Catalunya podrem observar que en aquesta època han passat els esdeveniments més inversemblants tant en l'aspecte polític, com en les transformacions socials, i en les revolucions econòmiques. Per exemple, el 1868 es treballaven tretze hores diàries, passada la revolució d'octubre s'assolia la jornada laboral de dotze hores, i el 1889 quan s'estaven construint les vies del tren per primera

vegada es va celebrar el primer 1r de Maig i es reivindicà la jornada de vuit hores, les quals no varen ser autoritzades fins el 1919. Sant Feliu va celebrar amb grans expansions socials aquest Primer de Maig de 1889, i ben segur que hi intervingueren els treballadors del tren. Qui els havia de dir que tardarien trenta anys a aconseguir les vuit hores!

La història no és una assignatura, és una font de coneixements que ens són indispensables com a referent per a la nostra experiència vital. Tot el que esdevé avui cal que ho passem pel cedàs de la història. Si tothom tingués la capacitat adquirida de situar el present dins de la dimensió històrica, és ben segur que moltes de les errades que fem, tant individualment com col·lectivament, es podrien evitar en benefici del progrés de la humanitat.

«El 1868 es treballaven tretze hores diàries, passada la revolució d'octubre s'assolia la jornada laboral de dotze hores, i el 1889 quan s'estaven construint les vies del tren per primera vegada es va celebrar el 1r de Maig»

«EL PUNT»
N. 4500,
1 DE JULIOL
ANY 1993

Poc després de la
dissolució de la
Crida, fa un repàs
a l'activitat d'una
entitat que va
basar el seu èxit en
l'unitarisme i
reclama continuar
amb el seu treball

Qui substituirà la Crida?

El 18 de març de 1981, pocs dies després del fracassat cop d'Estat, al paranimf de la Universitat una gernació aprovava la Crida a la Solidaritat en Defensa de la Llengua, la Cultura i la Nació catalanes.

Què va esdevenir a la Crida d'ençà d'aquell moment? La paraula del missatge es convertí en una eina. Uns diuen que esdevingué un moviment; altres, un contrapoder; també s'ha dit que era una organització política. La realitat, fou una mica de tot. Però el més important és que va néixer amb un gran consens i com una plataforma unitària, per la qual cosa es retrobava altra volta el neguit polític unitari dels catalans a les darreries del franquisme.

La força de la Crida fou el seu caire unitari. Catalunya, cada vegada que camina amb ideals unitaris, té una força invencible. Per això cal veure en la seva trajectòria que en els moments i accions que s'organitzaren unitàriament l'èxit fou esclatant. Èxit de l'apartidisme o del suprapartidisme. La Crida era el poble català. Però tot i això, hom no podia pas esperar que de l'espontaneïtat del poble en sorgissin resultats organitzats i racionals. Per això cal retre homenatge i proclamar el reconeixement a tots els que han treballat aquests anys amb tanta intensitat. Treball en l'aprofundiment de la nació, en l'eixamplament del concepte d'autodeterminació, i en especial en la solidaritat amb totes les nacions i per la normalització lingüística.

Per mi uns dels principals objectius de la Crida fou assolir la normalitat de la llengua catalana en tots els àmbits. Cal recordar les campanyes: *Ep, en català* (1983), *Etiquetatge en català* (1984), *Operació*

Barcelona (1984), *Dia de lluita per la llengua* (1985), *Telèfon de la llengua* (1985), *Bilingüisme no* (1985), *Català a la CEE* (1986), *No paguem si no és en català* (1987), etc. És en aquesta tasca on jo em trobo absolutament incardinat, i aquí rau per mi el gran problema que representarà la dissolució del moviment cívicopolític.

Segons la meua opinió, la normalització de la llengua cal fer-la en diferents fronts, en diferents àmbits, i de manera diferent segons els territoris. Cal fer-la per via parlamentària, pels camins de la política ordinària, des de les administracions públiques, des de les empreses i des de la consciència de cada ciutadà.

Ara bé, ens cal un òrgan cívic que pugui aglutinar els ciutadans sense distinció de polítiques, que sàpiga defensar els nostres drets allà on calgui, i que exigeixi l'acompliment de les normes arreu.

La Crida va ser un òrgan o un instrument inqüestionable en la normalització lingüística perquè va arribar més lluny que les administracions, ho féu més de pressa i amb més eficàcia. Les tècniques d'actuació foren un model comunicacional. La projecció dels seus missatges obligà els mitjans de comunicació, en especial els audiovisuals, a participar en la seva difusió, i això fou un catalitzador que féu avançar moltíssim les lentes gestions políticoburocràtiques.

Heus ací la qüestió que avui tenim plantejada. Catalunya perd un instrument, que no sabem pas qui el substituirà. Tenim un buit en les trinxeres. Aquest espai no el podem pas abandonar. Hem d'estar amatents i disposats a la mobilització quan calgui.

«Proletaris de tot el món, uniu-vos!»

«EL PUNT»
21 D'OCTUBRE
ANY 1993

En aquest petit tractat d'economia política compara la situació del món laboral en l'època de Marx i Engels amb l'actual, amb desigualtats importants entre uns països i altres, i un capital que disfruta de la màxima mobilitat per maximitzar els beneficis, un panorama molt allunyat del de mitjan segle XIX

El dia de 1848 que Karl Marx i Frederik Engels varen subscriure el seu *Manifest Comunista* cridant a la mobilització dels treballadors, s'entenia que el moviment obrer patia, d'una manera més o menys homogènia, una explotació del sistema capitalista, que s'estava consolidant, ja que es pot considerar que arreu els treballadors estaven desprotegits gairebé d'igual manera, davant de les contingències de la vida. Avui ens toca reflexionar si Marx i Engels, en el cas d'haver de redactar ara el *Manifest*, ajustat a la realitat actual, també s'adreçarien als obrers de tot el món amb els mateixos supòsits i amb idèntics arguments.

La crisi econòmica que plana actualment damunt de la classe obrera del continent europeu, és una situació ben diferent, segons que els treballadors pertanyin a un dels països membres de la CE o que estiguin inclosos en el sector continental que fins fa poc encara estava sota el règim del socialisme d'estat. A més a més, d'altra banda, amb la mundialització assolida per l'economia també s'han ajuntat a aquest conglomerat els obrers que viuen en països més llunyans i que gaudeixen de graus de protecció o de benestar molt diversos, els quals, paradoxalment, entren en competència entre sí.

El factor *capital* s'ha espavilat molt i el seu mercat no té cap mena de fronteres. La col·locació del capital es fa per la telemàtica en dècimes de segon en qualsevol lloc del món, sempre a la recerca de la màxima rendibilitat o de l'obtenció del màxim profit. El capital està molt concentrat i les decisions es prenen ràpidament sense haver de fer assemblees ni de demanar autorització a ningú; l'única fita que compta és aconseguir les majors

rendes en el mínim termini de temps possible.

En canvi, el factor treball, l'altre agent important de la vida econòmica, no està pas coordinat, ni endegat sota una sola direcció. El treball encara viu perplex davant de la nova estratègia del capital. Mentre els europeus maldaven per assolir els màxims avantatges de l'*estat del benestar*, simultàniament en altres continents hi havia treballadors com ells que estaven disposats a donar la seva força laboral per uns salaris pírrics i unes condicions socials mancades de seguretat i de protecció, de la qual cosa se n'aprofitava, evidentment, el capital.

I heus ací que emergeix la famosa competitivitat. La competitivitat que neix bàsicament de les diferències que hi ha en els costos de la mà d'obra. Quan aquestes diferències abans s'esdevenien en una mateixa localitat, en un mateix sector, o dins d'un mateix mercat nacional, la solidaritat obrera podia lluitar per assolir la igualtat laboral.

En canvi avui tot s'ha capgirat. La crisi del petroli i de les matèries primeres esdevinguda el 1973, va ser una revolta dels països pobres contra els industrialitzats, i ara aquell fenomen ha canviat de torna, traspasant-lo al camp de la mà d'obra i salaris socials de la indústria, i fa entrar en competitivitat les classes obreres dels diferents països.

Aquest panorama ens porta a una nova visió del problema social i a una nova etapa dins del moviment obrer. Cal que reflexionem molt per trobar-hi l'entrellat, ja que l'estat del benestar s'afebleix per a uns, quan per a altres encara és una utopia. L'autèntica justícia passa per unir tots els proletaris del món? Qui vol ser proletari, ara i ací?

«EL PUNT»
N. 6913,
27 DE FEBRER
ANY 1994

Reconeix el paper civilitzador que ha jugat l'esquerra en el procés de normalització del català, però adverteix d'alguns errors i reclama la continuació del consens

L'esquerra

El jacobinisme a l'Estat Espanyol va entrar de mans del liberalisme en començar el vuit-cents. Si bé és veritat que l'esquerra en la segona meitat va ser federal, mai no va entendre plenament el fet nacional català. No podem pas afirmar, doncs, que històricament l'esquerra a l'Estat espanyol hagi estat sempre respectuosa amb el fet nacional català, atès que entrava en contradicció amb el seu nacionalisme espanyol, però en canvi sí que podríem dir que en les èpoques de llibertat gràcies a ella ha existit més tolerància i permissivitat.

Amb tot aquest problema que des de Madrid s'ha atiat en contra de la llei de normalització, l'esquerra s'ha comportat més civilitzadament. Ara bé, caldria matisar que el capteniment dels partits esquerrans espanyols s'ha degut especialment a la pressió política que li han fet els seus homòlegs catalans. L'esquerra domèstica ha estat bàsica per posar les coses al seu lloc, i d'altra banda per mantenir el consens en la matèria. Caldrà recordar que quan es va redactar l'Estatut català, a l'Assemblea de Parlamentaris, el tema de la llengua es va consensuar amb una ponència, en la qual hi havia un representant de CDC, un del PSC i un del PSUC. Va ser aquesta tríada la que va redactar el text i la que va fixar la igualtat, quant a drets i deures, per a les dues llengües oficials. En conseqüència, és normal que ara siguin també els que facin pinya per mantenir-se en aquell consens tan necessari per a Catalunya en moments transcendents com aquests. A voltes, però, l'esquerra domèstica fa esgarips que s'haurien de vigilar més, sobretot quan hi ha tant de combustible a punt de cremar. La Federació de Municipis fa pocs dies va titllar la Generalitat d'actituds franquistes perquè va orde-

nar que els ajuntaments tenien l'obligació de fixar com a «mèrit específic» el coneixement de la llengua catalana a les convocatòries dels funcionaris de l'administració local, dipositaris o interventors, segons la legislació de l'Estat. No pot ser que una federació catalana pugui dir franquista a algú perquè ha exigit la llengua catalana com un mèrit, ja que la Constitució mateix obliga a conèixer el castellà tots els ciutadans. No només els funcionaris de l'administració local, sinó tothom. Si posar el català com un mèrit és ser franquista, què deu ser, doncs, obligar a conèixer el castellà sense contemplacions? És com el que va escriure Jordi Soler a *El País*, en un article molt ponderat al qual li sobrava el final, en què arremetia contra CiU perquè intentava promoure un millorament de la llei de normalització. Bona part de la campanya contra el català pretenia frenar aquesta normalització lingüística de Catalunya, i si Soler abona la retirada del projecte de llei, el que abona és precisament això, ajudar a assolir els fins i objectius de la dreta. Però el que és més paradoxal és que el projecte de llei intenta obligar el català a la vida comercial i mercantil, i, per tant, exigir-ho als empresaris, comerciants, fabricants, etc. I aleshores em pregunto, per què hem d'anar contra aquest procés si no va contra els usuaris o consumidors, sinó que està previst exclusivament per salvar els seus drets? L'esquerra ha d'anar amb peus de plom. L'esquerra domèstica ha fet un gran servei a Catalunya soldant i cosint. Històricament l'èxit d'arribar a una sola comunitat i a un sol poble en bona part serà un mèrit de l'esquerra. No trenquem doncs el consens, i anem plegats tots cap a un objectiu final que ens agermani.

La dreta

En aquest Estat que per un atzar de la història ens ha tocat viure als catalans, el que se'n diu les forces retrògrades i ultramuntanes han governat gairebé sempre. En pocs espais temporals pujaren al poder els col·lectius que albiraven el futur amb una visió progressista i liberal de la vida. Així veiem que aquests períodes sempre foren curts, com el trienni liberal (1821-23); el bienni progressista (1854-55); el sexenni democràtic (1868-1874); la II República (1931-1936), etc. I no és balder fer constar que en aquelles èpoques l'accés al poder de les forces avançades molt sovint coincidí amb una crisi econòmica que les dretes no sabien superar.

Ara les coses potser són diferents. El període democràtic fa disset anys que dura i la crisi cíclica no ha estat prou forta com per fer un recanvi governamental. Però la dreta torna a ensenyar les orelles. La dreta carpetovetònica i ancestral neguiteja per tornar al poder. Però com que no té una alternativa prou creïble per resoldre el problema econòmic i social, s'ha entaforat en la qüestió sempre rendible del model d'Estat, el qual ha de ser un i indivisible. Per això, mai com ara la dreta remuga contra Catalunya. La dreta política i sociològica espanyola, la qual no ha de ser precisament la feixista, té com a ideologia de masses l'anticatalanisme. I pel que sembla, en les matemàtiques electorals sempre els resulta rendible aquesta mena de lluita. Quan es tracta d'anar contra el govern socialista, no l'ataquen pas per la seva manera de gestionar, o pel tarannà en les directives socials, o per la política en el camp laboral. La dreta cerca unes dimensions nacionalistes, i els atribueix el trencament de la nació, l'esberlament

de la pàtria, el trinxament de la seva llengua imperial i la disgregació de la unitat de destí universal. Amb aquests impropis sap que remou i burxa els baixos instints nacionalistes de molts espanyols que prefereixen una Espanya roja a una Espanya esberlada. I com que sap que en qualsevol cas els catalans tenen les de perdre, no té cap reticència a fer surar discrepàncies, diferències i controvèrsies seculars. Ells saben que el que sembla vents recull tempestats, però simultàniament també coneix que a l'Estat espanyol totes les tempestats que s'han congriat sempre han anat en contra dels catalans, de la seva llibertat, de la seva cultura i de la seva llengua. En aquests moments, per ells, i només per poder gaudir del poder, estan disposats a qualsevol rebombori.

I els catalans, endormiscats i desmemoriats de la història que ens alligona, vivim en un nirvana que no ens deixa agafar consciència de la nostra situació. Els catalans no reaccionem contra tanta mentida, ni contra les esquitxades que rebem, ja sigui pel quinze per cent, pel Liceu, per la llengua catalana o per les nostres llibertats rebregades.

Ens volen en un estadi provincial i dins d'un sotmetiment colonial. Cap català hauria de col·laborar amb aquestes forces polítiques reiteradament anticatalanes. Cada vegada més hom s'ha d'adonar que la sobirania del nostre poble i la llibertat de la nostra terra no poden venir mai de fora. Aquests ideals només seran possibles si els mateixos catalans ens en fem conscients i amb voluntat pròpia lluitem per assolir-los. De ponent poca cosa bona pot venir, i la història ens ho ensenya. No podem tornar a ensopegar amb la mateixa pedra.

«EL PUNT»
N. 4732,
20 DE FEBRER
ANY 1994

El discurs de la dreta per inflamar les masses és el discurs de l'anticatalanisme, el discurs de l'esberlament de la pàtria i de la llengua imperial que tants de rèdits electorals els ha donat històricament

«EL PUNT»

N. 5692,

13 D'OCTUBRE

ANY 1996

Els polítics que disposen del poder d'elaborar les llistes electorals es rodegen de mediocritats per evitar que els facin ombra. Un retrat psicològic més aviat pessimista de les misèries dels polítics que no deixen de ser, en definitiva, les misèries dels humans

La política i els polítics

En la vida quotidiana tots podem observar que el comportament individual de les persones té molt a veure amb llur estat psicològic i llurs interessos. I en general en qualsevol grup o col·lectiu humà existeixen capteniments que hom pot objectivar arreu. Tant és que sigui en un claustre de monges de clausura, en un equip de futbol, en la vida laboral d'una empresa o al clos acadèmic d'una escola. Tanmateix aquest capteniment també es pot veure en polítics en la vida política normal.

És veritat que els objectius ideològics o els principis doctrinals haurien de ser els propòsits finals d'una força política, i per tant de tots els seus membres. Però la realitat ens fa veure que sovint el capteniment dels polítics no té res a veure amb els objectius ideològics que diuen que defensen, sinó amb el seu tarannà psicològic personal. De manera que el capteniment dels polítics el modelen més aviat les neurosis del nostre temps, que no pas l'assoliment dels horitzons ideològics o principis doctrinals pels quals s'han compromès a treballar políticament.

Davant d'aquesta disjuntiva, les manifestacions públiques dels polítics cal entendre-les no solament des dels postulats ideològics, sinó des dels arguments profunds de la seva personalitat, atès que sovint se solen revestir amb excuses i arguments aquelles decisions que tenen només una justificació personal, la realitat de les quals pel fet de ser vergonyants no poden expressar-se planerament per la seva manca de justificació o explicació, i aleshores es maquillen amb grandiloqüències totalment falses.

És una llàstima, però és així. Quan hom desitja tenir poder i poder manar sense cap entrebanc

democràtic, mai no es diu planerament fent una autoanàlisi dels seus neguits. Ni tampoc no s'explica ben clarament que com que no es vol que mai ningú no els pugui criticar, han intentat eliminar del seu voltant tots aquells que els puguin fer ombra i han procurat desterrar políticament tots aquells que, malgrat que són del seu mateix parer, puguin tenir possibilitats d'entrebancar les decisions dubtoses. Fixem-nos com és habitual veure alcaldes que quan fan la llista electoral intenten treure del seu darrere qualsevol persona que tingui pes polític o categoria en tots el sentits, i en canvi hi posen terregada, per evitar qualsevol contrincant polític. I això que es veu habitualment a les llistes municipals, també cal pensar que passa quan dins d'un partit els capdavanters prefereixen mediocritats en la seva candidatura, i no fer una relació de *cracks* i de pesos pesants que donin pes i substància a la directiva del partit.

Doncs davant d'una cosa tan simple i tan evident, podem verificar sovint per enlairar artificiosament la personalitat egocèntrica dels que tenen facultats de fer llistes al seu antull, no ens ha d'estranyar que hi hagin decisions polítiques de gran importància per a Catalunya i de repercussions públiques de gran abast que no estiguin guiades ni pels objectius ideològics, ni pels principis ètics, ni pels horitzons anhelats de tanta gent, sinó per raons inconfessables i vergonyants que només depenen d'una erràtica situació psicològica.

L'instructor de la comptabilitat, quan va veure que l'home era natural que s'equivoqués i els seus errors no deixaven quadrar els balanços, va inventar la partida doble. En política la partida doble són les eleccions. Eleccions dins dels partits i

Cartells de propaganda electoral per a les eleccions del 6 de juny del 1993. / LLUÍS SERRAT.

eleccions generals per a tot el poble. Però quan hom no es vol sotmetre a la disciplina de la partida doble de les votacions i tira pel dret amb el seu ego esbiaixat pels seus anhels irreprimibles, no mira pas els objectius sagrats d'una ideologia en què confia tot un poble, ni tampoc els ideals intocables d'una munió de persones que esperen generació rere generació per aconseguir-los. Aquests polítics tiren pel dret, per la drecera més ràpida per satisfer la seva necessitat vital de poder manar damunt dels altres.

Estem vivint la política entre humans. Els

humans no som éssers perfectes. La política no és pas diferent dels altres estadis de la vida social, cívica o laboral. En conseqüència, només el temps ens podrà indicar que hom no pot refiar-se d'aquells polítics l'ambició dels quals no està legitimada per l'assoliment d'unes fites marcades pels seus ideals, sinó que simplement es posen en la vida política per satisfer unes ànsies que possiblement en altres camps els serien més difícils d'aconseguir.

Cal estar a l'aguait per evitar ambicions il·legítimes.

«Fixem-nos com és habitual veure alcaldes que quan fan la llista electoral intenten treure del seu darrere qualsevol persona que tingui pes polític o categoria en tots el sentits»

**PROGRAMA DEL
34 APLEC DE LA
SARDANA
SILS 1998**

La sardana i la resta del patrimoni cultural català no són propietat de cap grup polític concret, per més anys que faci que governa, sinó del conjunt de tot un poble

La ideologia de la sardana

En aquests moments estem vivint en un cert desori ideològic. No ho dic pas pels grans canvis tecnològics, per la globalització mundial de l'economia, o per la transformació del pensament. La meua reflexió va més cap a la ideologia domèstica. És a dir a la manca d'un pensament català d'arrel i de futur que sigui hegemònic en la nostra societat. Si no vigilem podem perdre el fil de la nostra memòria col·lectiva, podem quedar-nos a la intempèrie doctrinal i trobar-nos orfes de qualsevol referent cultural propi.

Des de l'acabament de la guerra, el pensament polític espanyol ens inundava a tots des dels òrgans d'opinió i des de totes les troncs possibles que esventaven una ideologia dominant.

Vàrem estar quaranta anys en clandestinitat i amagats sota la bota que ens esclafava lingüísticament, culturalment i ideològicament. D'ençà que el sistema democràtic es va implantar la ideologia catalana va emergir fent-se cada vegada més natural i més normal. Però en aquesta situació després d'unes dècades han esdevingut uns moments de total confusió. El govern que s'ha instal·lat a la Generalitat amb la seva gasiveria política, la manca d'una visió nacional globalitzadora, amb un oligopoli i control dels mitjans de comunicació institucionals ha portat a fer creure molta gent que la catalanitat no era del poble, sinó que es considerava patrimoni exclusiu d'un partit.

Aquest monopoli doctrinal de la catalanitat en mans d'una sola organització partidària ha estat un gravíssim error. Un error terrible, per la qual cosa ara sembla o aparenta que qualsevol expressió cultural catalana, no és del poble, sinó d'uns homes que viuen partidàriament. La sardana, la llengua,

les tradicions, les festes, les expressions més genuïnes del poble català han estat segrestades per un grupuscle, el qual malgrat disposar d'una majoria política, no té prou força social, ni cívica, no té prou energia, ni prou convenciment per fer conrear aquests valors d'una manera col·lectiva, participativa i compartida per tots els ciutadans.

I per aquesta causa, existeixen adversaris declarats de tot allò que pugui tenir ferum catalana, que per anar en contra del govern o dels que manen, disparen contra la nostra cultura, les nostres danses, les nostres cançons, en definitiva la nostra manera de ser, que no és d'un govern, sinó de tot un poble. Per totes aquestes raons, estem en uns moments dels més crítics que hem passat fins ara. Abans, quan el tarannà català no tenia el suport oficial, ja sabíem que estaven en llibertat condicional i en clandestinitat. Però ara, que teòricament estem en plena llibertat ens trobem amb columnistes, tertulians o líders d'opinió que malden contra qualsevol manifestació catalana, pensant que així van contra els que disposen del poder governamental. I en contraposició, aquests que tenen políticament el poder governamental, per por, per blanesa i per ambigüïtat tampoc no donen exemple d'una decidida i ferma catalanitat en la seva vida quotidiana i en les seves obligacions de cada dia.

La sardana potser ha passat desapercibuda en aquesta teranyina d'embulls ideològics, però no podem pas fer l'orni davant dels adversaris a la catalanitat que cobren puntualment d'òrgans i mitjans que de la catalanofòbia n'han fet el seu objectiu, ja sigui d'una manera clara i barroera, o d'una manera subtil i dissimulada.

Portada del «Butlletí» de l'Agrupació de Trobades Sardanistes
Infantils de les Comarques Gironines del 1985.

La sardana és l'expressió d'un poble. I aquesta expressió és significada per uns valors cívics i morals que avui dia són els més apreciats en tota la humanitat. Són uns valors moderns i hodierns. La sardana representa la germanor universal, la solidaritat dels pobles, i la fraternitat entre tots els homes i dones. Aquests valors que en definitiva són definits i practicats amb la litúrgia de la dansa catalana per antonomàsia, haurien de ser ponderats i exaltats per tots aquells que viuen i

treballen a Catalunya, siguin de dretes o siguin d'esquerres, i sobretot per aquells que es dediquen a criticar permanentment la catalanitat. Però, fixem-nos que fan el contrari, invoquen la intolerància, la fractura social i el perill de trencar la cohesió i la convivència.

Criden la tempesta, i no fan mai cap retret a tots aquells que sojornant entre nosaltres des de fa temps ignoren la sardana. La sardana és el fogar des de sempre de la tolerància entre tots els homes, que és l'altar on se celebra la igualtat entre totes les classes socials, que s'hi practica la llibertat amb total convivència, i que és el paradigma de tots els valors que des de les instàncies més altes de l'univers, s'està escampant a tot arreu. Ignoren els valors de la sardana, i en la seva ignorància pèrfida no els divulguen, ni els intenten propagar, perquè haurien de reconèixer que el poble català a través de la seva dansa nacional és un exemple de virtuts cíviques i socials.

Per tot això, cal que la ideologia que comporta la pràctica de la sardana no es perdi mai, ni per l'estètica, ni per un excessiu rigorisme, ni per la superficialitat. La sardana és avui una eina eficaç per fer de Catalunya el poble més obert del món, que té sempre la sardana sense tancar en espera dels que han de venir, que la sardana tots la poden trencar per engrossir les files de la igualtat, i que a la sardana sempre hi podran trobar la germanor que s'agafa de les mans com a símbol de l'ajuda mútua.

La ignorància dels nostres adversaris no pot justificar mai el nostre reconeixement i la nostra empenya de fer de la sardana una escola de democràcia i un nucli de valors humans universals.

*«Per tot això,
cal que la
ideologia que
comporta la
pràctica de la
sardana no es
perdi mai, ni
per l'estètica,
ni per un
excessiu
rigorisme, ni
per la
superficialitat»*

«EL PUNT»
27 DE FEBRER
DE L'ANY 2002

La falta d'interès per la història més recent que manifesten els joves professionals i polítics irrita l'articulista, que tot i que creu necessari el canvi generacional, pensa que és bevent en les fonts de la història com realment es pot entendre el present

Les generacions i la veritat

Sap greu veure gent jove sense cap respecte pel passat. Demostren una prepotència que no és bona perquè evidencien que no hi ha voluntat d'esbrinar la veritat de l'esdevenir històric i, també, que la ignorància és molt atrevida

Aquestes darreres setmanes he tingut contactes i relacions en el terreny professional amb gent jove, vull dir amb persones que ratllen els trenta anys. I he quedat sobtat en veure en general l'empena i l'agressivitat que porten. La meva sorpresa tanmateix no ha pas vingut per veure un tremp i una vitalitat, no, no és això, el que m'ha deixat bocabadat ha estat la ignorància de tot allò que fa referència al passat. Un professional no hauria de desconèixer qualsevol situació que va ser legal fa tres dècades. Però l'excusa era ben senzilla. Això va passar quan jo vaig néixer, volent insinuar que com que ell era petit, ja no té importància. Aquest capteniment fa pensar molt. En primer lloc perquè el jovent, en ignorar els antecedents de qualsevol situació, el que volen dir és que no els importa res del passat, i que el món comença ara.

Jo no sé d'on pot venir aquesta manca de sentit històric i de manca de coneixement sobre l'evolució que té la vida en tots els camps. Hom sap que en la vida no existeixen salts en el buit, tot té una evolució, fins i tot en el camp tecnològic. I àdhuc quan socialment s'ha viscut una revolució, aquesta transformació revolucionària no pot esdevenir sense un ambient social i un entorn del pensament que hi ajudi i col·labori. Per tant, ningú, sigui jove o gran, no pot deixar de pensar en el passat històric, perquè allà s'expliquen les causes del progrés.

En aquest fenomen en què un *nouarribat* en

qualsevol ambient sigui professional, social o polític, es pensa que d'ençà de la seva entrada el món comença, que la seva arribada és l'inici de tot, que abans d'ell res no funcionava correctament, i que amb la seva vinguda, el professional fa canviar els mètodes tradicionals, que el directiu canvia els objectius, i que el polític es creu que tots els que hi havia abans eren uns troglodites, és un fenomen que fa por. No vull pas anar en contra del progrés, ni de la renovació, i molt menys dels canvis que els temps nous exigeixen. La meva preocupació és la manca d'humilitat i d'orgull que pot representar l'oblit del passat. Un fet sempre està justificat pels condicionaments que va tenir en el moment de fer-se, i si ara el volem analitzar desconecient el context, és un menyspreu per a la veritat. I sap greu veure gent jove sense cap respecte pel passat, cosa que vol dir no tenir cap interès per la veritat. Aquesta prepotència no és bona, no pel despreci per la generació anterior, sinó perquè no hi ha voluntat d'esbrinar la veritat de l'esdevenir històric.

Fa llàstima observar com un advocat jove, amb un estil agressiu, davant d'un consell d'administració comença amb invectives contra la manera de fer, quan ell ignorant de la llei de societats, està en l'error, i no té cap vergonya ni cap escrúpol, i molt menys la dignitat pròpia de les persones per ser respectuosos amb la generació anterior. També fa venir pell de gallina sentir de la boca d'un cadell d'un partit conservador, invocacions contra candidats d'altres partits molt més grans, dient-los que no li aguantarien ni cinc minuts en un debat. Com pot ser que un arribat de nou es vulgui fer lloc insultant, mentint i presumint?, quan en realitat

Les dificultats de comunicació entre generacions és un tema etern. / MEL.

ni és el primer a ser-hi, ni tampoc no és ningú per creure's superior, i és un quídam qualsevol.

Que consti que no vaig contra la joventut ni contra la necessitat ineludible de rejovenir la nostra societat. Vull aquest canvi generacional i necessitem una regeneració del teixit social, empresarial i polític. Ara bé, alerta. Aquest canvi no es pot fer amb l'oblit del passat. Sense el passat no existiria el present, i per tant és imprescindible conèixer com evolucionen les coses. El coneixement de la història, la nostra memòria col·lectiva, ens és imprescindible en tots els camps i en tots els territoris. Qui desconeix el pas-

sat i el que fa esforços per oblidar-lo es torna petulant i cregut.

I a més a més és un egoista, atès que arreplega tot allò que pot aprofitar del passat sense escarafalls perquè li afavoreixen els seus egoïsmes, però en canvi critica sense justificar el context allò que pot criticar i bescantar. Quan hom pot comprovar que la realitat actual dels humans és el fruit de l'evolució de milions i milions d'anys, fa ser una mica tarambana pensar que quan entres en qualsevol ambient, a partir d'aquell moment comença a comptar el temps i tot s'inicia. La ignorància és molt atrevida.

«Fa llàstima observar com un advocat jove, amb un estil agressiu, davant d'un consell d'administració comença amb invectives contra la manera de fer, quan ell ignorant de la llei de societats, està en l'error, i no té cap vergonya ni cap escrípol»

«EL PUNT»
N. 7690,
21 D'ABRIL
ANY 2002

Basant-se en l'experiència del transvasament del Ter, Ferrer adverteix la gent de l'Ebre que una vegada fet el transvasament, la llei no serveix de res i que difícilment tancarant les aixetes els que estan acostumats a disfrutar d'aigua a dojo

L'aigua i el territori

Ciudadans de les Terres de l'Ebre, vigileu. L'experiència del que ha passat al riu Ter us ha de ser de gran exemple. Els que manen estan en deute amb el Baix Ter. L'aigua, un cop tret ja no te la torna ningú. Ni ningú et compensa pels danys causats.

Aquesta temporada, amb la sequera que hem viscut, s'han plantejat una sèrie de problemes, els quals només es fan palpables en moments límit. Si l'aigua és suficient, tothom va tirant, i no pensa que és un bé escàs. És quan vénen les restriccions que comencen a plantejar-se les prioritats i els drets. Tot això ens ha fet pensar en els transvasaments de rius, i naturalment en la controvertida llei del pla hidrològic que el govern de Madrid ha fet aprovar en el seu Congrés de Diputats, on té una folgada majoria.

Es fan plans d'ordenació urbana arreu, i mai els òrgans gestors, els ajuntaments, o qui sigui, no pensa en l'aigua. De primer es fan les cases, s'ocupen aquests habitatges i després ja vindrà l'aigua. Entenent que d'una manera o altra ja se solucionarà el problema. Per què parlo així? Doncs per dues qüestions ben simples que he pogut veure en llegir el pla hidrològic. Una és la que garanteix que si al riu Ebre necessiten l'aigua no es farà cap derivació cap al sud, i que només hi podran anar els sobrants. L'altra és que els beneficiaris de l'aigua derivada hauran de pagar un «cànon de transvasament» dins del qual hi haurà una «quota ecològica» en concepte tributari per compensar la conca cedint l'aigua transvasada.

Doncs bé. Això cal tenir-ho molt en compte i sobretot cal fer-ne cas en funció de les experiències que s'han viscut els darrers anys. El primer

transvasament important que es va fer a la península Ibèrica fou el 1959 quan es va portar el 40% dels cabals del riu Ter cap a l'àrea metropolitana de Barcelona. Per fer aquesta derivació tan important, i emportar-se gairebé la meitat dels cabals del Ter, es va fer una llei específica. Una llei que regula els cabals que han de passar pel Ter, on es garanteix un mínim circulant de 3 m/segon instantani, després garanteix 1 m per a la Costa Brava, i el que sigui necessari per als regadius del Baix Ter. Un cop fetes aquestes assegurances legals, i garantides aquestes necessitats, la llei exactament diu que allò que sobri podrà ser enviat cap a Barcelona fins a un màxim de 8 m/s. Des del 1959 fins ara han passat prou anys per tenir-ne experiència i conèixer el que ha passat. Doncs bé, moltes vegades el mínim ecològic de 3 m no ha tingut presència al riu, i als regants se'ls ha restringit el seu ús quan ha convingut. La llei no ha tingut absolutament cap valor. Quan preguntaves el perquè d'aquesta il·legalitat, l'excusa era que primer són les necessitats dels homes que no pas les de l'agricultura.

D'aquesta manera ha funcionat la llei sense que mai ningú no pogués tenir prou poder per contradir els funcionaris que obren les aixetes. Això que ha passat al riu Ter ha de servir d'exemple per al riu Ebre. ¿Es creu algú que quan al sud estiguin acostumats a tenir l'aigua a cor què vols hi haurà algú que els tallarà el subministrament perquè els arrossars del delta de l'Ebre necessiten l'aigua? Que ningú no es faci il·lusions; ni quan governava la Confederació, ni ara que governa la Generalitat, mai no han tingut prioritat les terres gironines del Baix Ter davant dels acostumats usuaris de l'àrea

Manifestació contra el tranvasament de l'Ebre l'any 1990. / TOMÀS CASADEMUNT.

metropolitana barcelonina. I el que és més greu és que aquests usuaris no tenen consciència que l'aigua que fan servir la treuen del Ter. A Barcelona qui sap que l'aigua de l'aixeta li ve del Ter? I és que tampoc no es paguen els cànons ecològics.

Diverses vegades s'ha proposat que es compensin els afectats per la pèrdua del 40% dels cabals del Ter. L'Estat va indemnitzar els fabricants de quilovats dels salts d'aigua, però mai no ha compensat els pagesos.

Ni ara la Generalitat s'ha fet càrrec de compensar els que han estat afectats per la manca d'aigua. Els arrossars de Pals aquest any no tenien aigua; doncs bé, als pagesos ningú no els ha garantit cap indemnització, ni cap compensació. Entenem que la fiabilitat de l'administració, ja sigui la catalana o l'es-

panyola, ha de ser nul·la. Les lleis estan fetes per incomplir-les quan al govern li interessa. I la justícia, quan hauria fet el dictamen de la raó ja hauria passat la sequera, que és el moment exacte en què es necessita l'aigua. Ciutadans de les Terres de l'Ebre, vigileu.

L'experiència del que ha passat al riu Ter us ha de ser de gran exemple. Els que manen a la Generalitat estan en deute amb el Baix Ter i van passant els anys sense fer-hi res, tot i que hi ha resolucions del Parlament que els ho manen. L'aigua, un cop treta ja no te la torna ningú. Ni ningú et compensa pels danys causats. La política no està feta per administrar amb justícia. Els vots vénen de les ciutats, no es troben entre els arrossars.

«Es creu algú que quan al sud estiguin acostumats a tenir l'aigua a cor què vols hi haurà algú que els tallarà el subministrament perquè els arrossars del delta de l'Ebre necessiten l'aigua?»

«EL PUNT»
N. 8169,
17 D'AGOST
ANY 2003

El bisbe Antoni Deig tenia, segons l'articulista, la fortitud en la paraula, cosa que tenen molt pocs bisbes i que el feia imprescindible per la nació catalana

L'Antonet de l'Ateneu

El bisbe Deig tenia la característica de la fortitud en la paraula, cosa que tenen pocs bisbes. La fortalesa en la defensa de la seva pàtria, la va defensar enfront dels poders humans i dels poders eclesiàstics. En els textos sagrats per l'eclesiologia, hom hi pot trobar que un bisbe quan és ungit amb els olis, per consagrar-lo, es garanteix que la seva paraula es basi en l'esperit i la fortitud. El bisbe té, doncs, en la paraula un instrument molt important del seu magisteri. El ministeri dels bisbes tradicionalment s'ha orientat vers la paraula. Com els profetes que tenien en la paraula la seva màxima expressió i projecció.

El ministeri de la paraula és en realitat el do d'un home que ha d'orientar i dirigir els altres, i no cal dir que també en la docència o la instrucció sacramental. Per aquesta triple tasca, quan s'ungeix, al bisbe se li atribueix que la paraula estigui basada en l'esperit i la fortitud. Doncs bé, després de tot això, que he hagut de consultar, val la pena dir-ho perquè m'ho fa dir monsenyor Antoni Deig. M'ho ha fet dir ell, perquè ara ell ha callat. Ell com a bisbe tenia aquesta característica de la fortitud en la paraula, cosa que tenen pocs bisbes. La fortalesa en la defensa de la seva pàtria, que va defensar enfront dels poders humans i dels poders eclesiàstics. El poder de Madrid i el poder de Roma.

Per això era profeta, perquè anava a contracorrent i contra el pensament únic que imposen els poders espirituals i polítics. Monsenyor Deig era un home que va superar la por dels covards i dels inútils. No era un bisbe normal perquè ell era fidel als interessos de la seva col·lectivitat sense eufemismes ni marrades diplomàtiques. D'entrada

monsenyor Deig va tenir una gran possibilitat de ser fidel a la seva terra. Va ser bisbe de la diòcesi d'on ell va néixer, en fou seminarista i, a més d'estudiar-hi, hi va rebre l'ordenació sacerdotal i s'hi va jubilar. El vincle amb el món episcopal li ve de ser secretari del bisbe primat Pont i Gol, després d'haver estudiat dret canònic a Salamanca. El 1977, amb els nous aires democràtics, el van fer bisbe de Menorca. Ell, com a especialista en la catequesi, va fer rutllar el Secretariat Interdiocesà de Catequesi, que agermanava les Illes i el Principat. Precisament el 1992, quan l'Església catòlica va fer un catecisme nou i hi va haver unes discriminacions lingüístiques greus, ell es va encarregar que Roma enllestís ràpidament l'autorització de la traducció catalana. Una gairebé absoluta veritat ens permet afirmar que el meu amic Dr. Deig tenia un amor total a la llengua catalana. No solament l'estimava, sinó que també la conreava. A la fortitud en el ministeri de la paraula, cal trobar-hi també la seva dedicació a conrear-la. Té no solament el seu discurs eclesiàstic habitual per divulgar la doctrina, sinó que també a través de la poesia expressa els seus pensaments ordenats i rimats, va publicar *Dunes i altres*, o també *La paraula i el ritme*. Quan era petit, al seu poble el coneixien per l'Antonet de l'Ateneu, atès que la seva família s'encarregava de la consergeria de les instal·lacions ateneístiques del poble. Després se'l coneix també per la seva afició al futbol, la qual cosa li durarà sempre com a bon *supporter* del Barça. Essent un home així, és natural que la seva espontaneïtat i el seu tarannà el portin a ser un bon ciutadà. Un ciutadà que fa de bisbe a la seva església, però que mai no oblida que els interessos

El bisbe Antoni Deig en una foto de l'agost del 1991. / LLUÍS SERRAT.

de la seva gent, cal defensar-los allà on sigui fins i tot en la independència jeràrquica de la seva església. Per definir una persona no cal dir allò que fa, sinó també allò que no faria mai.

I, com a exemple, us vull posar el fet que vaig viure. Per atzar, vaig haver de tractar amb un bisbe català sobre una qüestió que tenia una gran dimensió moral, malgrat tenir un fons econòmic. I li vaig advertir que allò calia portar-ho amb sensibilitat, atès que, segons com, podia fer trontollar la doctrina. El bisbe em va contestar: «Si vostè fos bisbe, vostè tindria una crisi cada dia», en lloc d'argumentar-me la seva actitud amb principis. En definitiva, que en lloc de trobar-me un home de doctrina, un home èticament moral, em vaig trobar un gerent d'un negoci d'una màfia.

Estic segur que això Antoni Deig no ho hauria fet mai. La seva doctrina era clara com l'aigua, i natural per ella mateixa, i per això li era tan fàcil de defensar les qüestions, sense haver de dir mentides, sense haver d'autoproclamar la pròpia veritat, ni dictaminar amb maniqueisme el poder del sagrat.

La humanitat de Deig era tan espontània que la seva fe era respectable i escoltada. A monsenyor Deig el trobarem a faltar, perquè el necessitem. La seva actitud davant dels interessos col·lectius catalans era diàfana. El seu capteniment com a bisbe d'una església poderosa i que posa a tothom sota el seu control el va saber posar a favor dels interessos del poble davant les pressions alienes dels interessos humans. És a dir, per a nosaltres, Antoni Deig va ser l'Antonet de l'Ateneu, però no va ser només el bisbe de Solsona, sinó el bisbe de Catalunya.

«No era un bisbe normal perquè ell era fidel als interessos de la seva col·lectivitat sense eufemismes ni marrades diplomàtiques»

Fantasma

«EL PUNT»

N.8586,

10 D'OCTUBRE

ANY 2004

Un comissari general de policia francès, Hubert de Beaumont Brivazac, en la Catalunya annexionada a França des del 1812, fa un retrat dels catalans que segons l'articulista és profètic de tot el que vindria en anys posteriors

El 1813 Hubert de Beaumont, comissari general de policia a Catalunya, recomana al ministre imperial deixar als catalans «un fantasma d'independència» per «pacificar» Catalunya, i es converteix en un profeta de tot el que ens hauria de passar.

Aviat farà 200 anys que un ciutadà francès va enviar una carta a París explicant com eren els catalans i quin capteniment polític tenien. Això era el 13 de febrer del 1813. Catalunya estava, de fet, annexionada a França, i a Barcelona des del 1812 hi havia de comissari general de policia Hubert de Beaumont Brivazac, que havia pujat de graó professional denunciant per immoralitat l'anterior comissari, que es deia Charles Blondel i que havia començat la carrera fent d'espia a favor del ministre imperial d'Afers Exteriors. De fet tots practicaven l'espionatge polític, és a dir, la vehiculació d'informació cap als seus superiors. En conseqüència, els caps de policia eren complidors i concrets, i pel que sembla Hubert de Beaumont, segons el seu superior, l'intendent Baró de Gérando reconeixia que ningú no coneixia tan bé Catalunya ni tenia tan bona informació com ell. Ai las!, jo també us prometo que aquest home de la policia tenia bon olfacte, bona vista, però també una recargolada intel·ligència per fastiguejar els catalans i llevar-los els seus drets fonamentals.

En la carta que adreça al ministre de la policia general de l'Imperi, que és a París, li explica l'esperit públic dels catalans, i li demostra que no tenen cap idea política fixa i, a més a més, que els catalans podem passar de ser «anyells» a convertir-nos en «lleons». Hubert de Beaumont fa l'anàlisi següent: els catalans no volen ser espanyols.

Tampoc no volen ser francesos. Els afalagaria moltíssim als catalans si poguessin ser independents de qualsevol potència continental. Però, tanmateix, Hubert de Beaumont continua i afirma que «se senten massa febles per formar tots sols un estat sobirà».

Un cop feta aquesta visió política dels catalans, el cap de policia, amb la deguda distància cap al ministre imperial de París, li diu que ell no vol entrar pas en les estratègies del govern, que això és una competència d'ell; ara bé, atès que ja hi és al mig, ell recomana que als catalans només que els «deixin un fantasma d'independència, tota la província quedarà ben aviat pacificada». La solució política que no vol donar el policia al ministre li engalta amb una finesa que fa feredat, com saber que ja fa dos-cents anys que va passar això. Que ens donessin un «fantasma d'independència». Renoi, podríem dir que aquest policia Hubert de Beaumont és un precursor, un profeta, un anticipador de tot allò que ens hauria de passar. No ens va passar amb l'imperi napoleònic, però, en canvi, sí que ens ha passat amb la Corona de Castella, que ells s'entesten a anomenar-la Espanya. Ho escric en minúscula perquè no és la Hispània sencera i peninsular. Només n'és un tros. D'ençà de la guerra del Francès, els catalans vam reiterar i vam reivindicar el retorn i la devolució de les antigues llibertats. Els catalans no volem dependre de cap potència continental, i molt menys dels nostres veïns. Els catalans estem sotmesos als nostres veïns. Quan no és dels uns és dels altres. I per això tots dos, els dos nostres veïns, sempre es posen d'acord, quan es tracta d'anar contra Catalunya. D'ençà d'aquell moment, vam reclamar una vega-

Soment a la guerra de la independència, el 1808. R. Martí i Alsina, 1866. / EXTRET DE LA «HISTÒRIA DELS PAÏSOS CATALANS» DIRIGIDA PER BORJA DE RIQUER / ENCICLOPÈDIA CATALANA.

da i una altra la nostra llibertat fins que els castellans, de la Corona de Castella, van dependre de nosaltres per fer venir la República, i ens van donar una «autonomia», que no era cap «independència». Però aquesta autonomia també era «fantasma». Ara bé, com que això, tot i ser fantasma, no els agradava, van unir-se per fer una revol'ta i començar una guerra que va durar tres anys. Una dictadura, la medicina tradicional per matar les autonomies i els fantasmes, va durar 40 anys. Ai las! Ves per on, un cop mort el dictador, allò que va costar un milió de morts va ressuscitar i l'autonomia es va tornar a reivindicar com si res no hagués passat. Es fa una constitució, i aquells que no volien que Catalunya tingués autonomia ara la

volien tots. Tants de morts, i ara tothom vol allò per la qual cosa es van atrinxerar. En definitiva, autonomia per a tothom. Els catalans no volen dependre de «cap potència continental» però l'autonomia ens la donen com un xarop, i a tothom igual.

El pensament de Hubert de Beaumont ha ressuscitat i ens ha tornat a recordar que amb un «fantasma» els catalans es pacificaran ben aviat. I així ho tenim, no un «fantasma d'independència», no, encara és un «fantasma d'autonomia». No tenim pressupost, no tenim competències exclusives, i les que tenim no valen, perquè han estat laminades per una llei de bases. Hubert... què t'han pagat els castellans pel teu invent?

«Hubert de Beaumont és un precursor, un profeta, un anticipador de tot allò que ens hauria de passar. No ens va passar amb l'imperi napoleònic, però, en canvi, sí que ens ha passat amb la Corona de Castella»

«EL PUNT»
N. 8738,
13 DE MARÇ
ANY 2005

El fet que passin els interessos de partit als interessos generals del país indigna Francesc Ferrer, que en fa referència en el cas recent de la polèmica del 3 i la negociació del nou estatut

Geografia del poder

Mai m'hauria pensat que uns catalans, uns que solen presumir de la seva fidelitat, de la seva lleialtat i de tot el que hom pugui pensar, poguessin posar l'Estatut com a condició per no sé quina qüestió que els afectava personalment.

Sempre recordaré uns comentaris que em va fer un vell anarquista. Érem en aquell període gloriós que va des de la mort del general Franco fins a les primeres eleccions del juny de 1977. Era una època en què varen tornar a emergir persones que feia temps que estaven discretament amagades, i que coneixien molt bé la política, però que des d'acabada la guerra estaven a la nevera. Aquell vell anarquista em va fer unes consideracions sobre la política i els polítics, i em va fer una revelació que en aquell moment vaig trobar massa agosarada, en especial en un moment que la il·lusió era la nostra

afirmació dita per un anarquista a l'inici d'un cicle polític en el qual s'inaugura la democràcia, la vaig trobar molt esbiaixada i més aviat molt poc centrada. Calia considerar que potser l'acràcia era una filosofia que prejutjava sempre en contra dels polítics que ostentaven el poder.

Tot això, em va deixar incòmode i sempre més he sentit la seva veu i no he oblidat aquella afirmació. Aquest fet m'ha ajudat durant un llarg període a analitzar la política i els polítics. Sempre que he volgut valorar i avaluar qualsevol situació en què intervenien polítics he aplicat la norma del vell anarquista, i efectivament he trobat en un algun cas que estava perfectament descrita. Però una vegada que he trobat la seva total aplicació ajustada ha estat ara, en estudiar la conjuntura política catalana, després del Carmel, del 3%, i de la moció de censura i les querelles judicials. En tot aquest embolic, ha de quedar clar que hi ha dues prioritats que no podem oblidar, una és la de resoldre el tema dels veïns afectats i l'altra és la reforma de l'Estatut. Aquests dos objectius són preeminents i estan per damunt de qualsevol altre tema menor, subsidiari i auxiliar.

Però, això no s'ha vist pas de seguida, ni a primera vista. En lloc de posar tots els camins i tots els elements a favor de resoldre aquestes fites, alguns polítics i alguns partits s'han dedicat a pensar només sobre la seva situació individual i sobre la vida endogàmica del seu partit. Aquesta setmana he vist com la visió àcrata d'aquell veterà de la política tenia una part de certesa inqüestionable. La realitat ha fet que tots i totes, totes les organitzacions i tots els partits s'hagin rebolcat amb els seus interessos personals, individuals i endogà-

Manifestació a mitjan anys vuitanta. / DANI DUCH.

força i els ideals, el nostre neguit. Em va dir: «En general els polítics tenen unes prioritats i uns interessos que de primer són exclusivament personals o individuals, després, en segon lloc miren pels interessos del partit, i en darrer terme, si en queda, es preocupen pel país i la gent.» Aquesta

Les reivindicacions d'estatut de finals dels anys setanta varen aconseguir la unanimitat de tots els partits democràtics, qüestió que sembla més complicada d'assolir per a la reforma actual. / EL PUNT.

mics, sense cap vergonya, ni cap sentiment de ridícul. És com aquella secció d'urgències que tenen els malalts a fora esperant, i que no es dediquen a resoldre el seu problema, sinó que estan discutint com es reparteixen les vacances que faran l'estiu vinent. Permeteu-me que digui que potser allà on he vist més que no els interessava el país, ni els interessos generals de la gent, ha estat quan he pogut verificar que en tot l'embolic del 3%, s'hi ha encolomat el tema de la reforma de l'Estatut. Allà vaig quedar ferit de mort. No m'ho podia creure. En la nostra història recent, tots el que han anat contra la possibilitat d'aprovar un Estatut d'Autonomia sempre han estat enemics acèrrims a Catalunya, i s'hi han aplicat excuses de tota mena per denegar-ho. Mai m'hauria pensat que uns catalans, uns que solen presumir de la seva fidelitat, de la seva lleialtat, i de tot el que hom pugui pensar, varen posar l'Estatut com a

condició per no sé quina qüestió que els afectava individualment i personalment. ¿Però què s'han pensat? ¿Qui són ells davant dels interessos de tot el poble? Si tenen un problema que només els afecta a ells, ¿per què hi han d'embolicar l'Estatut? El vell anarquista ha tornat a fer de veu de la consciència.

Els interessos polítics haurien de començar pels interessos generals de la gent, i un cop sadollats, anar pel partit. Però l'aberració es tan greu, que ja no tenen ni vergonya. L'Estatut no es pot posar en cap llista de requisits, perquè és la fita de la nostra nació, i si un partit anteposa els seus guanys polítics per davant de la seva aprovació és que s'ha perdut en la recerca de la geografia del poder. El punt d'orientació ineludible és primer lluitar pels interessos del país i de la gent, després si en queda, pel partit i finalment pels interessos personals.

«Mai m'hauria pensat que uns catalans, uns que solen presumir de la seva fidelitat, de la seva lleialtat i de tot el que hom pugui pensar, varen posar l'Estatut com a condició per no sé quina qüestió que els afectava individualment i personalment»

Imatges
de tota
una vida

Any	Mes	Esdeveniment
1935	juliol	Neix a Girona, fill de Pere Ferrer Mitjà i Adelaida Gironès Fluvià
1940	octubre	És pàrvul al Col·legi Verd de Girona
1942	octubre	Estudia al Col·legi La Salle de Girona
1949	novembre	És jugador de futbol infantil de l'equip La Salle
1951	febrer	Participa en la creació del primer Agrupament Escolta, a Girona, que més tard fou conegut per Agrupament Sant Narcís
	agost	Comença a treballar com a auxiliar administratiu a les oficines de la firma Indústries Químiques i Tartàriques SA, amb fàbrica d'àcid tartàric a Palau Sacosta
1952	juny	Participa en el II Curs General de Càmping, organitzat pel Centre Excursionista de Catalunya, a la Devesa de Girona
	setembre	Inicia el peritatge mercantil a l'Escola de Comerç de Sabadell, com a alumne lliure
1953	abril	Entra a formar part del Quadre Escènic La Salle, de Girona
	setembre	Fitxa com a juvenil amb l'equip del Girona CF, amb el qual jugaria tres temporades, cedit després al Club Deportiu de Girona, filial del Girona CF
1955	setembre	Assisteix al curs de llengua catalana que imparteix Lu Bohigas, organitzat per la Unió Excursionista de Catalunya, de Girona. Es el primer curs que s'organitza després de la Guerra Civil a la ciutat de Girona
	octubre	Aprovada la revàlida del peritatge mercantil, continua els estudis a la mateixa Escola de Comerç de Sabadell, cursant el professorat mercantil
	desembre	Forma part dels Joves d'Acció Catòlica, des d'on organitza una enquesta adreçada a tota la joventut gironina sobre la necessitat i manca d'instal·lacions esportives juvenils a la ciutat
1956	gener	Es federa com a jugador d'handbol de l'equip de La Salle
1957	març	Fa el seu ingrés a l'exèrcit espanyol a les casernes de Lleida (Gardeny). Rebutjà fer milícies universitàries a l'exèrcit espanyol i entrà de soldat ras i obligatòriament
	juny	Col·labora a la revista literària <i>La jirafa</i> -dirigida

RECORDS D'INFÀNCIA

Francesc Ferrer i el seu germà gran Narcís intentant donar menjar a un cavall de cartró al solar que més endavant seria el pati del Col·legi La Salle. La família Ferrer vivia als pisos del darrere. Foto: ARXIU FAMILIAR.

FUTBOLISTA

El 1953 va fitxar de juvenil pel Girona CF, que posteriorment el va cedir al Club Deportivo, al qual correspon la fotografia. Foto: ARXIU FAMILIAR.

EXCURSIONISTA

Imatge d'una sortida amb un grup d'amics al Collsacabra. Foto: ARXIU FAMILIAR.

MILITAR

El 1956 es va incorporar al servei militar obligatori a Lleida i més endavant a Bellver de Cerdanya. Foto: ARXIU FAMILIAR.

ACTOR

La seva carrera teatral s'inicia el 1953 en el Quadre escènic La Salle i continuarà amb Proscènium. Foto de La Passió de Girona. Foto: ARXIU FAMILIAR.

PERIODISTA

D'excursió amb N.J. Aragó, amb qui compartia activitats a la revista «Vida Catòlica» i més endavant a «Presència».

Any	Mes	Esdeveniment
		per Rafael Borràs Betriu- inaugurant una secció titulada Lletres Catalanes
1958	maig	Amb l'ajut de Jordi Pujol, crea a Girona un grup Crist Catalunya de tipus clandestí, i amb motiu de la vinguda del cardenal Tisserant, a Montserrat (1959), els gironins feren acte de presència a la contramanifestació
1959	setembre	És nomenat secretari tècnic de l'Associació Catòlica de Dirigents de Girona. Ho serà onze anys consecutius i elaborarà un butlletí mensual a través del qual s'establí el salari mínim vital per a una família obrera de Girona, per a orientació laboral de les empreses
1960	setembre	Participa a l'homenatge pòstum al professor Jaume Vicens Vives, organitzat per la Unió Excursionista de Catalunya, de Girona
1961	agost	Publica a <i>Vida Catòlica</i> el treball <i>L'assimilació dels immigrants</i> , reproduït posteriorment pel Centre d'Estudis Francesc Eiximenis, de Barcelona
	octubre	Aprova l'examen de grau de professor mercantil a l'Escola de Comerç de Sabadell, amb l'aportació d'una <i>Memòria sobre l'organització d'una Empresa Comercial</i>
	octubre	Es matricula a la Facultat de Ciències Polítiques, Econòmiques i Comercials, de la Universitat de Barcelona
1962	maig	Creat a Girona el Patronat d'Habitatges Santa Creu de la Selva, entitat sense ànim de lucre i amb la finalitat de resoldre el problema de l'habitatge, és nomenat resorer comptador de la Junta Rectora i, atesos els seus coneixements professionals, gerent
	octubre	Es casa amb Montserrat Pumarola, a l'església de Sant Nicolau de Girona
	abril	Cofunda a Girona la firma manufacturera de fil·lmes Films i Audicions SA, la qual es dissoldrà el 1971
1963	gener	S'integra a la junta directiva del Cercle Artístic, com a vocal de Lletres
	maig	Soci promotor de la societat limitada SLLAD que promou la Llibreria Les Voltes, dedicada exclusivament a la venda de llibres en llengua catalana
	maig	Participa en la campanya de recollida de signatures organitzada per Òmnium Cultural, per

ACTIVISTA POLÍTIC I CULTURAL

La fotografia, d'un valor testimonial innegable, correspon a finals de setembre del 1969, quan Francesc Ferrer, la seva dona, Montserrat Pumarola, al seu darrere a la fotografia, i una colla d'amics van anar a Ripoll a repartir la revista «Presència». Foto: ARXIU NARCÍS J. ARAGÓ.

Any	Mes	Esdeveniment
		presentar al vicepresident del govern de Madrid, sobre la normalització del català, a l'empara del «dret de petició»
	agost	Neix el seu fill Jofre
1965	maig	Entra al consell d'administració de la societat Immobiliària Pérez Xifra SA, dedicada exclusivament a habitatges de protecció oficial per als treballadors a l'àrea de Girona
	juliol	Promou la constitució de sengles cooperatives a les barriades de Torre Gironella i Torre Alfons XII, la finalitat inicial de les quals va ser organitzar la portada d'aigües a les guinguetes. Un cop assolida aquesta fita, la de Torre Alfons XII es va dedicar al subministrament de serveis als associats fins al 1979, que foren traslladats a Font de la Pólvora
1966	abril	Neix la seva filla Ariadna
	maig	És coordinador de l'organització de la campanya <i>Català a l'Escola</i> a les comarques gironines. Aquesta campanya, d'acord amb tot Catalunya, va durar de 1966 a 1968, s'incentivaren diverses iniciatives per legalitzar i normalitzar l'ensenyament del català al sistema escolar, fins arribar que la Diputació de Girona (1967) n'organitzà cursos a la Casa de Cultura
1967	abril	Elabora dos informes. Un, sobre <i>La necessitat d'una Escola Industrial a Girona</i> , i un altre, sobre <i>El problema de l'habitatge a Girona</i> (publicats a la <i>Memòria</i> de la Cambra de Comerç de 1967)
	juny	El setmanari <i>Presència</i> és perseguit pel govern, que l'omple de sancions i l'aboca a una situació caòtica. Participa activament en la conjunció d'un grup de periodistes i accionistes per entrar dins de l'estructura directiva de l'empresa i es comença una segona etapa amb una major catalanització. Hi col·labora tres anys com a redactor
	setembre	En les eleccions del Col·legi Oficial de Titulars Mercantils, és elegit vicepresident de la junta de govern
	novembre	Promou la cooperativa de consum Societat Cooperativa Delta de Girona, com a animador cooperativista. En la primera junta directiva va actuar de secretari. Després n'ha estat molts anys president
1968	març	La Cambra Oficial de Comerç de Girona fa

PARE DE FAMÍLIA

Amb els tres fills, Jofre, Bruna i Ariadna a la casa de l'Antic Roca. Foto: ARXIU FAMILIAR.

«COLLAGE»

El muntatge del Grup Praxis, amb Ferrer de protagonista, és de l'octubre de 1978. Foto: ARXIU FAMILIAR.

PER LA LLIBERTAT

En els inicis de la Marxa de la Llibertat a l'any 1976, va participar en un míting a l'església de de Sant Feliu a Girona. Foto: JORDI.

A LA POLITÈCNICA

Signatura del Laboratori de Productors de Carn, el 1976, amb amb J. Casademont (fabricants) i J. Arnau. (Politécnica)

POESIA FEMENINA

L'any 1977 va participar en l'homenatge a la poetessa Francesca Barnades a la vila d'Anglès. Foto: ARXIU FAMILIAR.

RECONeixEMENT

L'octubre de 1977 va rebre de Pere Cornellà, la medalla de la Cambra de Comerç. Foto: ARXIU FAMILIAR.

FEDERICA

Parlant amb Federica Montseny sota l'atenta mirada de l'activista gironí Lluís Bosch Martí.

Any	Mes	Esdeveniment
		renovació de membres i en surt elegit membre del ple. També entra a la mesa executiva com a vicepresident. Després serà ponent de Cultura, on promou l'Escola de Quadres Intermedis (1973), l'Escola de Turisme Ferran Agulló (1975), el Centre de Documentació (1975), estimula el naixement de l'Escola Industrial de Girona (1974) facilitant-ne els locals, etc.
	setembre	Amb un grup de gironins és cofundador del Premi de Novel·la Catalana Prudenci Bertrana. És una reacció contra la política glotofàgica de l'Ajuntament franquista de la ciutat de Girona. De primer, forma part de la Comissió Executiva del premi i més tard serà patró de la fundació
1969	octubre	Com a ponent de Cultura de la Cambra de Comerç organitza classes de llengua catalana a Olot, Figueres i Banyoles, a més de Girona. Més endavant serà a Santa Coloma de Farners, Anglès, Blanes, Salt, l'Armentera, etc.
1970	juliol	Li és reconegut el títol d'administrador de finques
1971	gener	Neix la seva filla Bruna
1972	gener	Publica el primer llibre. <i>L'Estructura Comercial a les Comarques Gironines</i> , edició a càrrec de la Cambra de Comerç de Girona
	maig	Ingressa com a soci a l'Institut d'Estudis Gironins
	setembre	A la ciutat de Girona es va celebrar la primera Assemblea de Socis de la delegació d'Òmnium Cultural del Gironès. En aquesta assemblea surt elegit president. Es van obrir uns locals, es consolidà l'entitat a Girona i s'organitzaren cursos de llengua catalana
1973	maig	Per dimissió de l'anterior president de la Cambra de Comerç, hi ha renovació de càrrecs. El Govern Civil en conèixer la seva candidatura a la presidència prohibeix les eleccions. Esdevindrà president interí fins passada la mort de Carrero Blanco, quan es permetrà la contesa electoral amb el nou govern
	desembre	El Col·legi Oficial d'Agents Comercials de Girona li atorga el títol d'Agent Comercial Honorari
1974	juny	Per unanimitat del ple de la Cambra de Comerç de Girona, és elegit president de la corporació

CAPGRÓS REIVINDICATIU

L'11 de setembre de 1976 es va celebrar la primera Diada a Girona després de la Guerra Civil. Foto: ARXIU FAMILIAR.

VISCA LA TRENCA

A finals dels anys setanta, els abrics amb caputxa i botons amb llaços de cuir, les entranyables trenques, estaven de moda, com queda ben palès en aquesta imatge de l'any 1976 d'una manifestació a Girona, concretament al pont de Sant Agustí, per reivindicar l'amnistia pels presos polítics, la llibertat i l'Estatut d'Autonomia. Curiosament, Francesc Ferrer, parlant amb Sergi Pasarín, que és l'únic dels de la primera fila que no porta trenca. Foto: S. MARTÍ.

Any	Mes	Esdeveniment
	octubre	El Ministeri de Planificació del Desenvolupament el nomena membre del treball Urbanisme Comercial, dins de la ponència de Comerç, relativa al VI Pla de Desenvolupament, atesos el seus treballs sobre comerç interior
	novembre	Assisteix a Montserrat, per expressa invitació de Jordi Pujol, a la primera assemblea o sessió constituent de Convergència Democràtica de Catalunya, encara clandestina
	novembre	Elaboració i coordinació del volum <i>El sòl Industrial a la província de Girona</i> , editat per la Cambra de Comerç
1975	març	S'inscriu com a soci de l'Associació Arqueològica de la província de Girona
	juny	Crea una empresa editorial sota la raó social Gòthia, i li atorguen el permís administratiu des del Ministeri d'Informació i Turisme. L'editorial es dedicarà a l'edició de llibres relatius a les comarques gironines i d'autors gironins
	setembre	Promou amb altres companys la necessitat de crear l'Assemblea Democràtica de Girona. Facilita el seu domicili per reunir-s'hi la permanent de l'Assemblea Democràtica i preparar-ne l'assemblea constituent
	novembre	Encapçala la campanya organitzada des de la delegació d'Òmnium Cultural, per canviar el topònim de Girona per Girona, la qual cosa legalment serà efectiva el 1992
1976	gener	Encapçala amb altres companys la primera manifestació celebrada a Girona després de la Guerra Civil, sota el lema «Llibertat, Amnistia i Estatut d'Autonomia». És el primer acte polític de l'Assemblea Democràtica de Girona
	gener	És nomenat membre de la Comissió Provincial d'Ensenyament del Català de Girona que ha estat creada pel Ministeri d'Educació i Ciència. També hi ha Josep Pallach i Corolà
	abril	Membre fundador de la Fundació Roca Galès, dedicada a la difusió del moviment cooperatiu, els ideals ecologistes i a favorir el benestar del poble català
	maig	Participa en la Marxa de la Llibertat i es replega amb els marxadors de la columna a l'església de Sant Feliu de Girona
	setembre	Participa intensament en l'organització del primer Onze de Setembre que se celebra després

LA POSADA A PUNT
Polítics i aspirants s'entrenen per pujar a la Pica d'Estats. Foto: EL PUNT.

AMB EL PRESIDENT
Arribada del president de la Generalitat Josep Tarradellas a Madrid. Ferrer escolta la conversa del President amb Ramallo, diputat per Extremadura. Foto: ARXIU FAMILIAR.

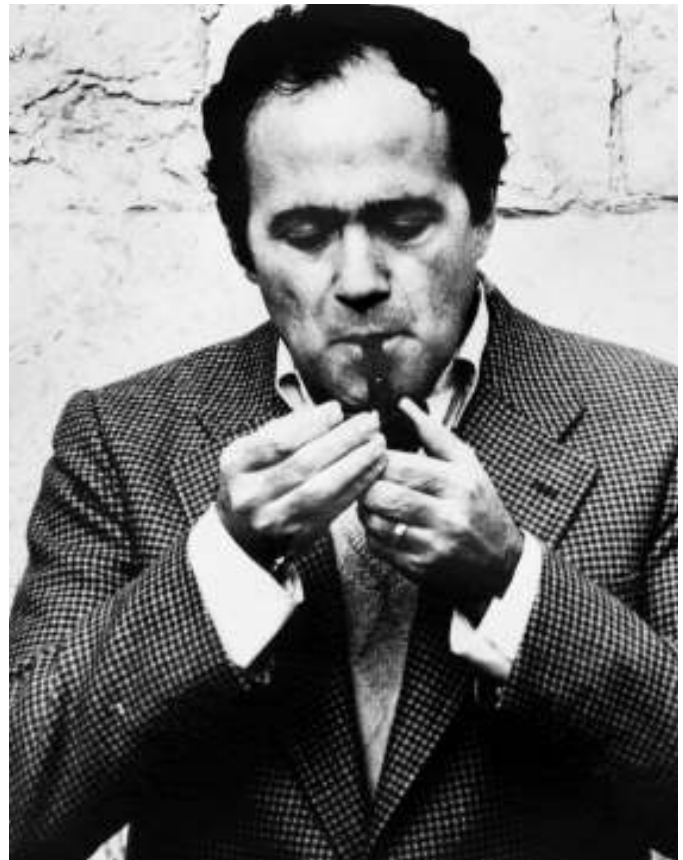
MÉS FUTBOL
L'afició per la pilota no se li va acabar en l'etapa juvenil. A la foto, un equip de la politècnica de mitjan anys setanta. Foto: SANS.

EL CIM DE LA PICA D'ESTATS
Els entrenaments van donar els seus fruits i finalment es va poder fer el cim l'estiu de 1979. A la imatge, Ferrer enarborava una senyera entre Jaume Sobrequés i Joan Raventós. Foto: BRANGULÍ.

ENTESOS PEL SENAT
Els membres de la candidatura de l'Entesa dels Catalans pel Senat, en les eleccions de 1979, a peu dret a la Rambla de Girona. Joan Raventós, Jaume Sobrequés i Francesc Ferrer hi anaven pel PSC, mentre que Josep Rahola i Heribert Barrera hi eren per ERC. Foto: S. MARTÍ.

Any	Mes	Esdeveniment
		de la Guerra Civil, a la Devesa al camp d'atletisme del GEIEG, organitzat per l'Assemblea Democràtica de Girona
	novembre	En el discurs de clausura del Certamen Agrícola i Comercial de Girona, davant del governador civil i totes les autoritats del moment, reivindica oficialment la devolució de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya per assegurar una millor administració. Es crea un desori i el governador tanca l'acte sense cap protocol
	desembre	Participa en el Debat Costa Brava, en què presenta la ponència titulada <i>L'ordenació Industrial a la Costa Brava</i>
1977	febrer	Membre congressista del Congrés de Cultura Catalana promogut i organitzat entre d'altres pel Col·legi d'Advocats de Barcelona
	juny	En les eleccions generals per a les Corts Generals del 15 de juny, surt elegit senador per la circumscripció electoral de Girona, i s'incorpora al grup de l'Entesa dels Catalans
	juliol	Al Senat és elegit vicepresident de la comissió d'Indústria, Comerç i Turisme
	octubre	Dimiteix de la presidència de la Cambra Oficial de Comerç de Girona, per considerar-la incompatible amb la senadoria, i se li atorga la Medalla d'Or de les Cambres Oficials de Comerç
	desembre	Formula al Senat la primera interpel·lació que hi té lloc, la qual versa sobre l'evasió dels capitals
1978	maig	Es dona de baixa de Convergència Democràtica de Catalunya, i es manté políticament independent fins a la data d'avui
	octubre	Membre de la secció d'economia de la Societat Catalana d'Estudis Jurídics, Econòmics i Socials, filial de l'Institut d'Estudis Catalans
	novembre	És nomenat secretari del grup parlamentari Entesa dels Catalans
	desembre	Forma part de l'assemblea de parlamentaris de Catalunya que redacta i aprova el projecte d'Estatut d'Autonomia, en què presenta diverses esmenes. Participa activament arreu de Catalunya en la campanya «Volem l'Estatut»
	desembre	L'assemblea de parlamentaris de Girona li encomana impulsar l'edició del <i>Punt Diari</i> que s'estava preparant

L'HOME DE LA PIPA

La pipa ha estat una de les senyes d'identitat de Francesc Ferrer durant molts anys. Foto: QUIM CURBET.

PRÒXIM A LA GENT DEL CARRER

El maig de 1981 va participar en la inauguració de la cooperativa DELTA de Salt, amb grana de capellà i garnatxa (o moscatell). Foto: EL PUNT.

PRESIDENT DE LA CAMBRA

Dues presidències per a una sola política és el títol de l'entrevista que l'any 1974 li van fer N.J. Aragó i Pius Pujades per la revista *Presència*. Foto: ESTUDI ACTINI.

PREMI PER LA BRESSOLA

El maig de 1987 va pronunciar el discurs d'atorgament del premi Jaume I a l'escola La Bressola, de la Catalunya Nord, al Saló de Cent de l'ajuntament de Barcelona. Foto: ARXIU FAMILIAR.

ELS ORÍGENS D'EL PUNT

Francesc Ferrer acompanyat de Joaquim Jubert, Joan Ribas i Francesc Francisco, membres de la cooperativa Papyrus en una foto de 1982. Foto: DANI DUCH.

Any	Mes	Esdeveniment
1979	març	Surt elegit per segona vegada senador per Girona a les eleccions generals celebrades, com a independent, dins de la candidatura Catalunya, Democràcia i Socialisme
	setembre	Assisteix com a parlamentari a l'ascensió de la Pica d'Estats, organitzada amb motiu de celebrar l'aprovació definitiva de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya. El GEIEG, per aquesta ascensió, li va imposar la insígnia dels 3.000 m
	setembre	Membre del consell de vigilància de la societat cooperativa Papyrus, editora del <i>Punt Diari</i>
1980	setembre	Presentació al Senat del primer document en llengua catalana. És una pregunta escrita en llengua catalana per sol·licitar el capteniment del govern sobre el seu ús. Va ser rebutjada per ser escrita en català
	octubre	Promou amb un grup de gironins l'edició de la revista satírica <i>La Xinxeta</i>
1981	febrer	La nit del cop d'estat acudeix personalment al Govern Civil per seguir els esdeveniments de prop, i fer costat al governador civil que estava absolutament sol
	maig	Promou oficialment l'entitat Amics de La Bressola que feia algun temps ja funcionava operativament per recollir ajuts materials i morals a favor de l'escola catalana del Rosselló
	octubre	Membre de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana
	desembre	Calvo Sotelo, president del govern, retorna un telegrama on demanava llibertat per uns detinguts, per causa d'estar escrit en català
1982	setembre	Publica el seu primer llibre polític <i>Via Fora</i> , que s'edita amb paper reciclat per estalviar fusta dels arbres
	octubre	Torna a sortir elegit senador per Girona, en les eleccions generals, com a independent dins de les llistes socialistes. Vicepresident de la comissió d'Indústria, Comerç i Turisme
1983	febrer	Felipe Gonzalez li garanteix la normalització de la llengua catalana, i afirma que la considera del patrimoni comú
	agost	Demana la dimissió dels ministres Serra i Lluç per haver votat en el govern a favor de la impugnació davant del Tribunal Constitucional

**JURANT LA
CONSTITUCIÓ**

El 1982 torna a ser elegit senador per Girona en les eleccions generals com a independent dins de les llistes socialistes. Foto: ARXIU FAMILIAR.

Any	Mes	Esdeveniment
		de la llei del català, aprovada pel Parlament de Catalunya
	desembre	Presideix la comissió d'Indústria, Comerç i Turisme del Senat
	desembre	Atorgament de la insígnia d'or del GEIEG per la tasca feta i els serveis prestats a favor de l'entitat esportiva
1984	setembre	S'integra com a vocal a la directiva del Cercle d'Estudis Històrics i Socials de Girona
	novembre	Demana al govern de Madrid l'indult de tots els independentistes catalans tancats a les presons
	desembre	Pronuncia una conferència en llengua gallega al Concello de Redondela, on el diari <i>Voz de Galicia</i> l'anomena «Robin Hood das linguas minoritárias»
1985	gener	S'inaugura el passallís sobre el riu Ter entre Sant Jordi Desvalls i Flaçà, al qual va dedicar moltes gestions
	maig	Retorna una invitació de SM el Rei per als actes de celebració al Parlament de Catalunya perquè no reuneix «els mínims requisits que exigeix el respecte constitucional a l'idioma català»
	octubre	Publica la seva obra <i>La Persecució Política de la Llengua Catalana</i> , que és editada per Edicions 62
	novembre	Amb altres gironins, ajuda a la creació de l'entitat Amics de la Unesco a Girona, de la qual forma part de la junta directiva com a tesorero. Posteriorment, en serà president
1986	gener	El ministeri de Justícia li encarrega la negociació dels indults per als empresonats independentistes. Al pròxim mes d'abril el Consell de Ministres va atorgar cinc indults. Al novembre de 1986 vuit presos més van ser indultades
	març	Elegit per l'assemblea general de socis, celebrada a Barcelona, membre (vocal) de la junta directiva d'Òmnium Cultural
	abril	A l'Ajuntament de Sentmenat, pronuncia la crida en Honor de la Llengua Catalana, el dia de la sardana més gran del món
	maig	Participació activa en el II Congrés Internacional de la Llengua Catalana, amb la presentació de tres ponències

LA FESTA DE LA RATAFIA

A Romanyà, a la finca de la família Ferrer, la festa de la ratafia es va convertir en un dels punts de trobada de polítics i periodistes a l'estiu. En la imatge, Ferrer conversant amb Ernest Lluch i Jordi Soler.

Foto: JOAN COMALAT.

SOCI D'HONOR

Lliurament del títol de soci d'honor al Casal Català de Tolosa de Llenguadoc. Foto: ARXIU FAMILIAR.

SARDANISTA

Ballant sardanes al costat de Carme Turón i Damià Escuder .

Foto: EMILI MARQUÈS.

ESCRIPTOR PROLÍFIC

Signatura de llibres en la presentació a Perpinyà, l'any 1985, de l'obra *Persecució política del català*.

Foto: PUIG ALEXANDRE.

«VIA FORA»

Presentació a la ciutat d'Olot, en companyia de Lluís M. de Puig, del llibre *Via Fora*, el 18 d'octubre de 1982.

Foto: EL PUNT

Any	Mes	Esdeveniment
	juny	L'ADAC li atorga en la primera convocatòria del guardó Premi de Normalització Lingüística, en l'apartat de personalitats, l'esmentada distinció amb una escultura de Torres Monsó
	juny	Surt elegit per quarta vegada senador en les eleccions generals, com a independent dins la llista del PSC, per la circumscripció de Girona
	juliol	Publica el llibre <i>Catalunya light</i> , amb el subtítol <i>Els espanyols no són catalans</i> , editat per Editorial El Llamp, de Barcelona
	juliol	Es nega a jurar la Constitució en llengua castellana tal com va obligar-lo a fer el president del Senat, i presenta un recurs en contra d'aquesta decisió
1987	maig	Discurs pronunciat al Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona: La Bressola, 10 anys d'escola catalana a Catalunya-Nord, en l'atorgament del premi Jaume I d'Actuació Cívica.
	juny	Aportació com a accionista a la societat Edicions de La Guingueta SA, editora del setmanari d'humor <i>El Trall</i>
	octubre	Després dels fets de l'Hipercor, participa a Sant Andreu, en el debat sobre «La via pacífica a l'autodeterminació»
1988	febrer	Òmnium Cultural el nomena assessor del gabinet jurídic de defensa dels drets lingüístics dels ciutadans
	abril	Pius Pujades escriu i publica la seva biografia per encàrrec de Xarxa Cultural, sota el títol <i>La Batalla de la Llengua</i>
	maig	S'integra com a soci a la societat Indestel, creada a Barcelona, amb la idea que a través de les seves operacions mercantils es pugui fer un ajut econòmic al moviment independentista
	desembre	Se li atorga la distinció de l'Ordre del Mèrit Constitucional
1989	abril	Ernest Lluch li presenta a la Cambra de Comerç de Girona el seu darrer llibre <i>L'Economia del Set-cents a les comarques gironines</i> , editat per la mateixa Cambra
	octubre	Surt elegit senador per cinquena vegada, com a independent, dins la llista socialista, per la circumscripció de Girona
	desembre	Publica el llibre <i>Lletres de Batalla</i> , editat per

UN VELL CONEGUT

A la foto de la plana del costat, en Xicu de can Llach assegut al sofà de casa seva amb Francesc Ferrer dret al darrere. Foto: ARXIU FAMILIAR.

25 ANYS DE «PRESENCIA»

L'abril de 1990 va participar en la celebració dels 25 anys de *Presència*, que van coincidir amb la inauguració de la nova rotativa del diari *El Punt*. D'esquerra a dreta, Francesc Ferrer, Lluís M. de Puig, Josep Arnau, Joan Vall Clara, Joaquim Nadal, Joan Saqués, Joan Bosch, Miguel Pérez Capella, Xavier Bru de Sala, Xavier Soy, Pere Navarro i Narcís-Jordi Aragó. Foto: LLUÍS SERRAT.

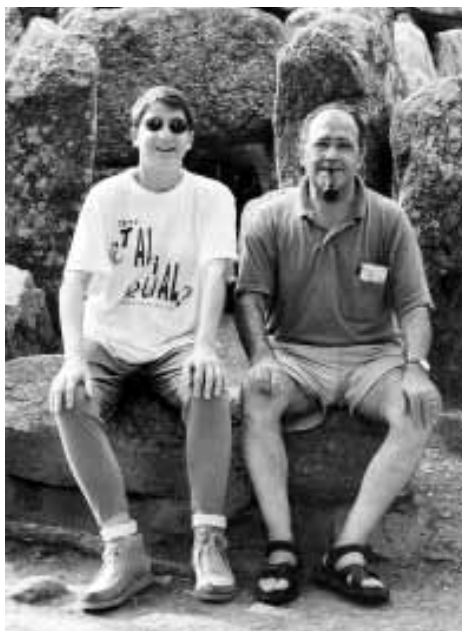

TREBALLAR PEL CATALÀ

El 1988 es va celebrar, a Barcelona, la primera assemblea d'Indestel, un lobby o grup de pressió creat per afavorir el desenvolupament del català a tots nivells. Foto: TORRENT'S.

Any	Mes	Esdeveniment
		Editorial El Llamp, de Barcelona. Reuneix la principal correspondència amb el poder polític amb relació a la normalització de la llengua catalana
1990	gener	Pronuncia el pregó de la Diada del Poble de Menorca (dia nacional) per encàrrec del Consell Insular de Menorca
	febrer	Assisteix a la manifestació de l'11 de febrer, celebrada a Barcelona, sota el lema «Per l'exercici del dret a l'autodeterminació»
	març	Publica conjuntament amb Josep Cruanyes el llibre <i>Els Drets Lingüístics dels catalanoparlants</i> , editat per Edicions 62
	abril	Publica el llibre <i>Insubmissió Lingüística</i> , editat per Edicions 62, de Barcelona
	maig	Es constitueix la Fundació Bertrana, de la qual forma part com a patró fundador
	desembre	Participa, en gallec, en les VII Jornadas de Lingua e Administración, a Santiago de Compostel·la, amb la ponència <i>Os Dereitos Lingüísticos na Lexislacion Estatal</i>
1991	febrer	Participa en la reunió d'experts de la Unesco sobre Drets Culturals a Europa, organitzada pel Centre Unesco de Catalunya
	juny	L'Associació Festa Nacional Països Catalans, de Badalona, el nomena per Sant Joan, membre del consell d'honor
	novembre	Publica el llibre <i>Una acció per l'habitatge. Els primers 30 anys del Patronat Benèfic Santa Creu de la Selva</i>
1992	maig	S'adhereix a les Bases per al Futur Nacional de Catalunya, en el centenari de les Bases de Manresa
	juliol	En la detenció dels independentistes catalans per causa dels JO, denuncia les tortures al Senat espanyol i a la fiscalia. Adverteix Garçon que té sota custòdia un dels independentistes que estaven en crida i cerca
	desembre	Presenta la ponència <i>Els drets lingüístics dels ciutadans a l'Europa del 1992</i> , a les V Jornades de Sociolingüística de La Nucia (Universitat d'Alacant)
1993	febrer	L'Associació Llengua Nacional li atorga la nominació pel Premi Aramon i Serra a la Lleialtat Lingüística

CAMPANYA ELECTORAL

Repartint clavells a la plaça de Banyoles el juny de 1986. Foto: LLUÍS VILARDELL.

PASSIÓ PEL TER

La defensa del riu Ter ha estat una constant. A la plana del costat, foto del mig, amb membres del Grup de Defensa del Ter. A sota, baixada del Ter amb barca l'any 1997. Foto: ARXIU FAMILIAR.

AMB LA LLOLL

Celdoni Fonoll i Lloïl Beltran són, de fa anys, amics de la família. La imatge és de l'estiu del 2000 a la Cova d'en Daina. Foto: ARXIU FAMILIAR.

FOTO DE FAMÍLIA AMB RUC CATALÀ

Romanyà 2004. Començant per la dreta, Laura, Francesc, Jofre, Xènia, Oriol, Artau, Narcís, Ariadna i Amós. Foto: JULIÀ MORALES..

L'AVI FRANCESC

El 1996 amb els néts Artau i Laura. Al costat, amb la Monserrat, la Laura, la Xènia, l'Artau i l'Amós, el març de 1997. Fotos: ARXIU FAMILIAR.

EXCURSIONS

A Santa Bàrbara de Pruneres, el novembre de 1994. Al costat, l'aplec del Puig, de l'any 2000. Fotos: ARXIU FAMILIAR.

Any	Mes	Esdeveniment
	març	Participa en les II Jornades de Sociolingüística organitzades per l'Ajuntament d'Alcoi, amb la ponència <i>Els drets lingüístics dels Catalanoparlants</i>
	abril	El PSC li exigeix com a requisit per presentar-lo a les eleccions generals de senador que es faci militant del partit i segueixi fil per randa la disciplina del partit. Rebutja aquesta condició perquè exigeix submissió i significaria abandonar el seu ideari
	maig	Homenatge del Fòrum Cívic de Figueres per haver-se negat a ocupar un càrrec polític per no abandonar els ideals propis
1994	abril	Elabora la ponència titulada <i>La llengua catalana al segle XVIII (Principat). Resistència a la substitució lingüística</i> , aportada a la Universitat de Girona per ser publicada el 1995
1995	gener	Pròleg al llibre <i>El catalán asediado</i> de l'editorial Columna, de Josep M. Solé Sabaté i Joan Vilarroya
	novembre	Participa en les II Jornades d'Estudi de la Documentació d'Arquitectura i Urbanisme, del Col·legi d'Arquitectes de Girona, amb la ponència <i>La municipalització de la propietat urbana a Girona (1936-1939)</i>
	novembre	És elegit diputat al Parlament de Catalunya per la circumscripció de Girona, com a independent dins de les llistes d'ERC
1996	novembre	Formula i presenta una proposició no de llei per demanar la derogació del Decret de Nova Planta, de Felip V, petició que va ser aprovada pel Parlament de Catalunya el febrer de 1997 per unanimitat si exceptuem el PP
	desembre	Publica el llibre <i>Isabel Vilà</i> , editat per l'Ajuntament de Llagostera
1997	gener	Participa en el llibre de records escolars, coordinat per David Pujol, on col·laboren trenta personalitats polítiques i cíviques
	març	Demana al Parlament que es faci la celebració del 970 aniversari de l'assemblea de pau i treva, la qual cosa es va aprovar per unanimitat
	maig	Pronuncia la crida de l'Aplec de la Rosa, celebrat a la població de Tona (Osona) i organitzat per la comissió impulsada per l'Ajuntament
1998	març	Publicació del llibre <i>Els moviments socials a les</i>

EL PREMI LLUÍS COMPANYS

El 3 d'octubre del 2003, Josep-Lluís Carod-Rovira li fa entrega, a Barcelona, del X Premi Lluís Companys.

Foto: FOTO QUALITY.

Any	Mes	Esdeveniment
		<i>comarques de Girona</i> , editat per la Diputació de Girona, que engloba tres segles de la vida social gironina
	juny	La Fundació Roca Farreras li publica l'opuscle <i>Orígens i valors del catalanisme polític</i>
1999	març	En nom del Parlament de Catalunya, defensa al Congrés de Diputats una proposició de llei per regular l'emissió de moneda en les quatre llengües oficials de l'Estat, que fou aprovada per majoria
	abril	Al Congrés de Diputats de Madrid, defensa en nom del Parlament de Catalunya la proposició de llei per la qual es regula la llengua catalana al DNI i passaport, la qual fou aprovada
	maig	Per tercera vegada, el Parlament de Catalunya el tria per anar al Congrés de Diputats de Madrid a defensar la proposició de llei per incorporar el català al permís de conduir
	octubre	Per segona vegada, és elegit diputat del Parlament de Catalunya per la circumscripció de Girona i dins les llistes d'ERC, com a independent
2000	febrer	Publicació del llibre <i>La Catalanofòbia</i> , editat per Edicions 62, de Barcelona, sobre la història de l'anticatalanisme
	març	Presenta una queixa formal al Consolat Americà per l'informe elaborat pel Departament d'Estat (drets humans), en què s'afirma que la política lingüística de la Generalitat és discriminatòria, i li recorda que als Estats Units feren la campanya «Only English»
	juny	Pronuncia el pregó a la plaça de Sant Jaume a l'arribada de la Flama del Canigó, la vigília del dia de San Joan, patró del Paísos Catalans
	octubre	Participació al 41è Aplec del Puig (València), amb una intervenció sobre la unitat de la llengua catalana
	desembre	Intervé al Congrés de Diputats per defensar la proposició de llei del Parlament de Catalunya sobre l'ús de les llengües oficials en l'emissió de bitllets i l'encunyació de monedes d'euro
2001	abril	Elabora un estudi pel qual es palesa que l'Estat espanyol, després de la Constitució de 1978, ha dictat més de 150 normes positives que regulen l'obligació de l'ús de la llengua castellana

Passió per Catalunya

Articulista, assagista, autor d'una quinzena de llibres, activista social i polític, primer de tot és i ha estat un gran defensor de la llengua i un apassionat de Catalunya

(Entrevista de Xavier Cortadellas publicada a la revista *Presència*, n.1722, del 25 de febrer del 2005)

La primera persona que cita Francesc Ferrer, quan tot just acabem de seure i comencem a enraonar, és Francisco de Zamora, que va ser funcionari de l'Audiència de Catalunya a finals del segle XVIII, que va escriure el *Diario de los viajes hechos en Cataluña* i que, tal com em diu textualment, era «una mena d'espia, com ho proven uns informes que he trobat on indicava si a diferents escoles de Catalunya es feien les classes en castellà o en la nostra llengua». Viatger, en tot cas, ell també a través del que ha estat la repressió de la realitat nacional i de la llengua d'aquest país, tothom que el coneix o que n'ha sentit a parlar sap que és una evidència escriure que Francesc Ferrer ha estat contundent, ha estat clar i no ha estalviat mai esforços a l'hora de contraatacar i de defensar Catalunya. «La clau», em dirà, quan ja acabem l'entrevista, «és que, com que jo sempre he vist la meva activitat política com una activitat provisional, no vaig deixar mai la meva feina, fins que

m'he jubilat, cosa que m'ha permès tenir sempre una certa independència». Ben al contrari, doncs, del que han fet tants altres i, entre tants altres, Francisco de Zamora.

—«Per poder saber què era el que feia aquest home vaig haver d'anar a la Biblioteca del Palau Reial perquè, com que tots els seus papers estaven relligats, van catalogar-los no com a documents d'arxiu, sinó com a llibres. Recordo que un dels dies que vaig anar-hi, vaig donar el carnet de senador a un guarda per poder entrar. El meu nom era en català. Ell se'l va mirar distret. *'Me enseña el pasaporte, por favor'*, em va dir. Vaig haver d'aclarar-l'hi.»

—Ja li devia agradar, però.

—«Saps què passa? Que a Madrid, quan veuen una cosa que no és en castellà, ja els sembla que és d'una altra galàxia. Ho fan tot a partir del castellà, tot el que és de més enllà ho veuen com si fos de fora. Investigant sobre la persecució de la llengua, vaig trobar també un document de començament del XIX enviat pel bisbat de Barcelona en què deia que havien descobert *'un alijo de unos instrumentos diabólicos'* fets de pell de vedella i que anaven contra la voluntat de Déu de la procreació.»

—Vol dir que havien trobat preservatius?

—«Sí, sí, preservatius. I això devia ser a l'any 1812! Vaig passar-ho a l'Ernest Lluch, que llavors era ministre de Sanitat. En aquell document el vicari del bisbat escrivia que, per analogia, es podia equiparar l'ús d'aquells *'instrumentos diabólicos'* a la sodomia, perquè el cas és que era una invenció tan recent que encara no sabien com considerar-ho. I els de Madrid en van fer cas, van contestar al vicari i van escriure *'y que se nos manden'*, perquè resulta que ell se'ls quedava i, és clar, els *'instrumentos'* aquells també havien d'anar a Madrid.»

—És la passió pel català el que el porta a remenar

tots aquests documents?

—«Jo diria que és sobretot la passió per Catalunya. Si ho concreto en el català és perquè, un cop vaig arribar a Madrid com a senador, necessitava poder discutir amb els ministres. Resultava que nosaltres teníem la intuïció que ens havien perseguit, que ens havien maltractat la llengua, però no hi havia dades enlloc, més enllà de les quatre que tothom sabia. Tot va començar una vegada que havia d'anar a Lleida a fer una conferència sobre la situació del català. Ho vaig voler escriure i vaig començar fent un pròleg. Aquest pròleg va ser l'inici del meu llibre.»

—De *La persecució política de la llengua catalana*?

—«Sí, d'aquest llibre. El català va ser prohibit a l'ensenyament, als notaris, en el telèfon, en els cementiris...»

—En els cementiris?

—«A les plaques dels cementiris. També, a les que es posaven a les entrades dels pobles. A tot arreu, va ser prohibit. Les males jugades que ens han fet, les coses que ens han pres... És que ni les sabem! Els catalans hauríem d'estar molt més empenyats del que estem amb Espanya. Quan ens prenen Còrsega, Sardenya i Nàpols, que eren d'Aragó i, per tant, de la nostra Corona, la primera cosa que fan és obligar-los a passar al castellà. L'any 1756, el marquès de la Mina, capità general de Catalunya, envia una carta al marquès del Campo, secretari de Gràcia i Justícia, en què, referint-se als nostres avantpassats, escriu que *'son idólatras de su libertad'*. I, més endavant afegeix que té problemes per fer-se entendre amb el castellà perquè, fora de les ciutats i de les gents cultes, *'entre la gente inferior y en las montañas, ni lo entienden, ni lo quieren entender'*. A l'època del Decret de Nova Planta, José Patiño escriu que els catalans són *'amantes de la libertad, aficionadísimos a todo género de armas, singularmente las*

Any	Mes	Esdeveniment
	maig	Al Palau de la Música pronuncia una conferència sobre la <i>Llengua imposada, llengua perseguida</i> , per encàrrec d'Òmnium Cultural, el dia que s'atorguen els premis d'honor de les Lletres Catalanes
	juny	Participa a Solsona, al pavelló esportiu, intervenint en l'homenatge popular que es va fer al bisbe Anton Deig per la seva tasca a favor de Catalunya
	juny	La coordinadora Plataforma per la Llengua el nomena membre del consell consultiu en reconeixement a la seva dedicació.
2002	maig	Intervé en el ple del Congrés de Diputats amb l'objectiu de defensar la proposició de llei del Parlament de Catalunya per la catalanització de la raó social de les entitats i empreses
	agost	Pronuncia la crida de la festa major des del balcó de l'ajuntament de la localitat de Santa Cristina d'Aro
2003	març	Insta el Rei a intervenir per evitar la tramesa de tropes a l'Iraq, atès que és cap d'estat i cap suprem de les forces armades i, no cal dir-ho, màxim dirigent de la diplomàcia i també del poder moderador
	abril	Prepara un web per poder-se adreçar als ciutadans que també servirà per comunicar-se durant la campanya electoral municipal pròxima, i posteriorment tenir contacte amb els ciutadans
	maig	Surt elegit regidor de l'Ajuntament de Girona, dins les llistes d'ERC com a independent
	juliol	Pren possessió del càrrec de regidor a l'Ajuntament de Girona després de les eleccions municipals, integrant-se al grup polític d'ERC
	juliol	El PSC amenaça de trencar el pacte fet amb ERC a l'Ajuntament de Girona, si no se'ls dona la presidència del Consell Comarcal. Ferrer es nega a actuar sota amenaces i prefereix trencar el pacte «abans que els electors puguin considerar que la política és un <i>modus vivendi</i> d'intercanvi d'interessos», segons declara als mitjans de comunicació
	octubre	Li és atorgat el X Premi President Companys, a Barcelona (Sants-La Bordeta)
	novembre	El nomenen membre del consell assessor de

de fuego, prontos en la cólera, vengativos y siempre de ellos se debe recelar que aguarden coyuntura para sacudirse del yugo de la justicia que siempre, pretenden, les oprime'. Després ve allò que diu que '*son tan apasionados a su patria, en tal exceso, que les hace trastornar el uso de razón en muchas materias y solamente hablan en su lengua materna*'.»

—Hem de pensar, doncs, que tot comença en el segle XVIII?

—«Molt abans, comença. Hi ha documents del XVII, del XVI, de molt abans. La lluita de Catalunya per la seva llibertat, perquè és per això al capdavant pel que es lluita, comença des del primer moment que els catalans veuen que les seves lleis i les seves constitucions perillen. Pensen que, si les perden, cauran en l'esclavitud i diuen que és bon fill de la pàtria 'aquell que no tolera que una potència estrangera violi les seves lleis'. M'empipa sentir molts historiadors que afirmen que el catalanisme s'inicia cap al 1890. Separen el que ells en diuen nacionalisme de la lluita per la llibertat, quan les dues coses són el mateix.»

—Compto que publicarà aquests documents.

—«D'aquí a poc. A l'editorial Columna. Es titularà *El llibre gran per la independència* i serà un llibre de cites que parlen de la llibertat i de Catalunya, des de finals de l'edat mitjana fins als nostres dies. Saps de què es queixava Pau Claris en el segle XVII? Doncs que el Rei volia venir a Catalunya amb l'exèrcit per parlar amb les Corts. I Claris deia que no, que havia de venir sol, que amb l'exèrcit no podia venir perquè les nostres lleis ho prohibien. Ara fa unes setmanes, a les Corts espanyoles, tot allò que van dir a Ibarretxe per què et penses que ho van poder dir? Perquè tenen l'exèrcit, que si no... Després, quan perdem el Rosselló, es veu claríssim que als castellans ja els va bé, així pensen que ens debilitaran. Ja ho va dir

Baruch de Spinoza!»

–Spinoza? El filòsof?

–«Aquest, aquest. ‘La llibertat dels aragonesos va despertar l’enveja dels castellans’, escriu. Els aragonesos som tots els de la Corona, és clar. I, també, al Rosselló, l’any 1710, hi ha un document que explica que els rossellonesos veuen com una injúria que els considerin francesos o catalans afrancesats, perquè es consideren només catalans. Diu que, cada vegada que han d’anar més amunt de Salses, fan testament. En total, dec haver mirat milers de llibres i el que no he trobat mai és que els catalans deixessin de reivindicar les seves llibertats. Mai, mai. Fins abans del 1714, van defen-

sar les seves llibertats; un temps després, les enyoren; més tard, les reivindiquen. Som l’única nació europea, l’única, que fa tres, fins i tot més segles, que estem reivindicant la nostra llibertat. De llavors, fins ara.»

–Doncs no es pot pas dir que siguem gaire eficaços.

–«Jo diria que som més bones persones que els altres.»

–Més cànids? Tampoc no és gaire reconfortant.

–«Deixa’m dir una cosa grossa. Ara, és políticament correcte no invocar la violència per defensar la llibertat, però, per prendre’ns la llibertat, bé que van aplicar la violència contra els catalans.

TREBALLADOR INFATIGABLE

Francesc Ferrer ha dedicat moltíssimes hores a remanar arxius i biblioteques per fonamentar amb dades la persecució política que ha patit la llengua i la cultura i les institucions catalanes. Foto: LLUÍS VILARDELL

Any	Mes	Esdeveniment
		la Fundació Universitària Martí l'Humà de la Garriga
	desembre	L'Institute for Cross-Cultural Communication, de Kobe (Japó), li publica en la seva revista universitària <i>Vox Propia</i> , dirigida per Mitsuru Sakitani, el treball <i>Catalunya: una nació i una llengua</i>
2004	abril	ERC, sense admetre cap de les condicions amb què l'havien amenaçat el 2003, entra en el govern de la ciutat de Girona, i Francesc Ferrer és nomenat tinent d'alcalde de l'Ajuntament i té al seu càrrec l'àrea de Participació i Relacions Ciutadanes. D'ençà d'aquest moment es comença a posar en marxa la <i>participança</i> , un concepte formulat i difós durant la campanya electoral
	maig	Demana al consolat britànic, l'aplicació del Pacte de Gènova firmat entre Catalunya i Anglaterra el maig de 1705, i que els anglesos van incomplir
	juliol	Li practiquen una operació quirúrgica a l'Hospital Clínic de Barcelona
	setembre	La Fundació Valvi el nomena membre del seu consell editorial
	octubre	La Comissió per la Dignitat, crea la mesa territorial de suport de les comarques gironines, i d'aquesta taula de suport, el nomenen president d'honor
2005	gener	És nomenat membre del consell assessor de sèniors de la Cambra de Comerç, Indústria i Navegació de Girona
	març	Publica una segona edició ampliada del llibre <i>Isabel Vilà, primera sindicalista catalana</i> , per a l'editorial Viena, de Barcelona
	abril	Publica <i>El gran llibre per la independència</i> , amb l'editorial Columna, de Barcelona, per demostrar, infatigable, que el catalanisme polític mai no ha renunciat als seus drets
	maig	Com a regidor de participació de Girona treballa en l'elaboració del reglament que inclou la creació de sis institucions de participació (el dret de petició, dret de proposta, audiència pública, consulta popular, dret de debat i dret d'iniciativa ciutadana) i quatre òrgans de resolució de conflictes (comitè d'ètica de la policia municipal, consulta popular, tribunal local d'arbitratge i nuclis d'intervenció participativa.)

Hauríem de parlar clar.»

—I no es fa? Ara sento que es torna a parlar de federalisme i d'Estat plurinacional. Fins i tot entre els d'Esquerra...

—«Tothom està dient: 'I els catalans ja volen la independència?' Per què no ho girem, però? Imagina't que un dia els castellans se senten honorats i ens restitueixen la llibertat que ens van prendre, amb la sobirania compartida, eh?, amb el monarca i les Corts, tal com era abans del 1714. Coneixes gaires catalans que hi renunciarien? Per què no ens ho donen? A veure quants catalans no ho volen? El problema és que, cada vegada que tenim alguna cosa acaben prenent-nos-la. Per què et penses que Franco va organitzar la guerra? Va ser contra les autonomies que la va fer.»

—I contra la revolució.

—«No, encara no hi era. Contra les autonomies de Catalunya i del País Basc, ho va fer. Doncs bé: ara aquella autonomia la té tothom. Què faria avui Franco? Saps què passa? Que, si no és té llibertat, com es pot ser demòcrata? Quan els espanyols diuen que són primer demòcrates que nacionalistes ho diuen perquè estan parlant des de la seva llibertat. Però què passa amb la dels altres? Què passa amb les llibertats nacionals? A finals del segle XVIII els francesos proven d'estendre la seva revolució, la República, a Catalunya. I saps què acaben dient? Doncs que els catalans no ho volen perquè ells oferien la llibertat republicana i el que volien els nostres avantpassats era la llibertat de Catalunya.»

—Sembla que qui parla més clar de tots és Ibarretxe.

—«Però què li toca fer? Ja té tots els diners, cosa que no tenim nosaltres. Ja veuràs que l'Estatut bàsicament quedarà en un arranament de la qüestió financera.»

–Vol dir que passarem de tenir un dèficit del 9 al 5 o al 4 %? Això serà un èxit?

–«Jo diria que si ens arreglen el dèficit ja podem dir adéu a la independència. Serà una compravenda: jo deixo de demanar la independència i tu em pagues. Els bascos, com que ja tenen tots els diners, han d'anar per un altre camí. Saps què passa? Doncs que els castellans no coneixen la història d'Espanya. Si la coneguessin potser entendrien Ibarretxe perquè, al capdavant, què els demana, si no és tenir el tracte amb la Corona que el País Basc ja tenia tradicionalment? Però directament amb la Corona, eh? No, amb Espanya. Els bascos ja estaven bé amb aquella relació: hi estaven tan bé que l'any 1714 n'hi ha molts que combaten al costat de Felip V contra els catalans. Però el problema és que els castellans no entenen Ibarretxe. Ell els parla dels seus drets històrics i Rajoy li contesta que de quins drets històrics parla. Que li expliqui quan va ser independent el País Basc. Doncs fins al XIX, com aquell qui diu.»

–I els catalans no en tenim, de drets històrics?

–«Més que els bascos. Herrero de Miñón té raó quan diu que els catalans hauríem de reclamar els nostres drets històrics perquè ens en podem riure, dels dels bascos. Ells tenien furs; nosaltres, lleis i constitucions. Ni el dret civil, ni el dret fiscal, ni el processal, ni el mercantil, ni el penal... no tenia res a veure amb el castellà, tot era nostre. Si el rei no jurava les nostres lleis, els catalans no el reconeixien, tenien dret a triar-ne un altre.»

–Però, imagini's que s'aconsegueix un bon finançament. Si tenim els diners, què ens aturarà?

–«Potser la barreja demogràfica de Catalunya. Ara per ara, l'argument més seductor és el dèficit fiscal, l'estafa que l'Estat fa a Catalunya any rere any, a tots els seus habitants, parlin com parlin, se sentin d'on se sentin.»

–La independència, en tot cas, ha de servir perquè tothom estigui millor. No entenc per què els bascos continuen reclamant, si ja tenen els diners.

–«Doncs per estar més bé encara. Ibarretxe no vol la independència, té ganes de ser espanyol: a la seva manera, però té ganes de ser-ho. Nosaltres, en canvi, ja veuràs com a l'Estatut les paraules autodeterminació i nació no hi seran. Què tindrem? Un millor finançament i l'intent de recuperar tot allò que ens van prendre amb la Loapa.»

–Les competències exclusives?

–«Sí, quan es va escriure l'Estatut les competències exclusives eren realment exclusives: la cultura, el comerç interior, l'etiquetatge... Després, han vingut el que ells en diuen '*competències concurrentes*', i apa, ens han recomprat competències. Saps què és el més vergonyós? Doncs que, mentre feien tot això, no van pas dir que estaven canviant la Constitució, llavors no semblava que això preocupés gaire.»

–Sembla que ho tenim bastant magre, doncs.

–«Només ens queda reclamar les nostres llibertats. Catalunya és molt petita, és molt poca cosa: si ha estat respectada, si ha estat alguna cosa en el món no és gràcies a la seva riquesa o al seu potencial, sinó perquè ha reclamat sempre les seves llibertats.»

–Tot plegat molt ideològic.

–«La llibertat sempre ha estat ideològica. Reclamar, posem-hi, seleccions nacionals és ideologia. L'última enquesta de la Generalitat, una enquesta de fa uns mesos, indica que més del 67% dels catalans volen autodeterminar-se.»

–Volen la independència?

–«No, no, només volen autodeterminar-se. Poder escollir les relacions que tenen amb Espanya. No diuen que es volen autodeterminar per tenir la independència.»

Girona, juny del 2005

FRANCESC
FERRER
I GIRONÈS
HOMENATGE
III NACIONAL

FUNDACIÓ

JOSEP IRLA

